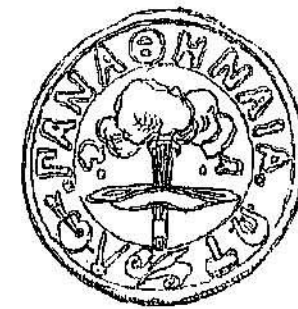
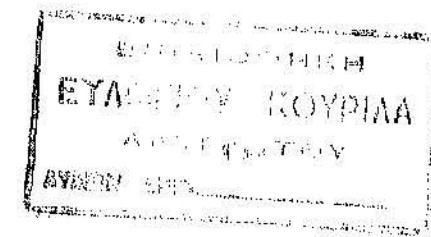


ΚΙΜ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ

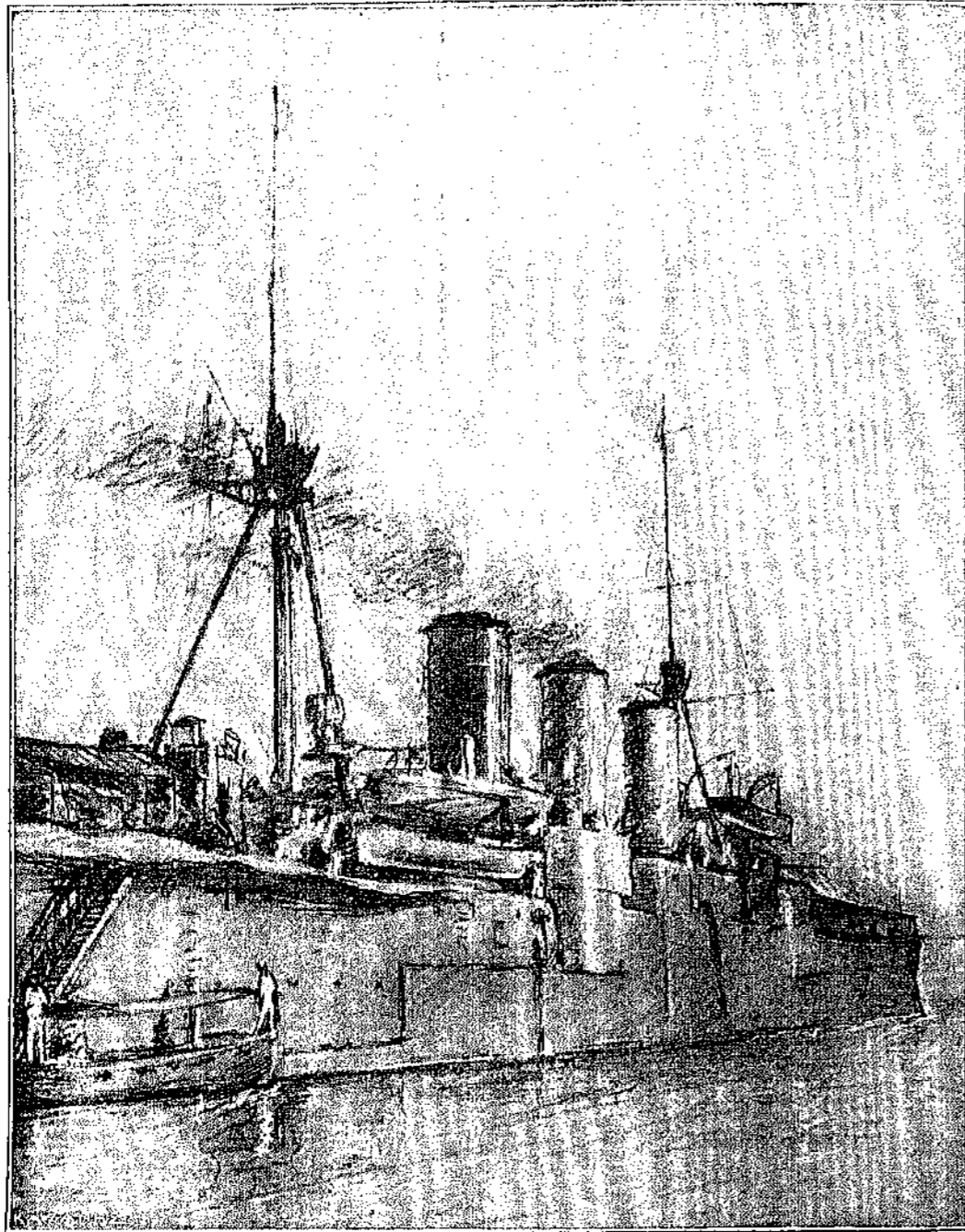
ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ * ΑΘΗΝΑΙ * ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1911-
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1911 * ΤΟΜΟΣ ΚΒ'. ❧❧❧❧❧❧❧

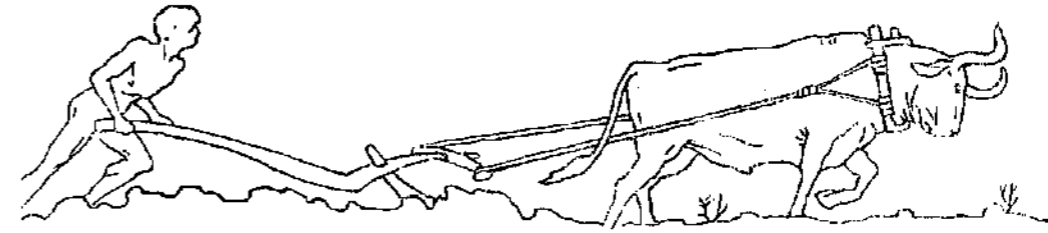


ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

1. A. B.



ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΕΥΡΩΠΕΙΟΝ ΘΩΡΗΚΤΟΝ "ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΒΕΡΦΟΨ", — ΣΚΙΤΣΟΝ Κ. Γ.



ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ ΙΑ' 45 - 36 ΣΕ.
ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1911

Η ΑΠΑΤΗΜΕΝΗ

Γλυκοκοιμήσου, ὦ θάλασσα! Στ' ὀλόνοιχτο ἀκρογιάλι
ὁ νοῦς μου λέει πῶς εὐρηκας ἐρωτημένου ἀγκάλῃ.
Εἶναι κ' ἡ ἀγάπη μου βαθειά, μεγάλη σὰν ἐσένα,
ἀλλ' ἄχ! παρόμοιο ἀγκάλιασμα γυρεύω στὰ χαμένα.

Φεγγάρι, ποῦ με δύναμη ξεθωριασμένου μάγου,
ἀπὸ ψηλὰ τὰ κύματα φουσκώνεις τοῦ πελάγου,
χάρισε δύναμη σ' ἐμὲ τρανότερη ἀπ' αὐτήνε,
γιὰ νὰ σαλέψω μιὰ καρδιά, ποῦ ξέμακρα δὲν εἶναι.

Μὲς ἀπὸ τ' ἄστρα ὡς ἄγγελος ὁ ὕπνος κατεβαίνει,
καί, τὰ φτερά του ἀπλώνοντας παντοῦ στὴν οἰκουμένη,
σὰν ἓνα βάλσαμο τερπνὸ σὲ κάθε στήθος βρέχει,
γιὰ μέ, γιὰ μέ τὴν ἄχαρη στάλα καμία δὲν ἔχει.

Τώρα ποῦ ἡ γῆ πρασίνισε καὶ τὸ κλαρὶ φρουτιώνει,
γιατί νὰ σέρνῃ ἀδιάκοπα θλίψης λαλιὰ τ' ἀηδόνι;
Μήπως τὸ ταῖρι του γοργὰ δὲν ἔτρεξε σιμὰ του;
Ἄς κλάψω ἐγώ, ποῦ εἶμ' ἄφτερο κ' ἔρμι πουλι ἐδῶ κάτω.

Ἔχω στὴ μνήμη ζωντανὴ τ' ἄπιστον νέου τὴ χάρι'
μνήμη γλυκύτατη, ἀγκαλιὰ στὸν ἄδη θὰ με πάρῃ
πῶς θὰ τὴ σβύσῃ ὁ θάνατος ὅταν στὸ νοῦ μου βάνω
βραχνὰ φρονάζω κλαίοντας· δὲ θέλω νὰ πεθάνω.

ΕΡΓΑΣΙΑ

Ξημερώνει. Αὐγὴ δροσάτη
μὲ τὸ πρῶτο τῆς πουλι
λὲς καὶ κράζει τὸν ἐργάτη
στὴν φιλόπονη ζωὴ.

Ποῖν ἀχνίση κάθε ἀστέρι,
μὲ χυροῦμενη καρδιά
νέοι μισόκοποι καὶ γέροι
τρέξτετ' ὅλοι στὴ δουλειά.

Πέρα εκείθεν οι φροντίδες
 ως πετάχουνε, καθώς
 ξαφρισμένες νυχτερίδες,
 όπου αγνάντευαν το φως.

Μή σ' είναι ο ξένος πλούτος
 εν' αγαθή στην καρδιά;
 πέστε αλήθεια είναι τούτος
 εργασίας κληρονομιά.

Σηκωθείτε: η γή χαρίζει
 μόνον άφθονο καρπό,
 αν ο κόπος την ποτίζει
 μ' ένα ιδρώτα συγρό.

ΣΗΜ. Τα δύο ανέκδοτα ποιήματα μ' εστάλησαν από τους συγγενείς του ποιητού.
 Τα «Πανιδήνια» τους εδωριστούν θερμώς.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΜΑΡΚΟΡΑΣ

Απέθανε πρό ενός μηνός ο ποιητής της αγα-
 θότητας και της πίστης. Διά το ποιητικόν
 έργον του Μαρκορά αι λέξεις αὐταί εινε ένας
 άιώραχος κόσμος, εις τό μέσον του οποίου ο
 άιωμας πρεσβύτης στέκει θανυμία ισορροπη-
 μένος. Αυτό τό πωχόν και τό άβέβαιον, τό
 διογμένον και αδύνατον, τό οποίον ονομαζομεν
 αγαθότητα, τό ανεπαρκές διά να ζήσωμεν και
 να κρηγορηθώμεν, ύπέρθε διά τόν Μαρκοράν
 μία θανυμαστή επάρεια. Έξησε με πλήρη
 άγνοιαν του Κακού. Η δύναμις αὐτή η οποία
 εις την εποχήν του είχε πλέον γίνει στοιχείον
 ποιητικής ώριμότητος, αγαπητή άλλως τε εις
 τόν Σολωμόν και φρικτά ελίσσομένη ως έκλαμ-
 προν φίδι εις τούς κύκλους τών άριστουγγημα-
 τικών οκταστίχων του «Αίμπερον», δέν ύπάρχει
 διά τόν Μαρκοράν. Τό έργον του την άποφεύ-
 γει διαρκώς, ως να τό είχε σκοπόν και εινε όλα
 ένα τραγοῦδι μισράν από τά πράγματα, εις μίαν
 γονίαν κινανού και ειρήνης. Οί κινήγοι θανυμά-
 ζουν μερικά πουλιά διά τόν τρόπον με τόν οποίον
 τούς άπέφυγαν, φωλιαζόντα εις την ρίζαν άπλη-
 σιάστου φρυγών, βυθισμένων εις τό νερό, εις
 τρόπον ώστε η φωλιά των εινε αδύνατον να
 βρεθῆ. Αὐτή η κατοικία φαίνεται στενόχωρος,
 και τα όντα εκείνα νομίζεις ότι έκέρδισαν την
 ήσυχίαν της ζωής με μεγάλας άπωλείας της έλευ-
 θερίας. Έν τούτοις πρέπει να πιστεύσωμεν ότι
 από τά βίβη του κρηψώνος των βλέπον τόν
 ούρανόν που θέλον και ήτι την νύκτα τίποτε

Σαν εσάς, αδέλφια, ιδρώνει
 και ο σορός, που με τό νοῦ
 κάμπους άμετρος δογώνει,
 για θροφή του λογισμοῦ.

Δίχως άνεση και σγόλη
 πάντα, ως άξιος δουλευτής,
 τό άνθηρό του περιβόλι
 σκάφτει, σπέρνει ο ποιητής.

Πάντα, ναί, του τίμου κόπου
 οι γλυκύτατοι καρποί
 να ναι οι μόνοι, που τ' ανθρώπου
 σώμα θρέφουν και ψυχή.

Γ. ΜΑΡΚΟΡΑΣ

δέν εμποδίζει τό πικρόν αὐτό κλαρι να πιάνη
 όλα τα άστια. Η τέχνη δέν εινε ύποχρεωμένη
 εις τίποτε άλλο ειμή εις τό να εινε τέχνη. Ένώ
 άφρέθη εις τό πατιοδύναμον ρεύμα τών νέων
 εντυπώσεων, της νέας καταστάσεως, της νέας
 κοινωνίας, της νέας ήθικής και πηγάζει με ελα-
 φρόν και άουναίσθητον ταξείδι όπου την φέ-
 ρουν, αίφνης με τό δυνατόν ένστικτον της έλευ-
 θερίας της, ξυπνά, άνθίσταται και επιστρέφει
 εκεί όπου ήτο πρίν, χωρίς ούτε να στρέψη πίσω
 να ιδῆ τα εδνησιμένα ταξείδια τών άλλων ούτε
 να λυπηθῆ ότι δέν τούς ήκολούθησεν. Ο Μαρ-
 κοράς ήτο από τούς ποιητάς που επροτίμησαν
 να μείνουν εις την «ήθικήν τών πολλών ανθρώ-
 πων». Γνωρίζομεν ότι αὐτό ελέχθη για ένα
 Λαμαρτίνον. Τόν οποίον εις την εποχήν του
 άκόμη, αν και τόν εθαύμαζαν, τόν έβλεπαν με
 κάποιαν θλίψιν να εινε ο ποιητής «θλιών», ο
 ίκανοποιών τούς ταπεινούς και τούς αδυνάτους,
 ο σκεπίας με τά μεγάλα φτερούγια του την
 άπλήν σκέριν και την έλπίδα του χριστιανικού
 πλήθους. «Η ήθική του εινε έκείνη που ξέρ-
 ομεν... Η ποιήσις του εινε αὐτή που ήζει
 εις την καρδιά τών γυναικών, τών κοριτσιών,
 τών γερόντων, τών χριστιανών...» Ασφαλώς
 αὐτή εινε, εις την ιδικήν της έκφρασιν, και η
 ποιήσις του Μαρκορά. Εινε έν τούτοις μεγάλη
 πρωτοτυπία όπως ειπε κάποιος εις όμοίαν περι-
 στασιν, να κατορθώνης να ζωγραφίξης τόν θά-
 νατον «όπως η γυναίκα που προσεύχεται». Να

προκαλῆς νέα δάκρυα για
 ιδανικά αδώνον, που έκαι-
 μαν πλέον τόν δρόμον των,
 που εκούρασαν και έκου-
 ράσθησαν. Εινε μία με-
 γάλη πρωτοτυπία, άκόμη
 εις την εποχήν μας, την
 στιγμήν αὐτήν, τό έργον του
 Max Elskamp, τό θαύμα
 τούτου της χριστιανικής άπλό-
 τητος, τό άπροχώρητον της
 ποιητικής άφλοσαφίας. Τέ-
 λος ήτο πράξις ειλικρινείας
 και δικαιοσύνης να μείνη
 χριστιανός και άπερίπλο-
 κος ιδεολογίας ο Γεράσιμος
 Μαρκοράς, αφού ήτο αδύ-
 νατον να σμιβῆ άλλο τί-
 ποτε. Διότι αὐτός ήτο ο
 άνθρωπος. Και ο άνθρωπος
 ήμπορεί να κανηθῆ, αὐτό
 εινε τό σπουδαίον, ότι εις
 τόν μακρονόν αὐτόν δρόμον
 που διέτρεξαν με τόν ποιη-
 τήν, διαβάζοντες μαζί τό
 ίδιο μικρόν έγχειρίδιον ήθι-
 κής, έδωκαν ο ένας εις τόν άλλον θησαυρούς.

Η αγαθότης εις αρκετά μέρη του έργου του
 Μαρκορά έχει εκδηλωθῆ ως αδυναμία. Ο ποιη-
 τής παρουσιάζει τά φαινόμενα ενός έρασιτέχνη,
 ο οποίος άπέφυγε τας θυσίας και τόν εγωισμόν
 του επαγγέλματος. Εινε διά πολλούς περιεργον
 ότι ένας τέτοιος εκλεκτός άφῆκε τόν ποιητικόν
 του πύργον τόσον μεγαλοδώρας άνοκτόν ώστε
 γυναίκες, κορίτσια, βρέφη, γαμήλια ζεύγη να
 μπαίνουν εκεί και να παίρνουν σιροφείαν τεραστί-
 ζων διά τά λευκάματά των. Η εδνησία αὐτή
 τών άλλων, εκληρωθή φυσικά με ζημίαν του
 ποιητικού έργου του Μαρκορά, διότι κανείς δέν
 δά έννοήση ποτέ πως εις τούς δύο τόμους του
 όπου ετυπώθησαν στροφαι από τας λαμπροτέ-
 ρας της νεοελληνικής ποιήσεως, εβρέθηκαν θέσιν
 τά μικρά άσημαντα και λογοπακτικά εκείνα
 πράγματα. Αλλ' αι αδυναμίες πρέπει να εινε
 συγχωρημένα, κλέτοι και από αὐτήν την τέχνην,
 όταν χύνονται από μίαν μεγάλην πηγήν αγαθό-
 τητος. Ίδιως όταν εινε αδυναμία που έκαιμαν
 άλλους εδνηζεις.

Η αφθονία με την οποίαν έδωσεν ένα τετρα-
 σιχον προς άλλους όσους συνελάθησεν, εινε ένα
 κούρσευμα συγανητικό, καθώς τό κρέμασμα
 καρποβυθιδος δένδρον έξω από τόν τοίχον της
 ιδιοκτησίας, εις τόν δρόμον, εις τούς διαβίτας,
 καθώς όλα τά κινήματα της αγαθότητος. Τόν
 μεγαλόσομον είνενη της Κερκύρας, με τό ώραϊον
 πορτραίτο, τόν φανταζόμεθα, καθώς περνούσεν



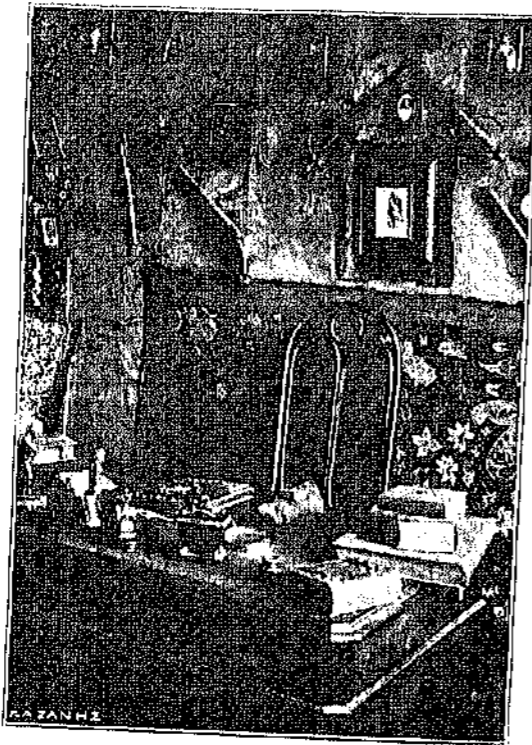
ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΜΑΡΚΟΡΑΣ

από ένα κύκλον θανυμαστῶν
 — άπαιάλλαιτα ύπως εις
 τόν «κύκλον» τών βασιλικών
 παρουσιάσεων — να δορῆ
 προς τόν ένα και προς τόν
 άλλον τό μειδιάμα του. Οί
 στίχοι αὐτοί, οι όποιοι εινε
 τά κοινωνικά μειδιάματα
 του Μαρκορά, δέν πρέπει έν
 τούτοις να θεωρηθῶν έντε-
 λως τύποι, αφού αι άφορ-
 μαί του πηγάζουν από την
 φυσιολογίαν της ήθικής του.
 Δι' ένα συντηρητικόν καθός
 αὐτός, πιστεύοντα εις την
 οικογένειαν, κύπαντα εις
 τό μυστήριον του γάμου,
 τρέμοντα εμπρός εις την
 λεικήν αγωγήν της εμφρανί-
 σεως μιας κόρης, όλα αὐταί
 αι μικρά κοινωνικά ση-
 ναι ήσαν στιγμιαί που τόν
 άπασχολούσαν, και τό γε-
 γονός ότι τά εδλαβῆ αὐτά
 φύλλα εκόπησεν από τό
 μεγάλο δένδρον της ποιή-
 σεως και της ήθικής του εινε αρκετά διά να
 ταις δώσῃ ένα λόγον υπέρθεως. Παρομοίαι αδ-
 ναμίες τόν έκαιε να κλείση εις τόν πρώτον του
 τόμον και τά «Πρώτα μου Λιανοτρογόντα» —
 ποιητικά παιγνίδια πλέον η ήθημερα. Ο Μαρ-
 κοράς βέβαια τό ήξευρεν, όπως και ημεεις, ότι
 δέν έχουν διάφορον. Αλλ' καθώς ειχε πολύ
 άλίγην άνησυχίαν διά την δόξαν, δέν έδίασσε
 να τά δημοσιεύσῃ, διά να εινε άλλως εδλαβῆς
 προς την νεότητά του.

Οτι δηγήθημεν πρό όλίγου φαίνεται ως
 δνειρον. Διότι αφρνης ο Μαρκοράς δέν ύπάρχει
 μεταξύ μας. Αι δέσποινα και τά κορίτσια της
 Κερκύρας, που του έπαιρναν πρό όλίγον τετρα-
 σιχη διά τό λευκάματά των και μιλούσαν με τό-
 σση οικειότητα μαζί του, ματαίως τόν αναζη-
 τούν. Έξημενωθή. Εινε μακρινόν. Έταξείδωσεν
 εις μεγάλα ύψη, από τά όποια μόλις όλίγοι
 άνθρωποι, οι εκλεκτοί, τόν ακούσαν να τρα-
 γουδή την μακαρίαν άπολογίαν του ποιητού. Ο
 Μαρκοράς γράφει την «Αμουσίαν» του:

Σαφέ, που πῆς μερόνυχτα ζητώντας την αλήθειαν
 Δέν άφρηες καμιά φορά
 Ναβρον ανίασση γλυκειά
 Τα κουρασμένα στήθια;

Ποτέ, σε κόπου δειλισμῳ, δέν έτυχε τραγοῦδι,
 Με ούρανια δύναμη θερμή,
 Να σου σηκόσῃ την ψυχή
 Σαν αβγινό λουλουδι;



Τὸ γραφεῖον τοῦ ποιητοῦ. — Φωτογρ. Μ. Πέτρου

Στοῦ ποιητῆ τὰ πλάσματα μὴ ῥίξνης βλέμμα κρύο.
 Φίλο τὸν ἔχεις καὶ ἀδελφῶ
 Νυκτὸς τῆς ἡμέρας τὸ Θεὸ
 Λατρεύετε κ' οἱ δύο.

Ψιλά, προτοῦ στὰ πνεύματα σοφίας αὐγὴ προ-
 Στὸν ἥλιο ἀντίκρου ἐπέχε αὐτὸς [βιάλι],
 — Ἀθάνατος καρδιάλος —
 Βρῆση ἀρμονίας νὰ βγάλῃ.

Σκόρπιο κοπάδι ἀνθρώπωνο κατὰ τὸν ἦχο ἐπέδα,
 Κι' ἐνφ' τὸν ἔπινε ὡς δροσιῶ,
 Στ' ἄφωτα κ' ἔριμα λογιὰ
 Χρυσὴ θωροῦσε ἀχτίδα.

Τρυπνὸ παρόμοιο πότισμα γὰρ σὲ θεὸ νάναι ἀκόμα,
 Γιατί, ἂν ἡ μέρα εἶναι ψιλή,
 Σύννεφα μαῦρα ἔδω κ' ἐκεῖ
 Κρύβουν τὸ σφράγισμα.

Τοῦ κίβου τὰ πτολίδια τῆς ἡ γῆ δὲν ἔχει δώση
 Μὴ τὰ πατήσῃς, καὶ θὰ ἴδῃς
 Μὲ πόσα ῥόδα ὁ ποιητὴς
 Κρεββάτι θὰ ποῦ στρώσῃ.

Μόνος αὐτὸς, ἀνοίγοντας τὰ πρησμένα χεῖλι,
 Σπινάει τοὺς ἦχους, κ' ἤμπορεῖ
 Σὲ μακροσημῆν ἐποχὴ
 Φήμη θνητοῦ νὰ στείλῃ.

Χίλια σοφὰ συστήματα παλεύουν μ' ἄλλα τόσα,
 Καὶ ἀπὸ τοῦ κάμπου τῆ βοῆ
 Μᾶς πᾶει σ' ἀτύραχη κορφή
 Τῆς ἀρμονίας ἢ γλώσσα.

Συχνά, σὰν ἥλιος φαίνεται, σκορποῦν τὰ προῖτα
 Μόν' ἢ θεόπλαστη λαλιὰ [ὡς χιόνια]
 Γ' ἀνθρώπου ἀνάβει τὴν καρδιά
 Τώρα χιλιάδαις χρόνια.

Ναί! — σὲ στεριαῖς καὶ θάλασσαις φωνὴ ἀντιχάει
 Μέσ' ἀπὸ ἀγνώριστους καιρούς [τριγύρου,
 Πόσο μαγεύει! — τὴν ἀκοῦς;
 Εἶναι ἡ φωνὴ τοῦ Ὀμήρου.

Μὲ αὐτὴν τὴν ἱερὰν ἀντίληψιν τοῦ ποιητικοῦ
 ἔργου ἀποφασίζει νὰ δώσῃ τὴν λύσαν του εἰς
 τὸ ἔθνος, ὑμνῶντας τὸ Ἀρχαῖδι τῆς Κρήτης καὶ
 γράφει τὸν «Ὀρκον». Ἡ ἡρεμία καὶ ἡ δια-
 νοητικότης αὐτοῦ τοῦ ἔπους, ἦσαν στοιχεῖα διὰ
 νὰ μὴ γένη ποτὲ γνωστὸν εἰς πολλοὺς ἔξω τῆς
 Ἑπτανήσου καὶ νὰ μὴ κηρυχθῆ ἔθνικόν. Μετὰ
 τὰ μεγάλα ταξείδια τοῦ Σολωμοῦ καὶ τοὺς πι-
 δαρισμοὺς τοῦ Κάλβου, ὁ «Ὀρκος» εἶνε ἡ τρίτη
 ἀντίφωσις τῶν ἔθνικῶν μας γεγονότων εἰς τὰς
 σφαῖρας τῆς τέχνης. Τὸ λυρικὸν αὐτὸ ἔπος, δὲν
 πλησιάζει τὸν δαιμόνιον παροξυσμὸν καὶ τὸν
 ριγηλὸν ρεαλισμὸν τῶν κομματιῶν τοῦ Σολω-
 μοῦ ἀλλὰ εἶνε μία μακρὰ διήγησις, ὡς θλιμμέ-
 νον ποτάμι, μὲ μονόχρον ῥόχθον, ἀπὸ τὴν κού-
 ρασιν τοῦ ὁποίου μᾶς ἀποξημιώνουν ὠραία
 πονετικά στροφαί. Στοιχεῖα του εἶνε ὁ Ἔρως
 ἢ Οὐλογένεια, ἡ Θρησκεία καὶ ἡ Πατρις. Ἐὰν
 ἡ σαινοθεσία του δὲν ἔχη τὴν σοφίαν ἐκείνην
 τῶν Ἑλευθέρων Πολιορκημένων, τὸ κεντρικὸν
 του ὄμιος κομμάτι, ἡ διήγησις τῆς θυσίας τοῦ
 Ἀρχαδίου τὴν ὁποίαν κάμνει τὸ φάντασμα τοῦ
 Μάνθου εἰς τὴν Εὐδοκίαν, εἶνε ἀξία ἀληθινοῦ
 ποιητοῦ. Ἡ κόρη Εὐδοκία ἐπιστρέφουσα μὲ τὰ
 γυναικόπαιδα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν Κρημι-
 μένην Κρήτην, δὲν εὐρίσκει πλέον κανένα ἀπὸ
 τοὺς ἰδικούς της. Ὁ Μάνθος, ὁ ἀρραβωνιαστι-
 κός της, ἔπεσεν εἰς τὴν τρομερὰν θυσίαν τοῦ
 μοναστηριοῦ. Καὶ καθὼς αὐτὴ πλανᾶται εἰς τὰ
 ἔρεπια τῆς μονῆς, ἐμφανίζεται ὁ Μάνθος, τὸ
 φάντασμα του, τὸ ὁποῖον τῆς διηγείται τὴν
 τραγῳδίαν τοῦ Ἀρχαδίου, καθὼς οἱ ἀρχαῖοι
 ραψῳδοί. Εἰς τὴν διήγησιν αὐτὴν ὁ ἰδεαλιστὴς
 ποιητὴς κάμνει τὴν ἀπολογία τῆς ἀνδρείας,
 μετεωρίζων διὰ μίαν στιγμὴν τὸν ἔτοιμον νὰ
 ἀνατινάξῃ τὴν μονὴν καλόγηρον εἰς τὰς οὐρα-
 νίας σφαῖρας, ὅπου θὰ μετέβαινε μετ' ὀλίγον,
 καὶ ἐμφυχῶντων αὐτὸν μὲ τὸ θέαμα τοῦ ἐνδόξου
 μέλλοντος τοῦ ὁποίου τοῦ προστοιμάζεται ἔαν
 ἀποθάνῃ ὅπως πρέπει ν' ἀποθάνῃ. Διότι πρὸ
 τοῦ μετεωρισμοῦ αὐτοῦ ὁ καλόγηρος διατάζει.
 Καὶ δὲν εἶνε δειλία ὁ δισταγμὸς του, ἀλλὰ διαταγ-

μὸς ἄλλος, ἀληθινὰ σπουδαῖος, διὰ τὸν ὁποῖον
 πρέπει νὰ ἐκτιμήσωμεν τὸν Μαρκορᾶν εἰς τὸ
 δραματικώτατον τοῦτο καὶ ἐπιηλὸν μέρος τοῦ
 ποιήματος. Εἶνε ὁ δισταγμὸς ἔαν πρέπει νὰ
 συμπαραισῶρῃ εἰς τὴν καταστροφὴν τόσα γυναι-
 κόπαιδα, τὴν ζωὴν τόσων ἀθῶων ὄντων, τὰ
 ὁποῖα ἴσως ἔπρεπε νὰ ζήσουν, διότι ἡ ἰδέα τῆς
 ὑστεροφημίας, ἡ κινῶσα τοὺς ὀλίγους ἦρωας,
 δὲν διέρχεται εἰς αὐτὰ, ὠραιότερον δὲ πάσης
 θυσίας καὶ ἱερώτερον δι' αὐτὰ θὰ ἦτο ἴσως νὰ
 παραμείνουν εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Μήπως
 πλανῶμαι; Συλλογίζεται ὁ ἠγαθὸς. Μήπως
 κάμνω ἔγκλημα; Πρέπει νὰ καταστρέψω τόσα
 ὄντα διὰ τὸν ἡρωισμόν; Διὰ τὸ καθῆκον; Ἦ
 εἶνε καθῆκον;

Εἰς τὴν κρίσιν αὐτὴν στιγμὴν τοῦ μεγάλου
 προβλήματος, δύναμις θεῖα τὸν ἀρπάζει καὶ τὸν
 τοποθετεῖ εἰς τὴν οὐρανίαν σκοπιὰν ἀπὸ τὴν
 ὁποῖαν δύναται νὰ ἴδῃ τὸ Μέλλον καὶ τὴν κρίσιν
 τῶν πράξεων του.

Ὁμορφίαις κόραις ἀνθηραῖς, παιδιὰ χαριτωμένα,
 Ἐβαν ἐκεῖ τὰ μάτια τους μὲ ἀγλαὴ γυρισμένα,
 Κ' ἐγὼ ἀνιμέρησα κρυφὰ σὲ χωρισμένην ἀκρῆ,
 Στὰ μίγουλὰ μου ἀκούοντας δάκρυ νὰ ρεῖ σὲ δάκρυ.

Ἄχ! γὰρ τὰ μαῦρα πλάσματα τόσα ἡ ψυχὴ μου ἐπῶνα,
 Σὲ τόσα αὐτὰ μ' ἐβλάσανε σφοδρότατον ἀγῶνα,
 Ὅπου ὁ θλιμμένος λογισμὸς ἀρχίνα ν' ἀμφισβῆλλῃ
 Ἄν ἡ Πατρις ἐγύρευε τέτοια θυσία μεγάλη.
 Κ' εἶχε τρομάρα δυνατὴ μὴ τῆς προσφέρω μία,
 Για πειρασμοὺς φιλόδοξους, ἀνώφελη θυσία.
 Ἄλλ' ἴσως πόθει κοσμικὰ μ' εἶχαν ποτὲ νικήσῃ,
 Δὲν βλάψει τοῦτον ἐγνώριζα τί 'να ἡ φθαρτὴ μας
 [φύση]

Κ' εἶδα τὸ κρῖμα, ποῦ σιχνά, προτοῦ θηρῶ νὰ ἀρῶν.
 Στὰ φυλακιάδαι κρύβεται, σὲ φίδι στὸ χορτάρι.
 Βασεῖ ὑποψία μου τῶρα; τόσο πολὺ τὰ στήθια
 Ποῦ ἐμὲ τὸν ἴδιο ἐρώτονα: Χριστέ! καὶ νάναι ἀλή-
 [θεια]

Σὰν ἐδιαλάλει ὁ Μουσσερῆς ἀπὸ τὴν ἔξω θεῖα
 Ποῦ ἀνίσως προσκυνήσωμε, κεφάλι δὲ θὰ πῆσῃ.
 Ἐγὼ ἀποκροῶντας μὲ θυμὸ τὴν πρότασιν ἐκείνη.
 Πρὶν ἄλλη γνώμη νὰ δοθῇ, προτοῦ κανένας κρῖνη.
 Μὴν ἐποθοῦσα μοναχί, χωρίς νὰ τὸ νοῆσαι, —
 Στὸν ἔρημο κόσμο ἀθήνατη φήμη λαμπρὴ ν' ἀρῶσαι, —
 Ἐκεῖ ποῦ μ' ἤρθεσ κ' ἤμουνα γωστὸς, γαντισμένος,
 Ἐτρέξα, ὡς τρέχει, τέκνο μου, σὲ τὴν βρῆση ὁ δαιμό-
 [σμηγός]

Κ' ἐνφ' σὲ φόβου ταραχὴ τὸ στήθος τοῦτο ἔχτιπα,
 Στὸν αἵμῶν ἐσῆμασα τὰ δῦά μου χεῖρα, κ' ἔπα:
 Ρίξε στὸ νοῦ μου, γὰρ νὰ ἴδω ποῦ αἰτία μ' ἔταραξίνα
 Στὴν τολμηρὴν ἀπόφασιν, μὴ μόνη εἶχε ἄχτινα
 Καὶ σοῦ τ' ὀρκίζομαι, οὐρανέ, ποῦ, ἀνίσως καὶ γρο-
 [οῖσο]

Πῶς πάω σὲ λίγο ἀνὸρπελα τόσαις πνοαῖς νὰ σβῆσω,



Τὸ σαλόνι τοῦ ποιητοῦ. Εἰς τὸ μέσον ἡ ἀδελφὴ του Κᾶ Λούμανη

Φωτογρ. Μ. Πέτρου

Στά πόδια πέφτοντας τοῦ ἐχθροῦ, θέλει φωνάζει

Ἐγὼ μονάχος ἔρταζα μόνον ἐμένα κόρη! Πόσο εἶπα, Μιόθω, ἢ δύναμι τῆς ἀρραστοῦς μεγάλης! Ὡς ἀπὸ μία σ' ἄλλη μεριά, καὶ πάλι ξάγνον σ' ἄλλη Περναίει κινεῖς ὀλόγορα σὴν ἰπποκρατίασά του, Μὲ μίαν ἐφύθηκα κ' ἐγὼ τὰ φίλου ἐδόθε κάτου! Καὶ μοῦ φωνάτου πού τῆς γῆς εἶχα διαβῆ μ' ἄφρι, Πού βοητόμου κ' ἔπλα σ' ἔνα καὶ σ' ἄλλο ἄστέρι. Ἐξείθε ἀπάνου, σάν ἀετός, ὁποῦ τὸν ἥλιο σμίγει Καὶ τὴ φουλά του ξάστρου μὲ μιά ματιὰ ξανοίγει, Μόλις θυμήθηκα τοῦ Ἀδῶμ τὸν ἀίτοχο πλανήτη, Ἀγάτης βλέμμα ἐγύρισα νὰ ξαναῖδῶ τὴν Κρήτη, Μὲ δίχως φόβο ἀπὸ μακρὰ βλάβη σ' ἐμὲ νὰ κάμη, Ἐδόθηκα κ' ἄκουα τοῦ Κωροῦ τὸ ἀκάθαρτο ποτήρι, Ὄπου βρονταίει, πηγαίνοντας ὄθι γεννιέται ἡμέρα, Καὶ σβῆει ε' ἀφράτο κόρη του μακρὰ σὴν ἄσθρα πέρα Τρανο ποτήρι, πού στιγμὴ ξαναῖρα δὲν ἔχει, Πού ὁμπρός διπλῶς ἀδιόκασα κατὰ τὸ σκότος τρέχει, Πού σέρνει χόρως καὶ βρονὰ σ' ἀγρίου βουβῶ μαν-

Ποῦ ἀνθρώπους κ' ἔθνη ὀλόκληρα μὲ ὄρη τραφίσει

Ὡς ἔνα κόρη του φηλά νὰ μ' εἶχε αὐτὸ πετάξει, Τὸ στομαχό μου κἀνοίχαις ζετλειωμένη πούξι, Ἔσταν ἀνήσυχος νὰ ἴδῶ τί σὰ νερά τους κλεισθῶσαν Ἄλλα πολλὰ πού ἐξέγνων κ' ἐξείθε ἀκαλοδοδοσαν, Δὲν εἶχαν πέρα ἔνα νησί, καμιά στεριά τὰ ξένα, Πέλω ρηχό, κατὰβασθὸ δὲν εἶχανε κανένα, Πού ξάλη νὰ μὴν εἶδεινε καὶ θαυμασθῶ σιμάδι Γιά τὴ θανάσιμη βροντὴ, πού ἐβγήκε ἀπὸ τ' Ἀρκάδι, Στὴ μάχη, πού θεομότερη μὲ τέτοιον ἦχο ἀνάβει, Γυροῦνε ὀλοῦθε ταῖς καρδιάς ἐλεύθεροι καὶ σκιάβου.

Πιπθέντι μεταξύ τόσοων μικρῶν σιγουρηγυμιάτων του, παραπλανηθέντα ἐκεῖ τὰ ἐκλεκτά ποιήματα τοῦ Μαρκοῦ χάνονται ἴσως διὰ μίαν στιγμήν, ἀλλ' ὅταν τ' ἀναζητήσῃ κανεὶς μ' ἄλλη γὴν καλὴν θέλῃσιν ἀνακαλύπτει ἄσπρα λυρισμοῦ. Ἡ ἔλεγξις του εἶνε κατὰ τὸ θαυμαστόν διὰ τὴν διατύπωσιν. Τὶ μελωδία, τὶ ἡσυχία θελοῦ δειλινοῦ εἶνε αὐτὰ ἢ στροφαὶ πού ἀνακαλύπτουμιν ξερυλλίζοντες τοὺς δύο του τόμους, παραμερίζοντες τὰς ἀφελείας καὶ τὰς καλωσύναις τοῦ ποιητοῦ, διὰ νὰ εἴρωμεν τὸν πλοῦτον του τὸν ὀπιον νομίζει ὅτι ἐπιτηδες ἔκρινε. Ὑπερτάτη λυρικὴ ἔκφρασις πόνου, ἀνιπέροβλητος καὶ ὀριστικὴ δημιουργία, ἀριστοῦργημα διανοημένης ἀπλότητος τὸ «Παράπονο τῆς Πειθαμένης» περιτριγυρίζεται ἐν ταῦτοις ἀπὸ πολλὰ ἄλλα ἄμια, μέσαι εἰς τὴν θαυμαστὴν διαύγειαν τῶν ὀπιων ἢ τραγικῆς δυναμίδου τρομακτικῆ, ἔκως ὁ ἀνθρώπινος πόνος εἰς μίαν διαύγη καὶ ἀτάραχον ἡμέραν.

Μεγάλη ἐλπίς, τὸν ἴσκιου σου γὰρ λίγο ἀκόμα Ἄχ, θάρθη γρήγορα ἢ στιγμή [δὲς μου Πού δ' ἀναπάρω τὸ κορμὶ Στὸν ἴσκιου τ' ἄλλον κόσμου.

Παραισιῶ σ, ἀνθρώπινη πάγε φωνὴ καὶ πὲς μου Σὰν πόσοι κάθησαν ἐδῶ Πού λυπημένα τραγουδοῦ Καλοὶ κρηπυτορὲς μου;

Πὲς ὅταν κλείσω ἀξυπνητα τὸ κουρασμένο μάτι Ὅταν μ' ἐκείνους πῶμα μὰζι Ἀπὸ τὸ εἶνε μου νὰ εἶξ Ἐ' ἀκολοιθήσῃ κατὶ;

Ἄλλοιῶ! μὲ τὰ ξερύφουλα πού κάθε τόσο ἀφίνεις Καὶ κέρτουν χάμον ἀπ' τὸ κλαυθὶ Μίαν ἄφωνα καὶ θλιβερὴ Ἀπόκριση μοῦ δίνεις.

Τὴν τρομερὰν αὐτὴν εἰκόνα τοῦ τελευταίου τετραστιχοῦ, τόσοσιν κοινὴν, θὰ ἔλεγε κανεὶς ἐκ πρώτης ὄψεως, τόσοσιν σπανίαν ὁμῶς πρίγμαι, μόνον τὰ ἐλαφρὰ σχεδιάσματα τοῦ Μαρκοῦ ἠμμοροδοσαν νὰ μᾶς τὴν δόσωσιν. Εἴμεθα ἀνύποπτοι καθὼς μᾶς τραγουδεῖ — καὶ αἰρνης βλέπομεν ἔμπρός μας τὰ μεγάλα δρώματα τῆς Ζωῆς καὶ τοῦ Θανάτου. Ἄλλὰ ὁ ἄπλοῦς αὐτὸς σπιριτουαλιστὴς, μὲ τὴν ὑποταγὴν του εἰς τὸ ἀπώτερον θέλημα, φροντίζει πάντοτε νὰ μᾶς παρηγορή.

Ἐκεῖ πού νόμοι ἀπόκριφου Μᾶς ἔρριξαν μίαν μέρα Πρέπει, ἀκριβέ, νὰ σμίωσιμὲ Τὸ μονοπάτι ὡς πέρα Στὸ δρόμο, ἢ βάτους εἴρωμε Ἡ μαλακὸ γρασίδι, Ν' ἀλλάξωμε ταξίδι Δὲν εἶνε δυνατό.

Ἐγύμνησε τὸν Σολωμόν μὲ τρόπον περίτεχρον. Τὸν βλέπει πανθεῖστικῶς χυμένον εἰς τὴν Ζακινθον καὶ τὸ ἐλάχιστον φῶσιμα τῆς αἴθρας διηγείται, δι' αὐτόν, τὸ ἔργον τοῦ Ποιητοῦ.

Χαῖρε! ἀναπνέω τῆς αἴθρας σου Βαλσαμαμένη χόρα, Ὄπου τὰ πρῶτα δέχτηκες Τῆς φαντασίας του δῶρα. Ἐδῶ ν' ἀκούσω στοχάζομαι, Σὰ φέγγη, σὴ βραδυάξῃ Πῶς τὴν παιδοῦλα κράξει Τ' ὀρφανεμένο ἀρνί.

Παντέχω, ἂν ἄγρια κάμια Χτυπᾶν τὸ περιγιάλι Πῶς τὴν πνιμένη ἀγάτη του Ὁ Κρητικὸς θὰ βγάλη Πῶς ἔν τ' ἄστέριμα δείχνονται Σ' ὄλη τὴ θεία τους χάρη Ζητᾶ ἢ Μαρία νὰ πάρη Μίαν αἴρα δροσερή.

Ἐδῶ μὲ φόβο, ἀκούοντας Νεκρώσιμη καμπάνα Ρωτοῦν τ' ἄδῶα παιδοπόλια: — Μὴν εἶνε ἢ τρελλὴ μάννα; —

Ἡ τὸ γυαλὸ ἀφαντεῖστας Θυροῦν πού ἐδόθε πέρι Μισεῖται ὡς περιστερὰ Μ' ἄσπρα παντὰ ἢ Ξανθὴ.

Τὶ τραγουδοῦτε ἀνάβραθα Ἐδαίσθηται νησιώταις; Μιὰ νέα, τὸν ἔδη ἀφίνοντας Ἄναγαλλοῦξαι ὡς τότε Πού τὸ λευκὸ της λαμπρὴ Τῆς παρθενιάς λουλοῦδι Στὰ μανιχὸ τραγουδοῖ Ὄπου δὲν εἶπε αὐτὴ.

Τὸ δεύτερον καὶ τὸ τελευταῖον λυρικὸν ἔπος τοῦ Μαρκοῦ μετὰ τὸν «Ὀρκου» εἶνε ὁ «Ἀρίωνας» μὲ ὑπόθεσιν πλεγμένην περὶ τὸν γυσιῶν ἀρχαῖον μῦθον. Τὸ ποιῆμα τοῦτο γωγώτερον καὶ τεχνικώτερον τοῦ «Ὀρκου», εἶνε γραμμένον εἰς ἐνδεκασύλλαβον, μὲ τὸν ὀπιον ἢ μελωδία τοῦ Μαρκοῦ, ἀναπτύσσουσα ἐδῶ περισσοτέρην πλαστικότητα δημιουργεῖ ὀρατότητας καθὼς αὐτὸ τὸ ὀκτάστιχον.

Ὁ ἰσορροπία τὰ παγνίδια εἶχαν σχολίαση Καὶ ἀπ' τὸ γυαλὸ σ' ἀποκριθῆναι κάστρα Δὲν ἄκουες μίαν φωνή σὴν ἔρημ Πλάση Μ' ἄκρα ἡσυχία πανηγυρίζαν τ' ἄσπρα. Σὰ βρόφος, ὅταν ἔπνο εὐκολα κάση Νανουρισμένο ἀπὸ καλὴ βικέσισρα, Καθένας, πού γιορᾶτα εἶχε τὰ στήθη Χαρὰ καὶ μελωδίας, ἀποκοιμήθη.

Χρεαίεται τίποτε ἄλλο ἀπὸ ἔνα τέτοιο ὀκτάστιχον, διὰ νὰ χαιρετίσωμεν τὸν ἀληθινὸν Ποιητὴν; Ἐλείνομεν μὲ τὸ τέταρτον ἔσμι τοῦ ἔπους, τὸ ὀπιον μᾶς διηγείται τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ Ἀρίωνος.

Γεροβοσῶς, ὀπου κομώταιν σ' ἔνα Κοντὰ σὸ περιγιάλι ἔρημ λυριάδι, Ξυπνῶντας, εἶδε ὄρατα πρῶματα ξένα, Πού δὲν εἶχαν φωνὴ κανένα βράδν. Ψηλὰ τὰ πρόβατὰ του ἦταν σιμμένα, Μὲ τὰ σκυλιὰ πού ἐρύλλαν τὸ κοπάδι,

Καὶ ἀκούαν ἐξείθε, ὀλόκληρα σὴν Ἀύση, Τὸς ἦχος, πού καὶ αὐτόνε εἶχαν ξυπνήσῃ.

Κυτᾶζοντας ἀαίνου, ὄθε σ' αὐτὰ του Ἔρωσε γλωσσὴ τῆς ἀρμονίας τὸ πῆμα, Εἶδε λῦρα λαμπρὴ, καὶ παρακάτου Ἔν' ἄλλο φῶς, ὀπαῖγε ἀνθαῖσπου ἀγῆμα Ἐδειγνε τοῦτο ἀργὸ τ' ἀνέβασμά του, Σὰν ἔνας πού κινεῖται, καὶ κάθε βῆμα Νὰ ἰδῇ γυρίζει ἀνίσως καὶ ξανοίγει Τὸ φίλο, πού μὰζι του εἶπε νὰ φύγη.

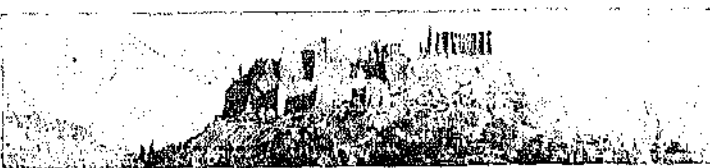
Ἐνῶ τοῦ γέρον ἐπροξενούσαν ζῆλη Τέτοια λαμπρὰ παρῶδοξα σιμμένα, Μοιρῆ, πού ἀταρταφορὰ εἶδεινε κάλλη, Τὸ ἐδαίθη ὀμπρός μὲ περιστέρως βία Δὲν ἄργησε νὰ πάη κοντὰ σὴν ἄλλη Δὲν ἄργησαν ἢ δυὸ νὰ γίνουον μία, Καθὼς δὲν εἶχε ἢ Ἀύρα τότε ἀγῆσι Τερπνότερη ἀμμονία γύρω νὰ ζῶσι.

Δίχως νὰ πνέη σὸ λῦλαμὰ της αἴρα, Δίχως κοντιὰ τὰ κῆρατι νὰ σῆξου, Στὴ μέση ἐκεῖ, πού ἀτάραχα καὶ μαῦρα Ἦταν ὡς τότε, ἀνησυχουῖν καὶ ἀφρίζου. Μέγα κορμὶ, θανάτου ἀκούοντας λῖθρα, Τὰ δέρονε μὲ τὰ μέλι ὀπου λυγρίζου, Ὡς πού νεαροῦ τ' ἄθλιου κορυφαῖο μένει, Καὶ μίαν τέταρτη λῦρα ἐκεῖθε βγαίνει.

Μέσ' ἀπὸ τότε εἰς τ' οὐρανοῦ τὰ μέρη Ἄστρο εἶν' ἢ Ἀύρα, εἶν' ἄστρο τὸ Δελφίνι Καὶ τοῦ Ἀρίωνα λαμπρὰ φέγγει τ' ἄστέρι, Γιατὶ κ' ἢ Ἐλένη ἀγῆτα ὄρατα τοῦ δίνει. Ἄν κάμη αὐτὴ τὸ οὐρανικὸ της ταῖρι Λίγη σ' ἐμὲ νὰ δεῖξη καλοσύνη, Μία κάποιαν ἀρμονία θέλει ἐπιτόχα Νὰ κλείσω πάντα εἰς τὸν ἄπλο μου στίχο.

Ἡ εὐχὴ του, νομίζω ὅτι ἐξεπληρώθη. Τὸ δῶρον πού ἐξήγησε τὸ ἔλαβε μὲ ἀφθονίαν. Ὑπῆρξεν ἢ ἀγνωστὴν ἑπτανησιακὴ μελωδία. Καὶ διὰ νὰ ἐνθυμηθῶ μίαν φράσιν συγγραφῆως χυροκηρίζοντας ἄλλο ποιητικὸν ἔργον: εἰς τὴν Ποίησιν του δὲν ἀκούεται κανένα κύμβαλον, ἀκούεται ὁμῶς διαρκῶς ἢ λῦρα».

Z. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ



ΓΝΩΜΑΙ ΠΕΡΙ ΜΑΡΚΟΡΑ

Επιτόσασμεν τὴν γνώμην μερικῶν ποιητῶν καὶ λογογράφων διὰ τὸ ἔργον τοῦ Μαρκοῦ. Τὰς δημοσιεύμεν κατὰ τὴν σειράν ποῦ μᾶς ἐπέδωκαν.

Ὁ κ. Κωστής Παλαμᾶς :

Μοῦ κάνει κόπον νὰ ξαναγυρίσω σταματώντας μπροστὰ στήν εἰκόνα τοῦ σεβασίμου ποιητῆ ποῦ μᾶς ἄφησε, ὑπερ' ἀπὸ τὴν κίρκος φροντισμένη ἀνάληψη τῆς τέχνης του ποῦ τιμωθήκη' ἔδω καὶ ἑκοσι χρόνια στὴ φιλολογοῦ «Βασιᾶ» καὶ ὑπερ' ἀπὸ τὸ προχειρότερο ξανακοίταμα τοῦ ἔργου του ποῦ δοκίμισα τώρα τελευταίον στὸ «Νουμᾶ». Μὰ ταιριάζει ἔδω νὰ ξαναβάλω τὰ λόγια ποῦ τελειώνουν τὴν παλιὰ κριτικὴ μου τῆς «Βασιᾶς» :

« Παρατηρήθη ὅτι εἰς τὰ ἔργα ἐσχόντων ποιητῶν ἡ λέξις ἢ κάλλιον χαρακτηρίζουσα τὴν τέχνην των ἀπαντᾷται συχνότερον πάσης ἄλλης. Εἰς τοὺς στίχους τοῦ Μαρκοῦ μίαν λέξιν συναντᾷτε πολὺ συχνά εἶναι ἡ λέξις *ὄμοιος, ὄμοια, ὄμοιο*. Καὶ πιστεύω εἰς τὴν ὀρθότητά τῆς παρατηρήσεως. Ὁ γράμμας τὰ «Ποιητικὰ ἔργα», τελειότερον ἄλλων,

Ὁμοῖο νὰ δόκη ἐπιύχνησε στὰ ὄνειρά τὰ τοῦ σῶμα.

Καὶ εἰς τὸ ἐπιύχημα τοῦτο ἔγκειται ἡ υπερτάτη ἀμοιβὴ ποιητοῦ καὶ καλλιτέχνου ὡς ὁ Μαρκοῦς».

Ὁ κ. Γ. Ν. Γρυπάρης :

Ἡ Ἑλληνιστικὴ πόλις, ποῦ ἀρχηγὸν καὶ κορυφὴν ἔχει τὸν Σολωμὸν καὶ τελευταῖον ἴσως ἀντιπρόσωπον τὸν σεβασίμον νεκρὸν τῆς γῆς, τὸν Γεράσιμον Μαρκοῦν, κατὰ τοῦτο ξεχωρίζει ὀρθὰ καὶ κορτὰ ἀπὸ τὴν ἄλλην, τὴν Ἑλλαδικὴν νὰ τὴν εἰποῦμεν, ποιήσιν μας, ὅτι παρουσιάζεται ἐντοπισμένη τέλεια εἰς τὸ περιβάλλον ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἀνεπτύχθη. Ἀπὸ μίαν πηγὴν καὶ μὲ μίαν κατεύθυνσιν γερμίζει ἄνετα καὶ ἀβίαστα τὴν περιοχὴν ποῦ τῆς ἐδόθηκε νὰ γεμίση καί, ὅπως καίθε ὕγιης ὄργανισμός, ἤρχισε νὰ ἀπασύρεται ὅταν ἤρχισαν νὰ ὑποχωροῦν καὶ οἱ ἄλλοι ποῦ ἀπετέλεσαν τὴν αἰτίαν τοῦ εἶναι της. Ἐὰν ἐξαιρέση κανεὶς ἀκόμη σήμερον τὸν μοναδικὸν Μαβίλλην, καίθε ἄλλος ἑπτανήσιος ποιητῆς θὰ εἶναι πολὺ πλησιέστερος πρὸς τὸν Παλαμᾶν καὶ ἑμᾶς τοὺς ἄλλους τοὺς ροῦτας μίσητες, ποῦ μηρυκάσμεν γύρω του, παρὰ πρὸς τὸν Σολωμὸν.

Δὲν θὰ ἤμποροῦσα ἐγὼ εἶναι πρόχειρα τώρα νὰ διατυπώσω τὰ ἐσωτερικώτερα γνωρίσματα, ποῦ χαρακτηρίζουν τὴν οὐσίαν τῆς τέχνης τοῦ Μαρκοῦ ἀλλὰ γενικῶς θὰ εἶχε κανεὶς νὰ εἴπῃ, ὅτι εἶναι τέχνη τελειῶς ὕγιης καὶ εὐρωστῆ, χωρὶς ματαιίας καὶ σπασμωδικὰς προσπαθείας πέραν

τῶν δυνάμεόν της καὶ τῶν ἀναγκῶν της τέχνη μὲ τὰ εὐγενέστερα ἐλατήρια ποῦ, μὲ ὅσα καὶ ἂν λέγουν, θὰ δοροῦν πάντοτε τὴν καλύτεραν μερίδα τῆς ψυχῆς μας· τέχνη μ' ἕνα λόγον τέτοια, ὅπως θὰ ἐχρειάζετο διὰ νὰ παιδαγωγῆσῃ ἕνα ἔθνος, μὲ συνείδησιν ἀνωτέρου προορισμοῦ, πολὺ καλλίτερα ἀπὸ καίθε αἰσθητικὸν ραφφινισμόν, εἰς τὸν ὁποῖον θυσιαζόμεν τόσον πρόδημα σήμερον διότι χωρὶς νὰ παραγνωρίση κανεὶς τὴν ἀνάγκην καὶ τὴν σημασίαν καίθε ἄλλης τεχντροπίας, ἡμπορεῖ ἀδυστάτως νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι ἐπιβάλλεται εἰς τὴν τέχνην μας ἡ ἐπιστροφή πρὸς ἕνα νεοιδανισμὸν σκοπιμώτερον, δηλαδὴ συμφρονότερον πρὸς τὰ ἔθνικὰ μας ἰδεώδη· τῆς ἐπιστροφῆς αὐτῆς ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀσφαλεστέρους ὁδηγοὺς θὰ ἦτο δίχως ἄλλο ὁ Μαρκοῦς.

Καὶ ὄχι μόνον τοῦτο· ἀλλὰ καὶ τὰ ἐξωτερικὰ γνωρίσματα τῆς τέχνης του, ποῦ προβάλλον κτυπητὰ εἰς ὅλεν του τὸ ἔργον καὶ ξεχωριστὰ εἰς τὸν «Ὀρκον» τὸν ὑποδεικνύουν ὡς τοιοῦτον ἢ λατρεία τοῦ στίχου καὶ γενικώτερα τῆς μορφῆς, ἢ τελεία ἀντίληψις τῆς συμμετρίας καὶ ἀκόμη περισσότερον τῆς ἀρχιτεκτονικῆς κατασκευῆς τοῦ ποιήματος, θὰ ἔκαμιναν τὸν Μαρκοῦν τὸν τελειότερον διδάσκαλον διὰ τοὺς νέους μας ποιητὰς, ἂν δυστυχῶς δὲν ἐγεννηθεῖτο ὄλοένα καὶ ἀπελπιστικώτερον ἡ τάσις νὰ θεωροῦνται τὰ προσόντα αὐτὰ, ὄχι μόνον δευτερεύοντα καὶ ἀσήμαντα, ἀλλὰ καὶ ἀντιποιητικὰ ἀκόμη.

Ὁ κ. Σίμος Μενάρδος :

Εἰς ἕνα διάλειμμα τοῦ «Πανοράματος» μᾶς εἶπε :

Νομίζω ὅτι τὸν Μαρκοῦν ξεχώριζε κάποια πραγματικῶς ἀριστοκρατικὴ εὐγένεια. Ὁ «Ὀρκος» του δὲν εἶναι βεβαίως ἔπος, ὅπως λ. γ. ὁ «Φωτεινός» τοῦ Βαλαωρίτη. Καὶ ὅμως ἔχει πολλοὺς στίχους — ὅπως ἐκεῖνο τὸ προσκύνημα τοῦ χόματος τῆς Κρήτης — ποῦ ἔπρεπε νὰ τοὺς ξέφυρον ἀπέξω διὰ τὰ παιδιά. Ὁ Μαρκοῦς ἦτο μαθητῆς τοῦ Σολωμοῦ εἰς τὴν ὑψηλοτέραν ποιητικὴν καὶ θρησκευτικὴν ἀντίληψιν, καὶ κατώρθωσε νὰ πάρῃ τὴν τέχνην τοῦ διδασκάλου εἰς τὸ νὰ εὐρίσκῃ πάντα τὸ κατάλληλον διὰ τὴν ἰδέαν μέτρον. Καὶ εἰς τὰ σατυρικά του σολωμίζει, ἀλλὰ κάποτε καθὼς εἰς τὸ «Μοιρολόγι τοῦ Χάρου», εἰν' ἔξοχος. Ἀπὸ τὸν δευτερόν του τόμον, τὰ «Μικρὰ Γαξελῖα» δὲν ἐνθυμοῦμαι τώρα παρὰ τὰ τέσσερα σονέττα εἰς τὸν θάνατον τῆς Ἀλεξάνδρας. Ἐκεῖ πράγματι τὸ ποιητικὸν αἴσιγμα τελειῶς ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν ψυχικὴν καὶ σωματικὴν εὐμορφίαν τῆς βασιλοπούλας.



ΜΑΡΙΚΑ ΚΟΤΟΠΟΥΔΗ
ΕΚΤΙΠΕ Ε. ΞΑΝΘΙΑΝ

Ο κ. Γρ. Ξενοπούλος:

Έως είκοσι χρόνων, ο Μαρκοράς εις τὰς Ἀθήνας ἦτο σχεδὸν ἀγνωστός. Μία μελέτη τοῦ κ. Βελτιανίτη τὸν ἐγνώρισεν εἰς τοὺς νέους καὶ ἔκαμε τοὺς παλιούς νὰ τὸν θυμηθῶν. Ἀμέσως σχεδὸν ἀκολούθησεν ἡ ἀναδημοσίευσίς τοῦ «Ὁρκου» μαζί με ἄλλα ποιήματα («Ποιητικά Ἔργα»). Νεώτερος τότε καὶ ἐγὼ ἔγραψα μίαν ἐνθουσιώδη κριτικὴν. Τὴν ξαναδιαβάζω σήμερον, γελῶ με ὅπως μου ἐκείνης τὰς παιδαγωγίας ἀλλὰ βλέπω συγχρόνως ὅτι, εἰς τὴν οὐσίαν, πολλὰ ὀλίγα πράγματα ἔγραψα. Ὁ Μαρκοράς μένει ἀκόμη εἰς τὴν συνεκδοχὴν μου ὅπως τὸν ἔξερκα: Ὁ λεπτός, ὁ ἀβρός, ὁ πρωτεχνός, ὁ καλλιτέχνης ποιητής, ὁ ἀριστοκράτης τῆς φόρμας, ὁ ζωγράφος τοῦ στίχου. Κανείς δὲν θὰ μαροῦσε ν' ἀρνηθῆ, ὅτι ἀπὸ τοῦς ἀπ' εὐθείας μαθητὰς τοῦ Σολωμοῦ ἐστάθη ὁ καλλίτερος. Ἰσως καὶ αὐτὸ μεγάλο ποιητὴς νὰ μὴν εἶνε παρὰ γιὰ τὴν ἐλοχίαν. Δὲν ὑφίσταται πολλὴ, εἶνε ὑπερβολικὰ μετρημένος καὶ κάποιον κῆλον ξεπερνᾷ πρὸς τὴν μικρολογία. Εἰς τὸ ἔργον του δημοῦς ἀρθροῦν τὰ ἰστορηματικὰ σὰν τὸ «Παράλοπον τῆς Πεθαμένης», μού φαίνεται δὲ ὅτι αὐτὰ τὰ μικρά,

Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΜΑΡΚΟΡΑ

Ἡ ζωὴ τοῦ Μαρκορά ἐπέφωσεν ἡσυχίαν, γεμάτη πόνον ἀπὸ τὸν θάνατον ἀγαπημένου του ἀδελφίου, καὶ ἀγάπην διὰ τοὺς φίλους του καὶ τὴν πόλιν.

Τὸ κῆλον χαρακτηριστικὸν τῆς νεότητός του, ἀλλὰ καὶ ὅλης τῆς ζωῆς, ἦτον ὁ ἐνθουσιασμός καὶ ὁ πατριωτισμός του ὁ σεμνὸς καὶ σταθός. Τὴν νικητὴν του ἡλικίαν τὴν χαρακτηρίζουν ὡσαύτα τὰ ὀλίγα λόγια, ποῦ Κερκυραῖος λόγιος ἔγραψε πρὸς τὴν δευθύνουσαν τὸν «Παναθηναῖον» μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ποιητοῦ:

«Πᾶσι λοιπὸν καὶ αὐτοῖς, βατεροῦ ἀπομεινάρι μὴς γενεᾶς λογίων ποῦ, ἀρὰ σὰν χόρτος τῆς νεότητος ἐνθουσιάζοντες μετὰ τοὺς γενναίους ἀγῶνας τῶν ἀδελφῶν Ἰταλῶν καὶ ἄκουσαν ἀπὸ τὸ στόμα τῶν προσφύγων τῆς Ἰταλίας λόγια σοφίας καὶ θερμοῦ πατριωτισμοῦ, ἀγωνίσθησαν καὶ αἱ ἴδιαι, ὅταν ἔγιναν ἄδελφοί, μετὰ τὴν δόξα τῆς φυχῆς τους γιὰ τὴν ἔθνικὴν μας ἀποκατάστασιν».

Τὴν κατοικίην ἡσυχίαν ζωὴν τοῦ τὴν ἐξαγαγόντος ὁ ἴδιος ὁ Μαρκοράς θιγαίοντα μέσα σ' ἕνα γράμμα του, ποῦ ἔδωκεν εἰς τὸν σχεδὸν χρόνιον ἐστὶν εἰς τὸν Ἀθηναῖον λόγιον:

«Δὲν εἶρηκα στὸν τρόπο τῆς ζωῆς μου κανένα ἀξιοπαρατήρητο πράγμα. Εἶμαι μικρὸς ἰδιοκτήτης, ἀλλὰ ἡ φροντίδες τῆς ἐξοχικῆς μου περιουσίας μού παύσαν σχεδὸν ὅλο μου τὸν καρδόν. Δὲν συγγάζω εἰς λέσχους, χοροὺς καὶ μεγάλας συναστροφάς· διαβάζω κανένα βιβλίον εἰ γοῦν τούτο. Σὰς φαίνεται ὅτι ἀξίζει ὁ κόπος νὰ γίνῃ λόγος γιὰ πράγματα τόσο κοινά;»

Ὁ Μαρκοράς ἐκτίσθη μεγάλην εὐχαρίστησιν εἰς τοὺς κύκλους τῶν φίλων του ὀικογενεῖον κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια, μὰς ἔλεγε πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἡ Κερκυραῖα λόγια κυρία Βιργίνη Λευδοῦ: «Χωρὶς νὰ τοῦ ἀρέσῃ ἡ κίχησις ἢ ἀλλή, καὶ ὁ θάνατος, ἦτον ἀρετὰ

καθὼς καὶ μερικὰ κομμάτια τοῦ «Ὁρκου» εἶνε ἀρετὰ γιὰ νὰ τοῦ δώσουν τὴν ἀθανασία.

Ο κ. Παῦλος Νιρβάνας:

Ἀγαπῶ περισσότερο τὸν Μαρκορά στὰ μικρὰ λορική του κομμάτια, παρὰ στὸν «Ὁρκο». Ἀπ' τοὺς στίχους, ποῦ τοῦ διααγόρευσε ἕνας θάνατος, μὰ χωρὶς, ἕνας χωρισμός, τὰ χίλια μικρὰ παιδικὰ περιστατικὰ τῆς ζωῆς τῆς δικῆς του καὶ τῆς ζωῆς τῶν δικῶν του, βγαίνει ἕνας λορικός ποιητής, ξεχωριστὸς γιὰ τὴν εὐγένεια τῆς ἐμπνεύσεώς του, τὸ ἀγνὸν τοῦ πάθος καὶ τὴν ἀνυψωμένην ποιητικὴν του ἔκφρασιν. Ὁ λορικός του, ἀριστοκρατικὸς καὶ συγκρατημένος, θυμίζει κάποτε τοὺς Ἑλληνας λορικούς. Μικρὰ ἀπὸ ἄγαντες σχολῶν καὶ προσπαθεῖς νεωτερισμῶν, ταίριασε τὴν τέχνην του μετὰ τὴν ζωὴν του, ἀλλὰ καὶ ἀθόρυβος καὶ τίς δύο. Ἔτσι ἀπομένει στὸ στερέωμα τῶν Ἑλληνιστῶν ποιητῶν, ἕνα ἀπὸ τὰ λαμπρότερα καὶ ποῦ γλυκότερα ἀστέρια. Φιλασμένος σὲ πατριωτικὰ χρόνια ζωῆς, ἀξιάθηκα νὰ μὴν ἐπιζήσῃ ἀπ' τὸ ἔργο του, χάρισμα ζηλευτῶν καὶ μοῦρα τῶν ὀλίγων. Πεδαιμένος τώρα, φαίνεται νεότερος!

mondain. Ἡ ζωιστεῖτο πολλὴ νὰ συναναστρέφεται τὰς φιλικὰς του ὀικογενεῖας καὶ νὰ περᾷ τὸς ὄρας του εἰς συνομιλίαν μετὰ τοὺς φίλους του καὶ πρὸ πάντων μετὰ κυρίας, πρὸς τὰς ὁποίας ἦτο περιποιητικώτατος.

Ὅταν δὲν εἶχεν ὄρεξιν διὰ συνομιλίαν, ἐνοῦσε ν' ἀπολαύσῃ τὸ ἀγαπημένον του παιγνίδι: τὸ μάσος τὸ ὁποῖον ἐπαρτιμάσεν ἰδιαίτερος.

«Ὅσον ἤθελε νὰ εἴη φιλολογικῶς ἀφανής καὶ χωρὶς θόρυβου, τὸσον δὲν ἀπέφυγε τὴν κοινωνικὴν ζωὴν· ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἐπροσηύδα γαλήνια, μέσα σ' ἕνα κύκλον διαλεκτικῶν φίλων, ὅπου ἡ παρουσία του ἐπροκαλοῦσε τὸ πλοῦσιον φανέρωμα τῶν ἀσθημάτων τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ ἱεροῦ σεβασμοῦ».

Ἐπέθανεν ὅπως καὶ ἔζησεν: ἡσυχά καὶ μετὰ τὴν συναίσθησιν ὅτι ἠγαπᾶτο ἀληθινὰ ἀπὸ ὄλους ἐκείνους, ποῦ τὸν συναναστρέφοντο καὶ τὸν ἐσέβοντο. Ἀκόμη καὶ ἡ κηδεῖα του ἦτο κατὰ τὴν ἀνάγκην τῶν τέτοιων ὄρων τῆς ζωῆς του. Ὁ φίλος τῶν «Παναθηναῖων» Κερκυραῖος λόγιος τὴν περιγράφει μετὰ αὐτὰ τὰ λόγια:

«Ἡ κηδεῖα του ἔγινε κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν του σεμνὴ καὶ ἀθόρυβος, ὅπως ἐπέφωσεν καὶ ἡ ζωὴ του τώρα στὰ ἔσπερα χρόνια. ἔλεγε παραγγέλλει νὰ μὴ τοῦ ἀποδοθῶν αἱ τιμὲς τῶν παρασῆμων του καὶ νὰ μὴ καλέσουν τὲς μουσικῆς. Τὸ σῆμα ὅμοιος τῆς παλαιᾶς Φιλαρμονικῆς, ποῦ ἦταν αὐτὸς ἕνας ἀπὸ τοὺς πρώτους ἰδιωτῆς της, ἠθέλησε νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν κηδεῖα. Οἱ μουσικοὶ ἀκολούθησαν μετὰ τὴν μεγάλην στολήν τους καὶ τὰ ὄργανά τους τὰ μουσικὰ πένθημα σκεπασμένα, ἀλλὰ δὲν ἔπαιζαν καθόλου».

Ὅμοιος ὁ ποιητής, τέτοιος καὶ ὁ ἄνθρωπος. Σεμνὸς καὶ ἀθόρυβος. Καὶ ὁ θάνατός του τὸ ἴδιο.

Η. Π. Β

ΜΥΡΘΟΪ

Στὸν θάνατον τοῦ μικροῦ Καλομοῆρη

Ἄνοιγοκλείσαν τὰ παράθυρα σὰν ὀλοσκότεινες φτεροῦγες
καὶ τρομασμένο ἐγοργοφάνηκε
ἕνα κεφάλι νὰ κυττάξῃ ἐκεῖθε πέρα, —
ποῦ ἐστένευε καὶ ἐχάνονταν στὴ σκόνῃ ὁ δρόμος.
Ἄσπρα καὶ κιστανόχρυσά ἦτανε τὰ μαλλιά της,
— μὰ καταγιῖδα ἔδειχναν ποῦ ἔξεσπασε λίγο-λίγο —
καὶ ὁ τελευταῖος ὁ καιμὸς
ἴσκιον πυκνὸ εἶχε ἀπλώσῃ στὸ πρόσωπό της,
καὶ ἡ ἀσπράδα του ἡ γλυκεῖα
καὶ ἡ τριανταφυλλίης του ἀχτίδες
διαλύθησαν καὶ ἐχάθησαν στὴν προστεγὴ τοῦ Πόνου.
Τὰ μάτια πένθος φόρεσαν
καὶ πρὸς τὴ γῆ ἐκρεμάσαν
τὰ μάγουλά της, —
πτυχῆς-πτυχῆς, σὰν χαλαστὴ
νὰ τῶσκαψαν ἀξίνες.
Βραδυάζει, καὶ τὸ ἀπομεινάρι φῶς
σὲ μὰ σταλαγματιὰ μίξεύεται
τριγύρω ἀπὸ τὸν κόσμον ὅλο,
σταλαγματιὰ ποῦ ἐκλεινε κάθε καιμὸ τῆς ὄρας,
καὶ στὸ κεφάλι τὸ ξανθὸ, τὸ ἀναμαλλιασμένο,
ἀροκαυλᾷ καὶ στάζει
μετὰ τραγικὴ ἡρεμία, —
κρυφὰ-κρυφὰ ἀπὸ τὸ κάθε μάτι.
Κι' ὄλο τραβᾷν οἱ ἄνθρωποι
μαῦροι, σκυφτοὶ καὶ ὀκνοὶ
σὰν ἄθελα νὰ προχωροῦνε,
καὶ ἀνάμεσα τοὺς κρῖνος,
ἔξωτικὸς ἀπ' τὴν μεγάλη ἀσπράδα,
γύρω ἀπὸ κεφαλὰκι ἀκίνητο καὶ ἀγγελικὸ
τὰ φύλλα του θαρροεῖς τεντώνει.
Κι' ὄλο τραβᾷν οἱ ἄνθρωποι ἀργά,
κρατῶντας μετὰ εὐλάβεια τὸν ἄσπρο κρῖνο,
ποῦ λὲς καὶ ἀέρινος ἔμοιαζε.
Ἄνοιγοκλείσαν τὰ παράθυρα σὰν ὀλοσκότεινες φτεροῦγες
καὶ ἕνας λυγμὸς ἀκούσθηκε
ποῦ ἐτρόμαξεν ὁ κόσμος ὅλος.
Στὸ πάτωμα ἐγκρεμίσθηκε ἡ γυναῖκα
τὸ ἀδαιμόν, τὸ κρῖνο, μετὰ τὰ σπαρμένα τὰ ροδόφυλλα,
καὶ ἐνόχτωσε, καὶ ἐφρότισε,
καὶ ἀκόμα ἔτσι ἀπομένει.

ΒΕΡΓΗΝΗ ΠΟΛ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

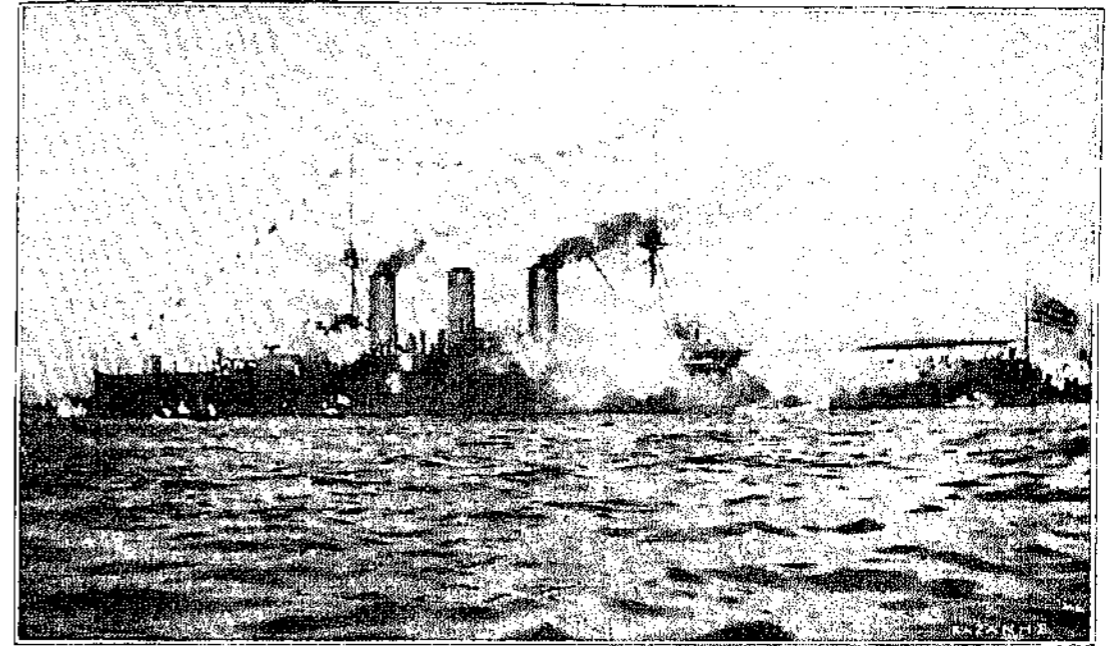
ΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ

Υπό την μελέτην τῆς μεγάλης κοινοβουλευτικῆς ἐπιτροπῆς εὐρίσκεται τὸ νομοσχέδιον τῆς Κυβερνήσεως περὶ διοικήσεως καὶ συστάσεως τῶν δήμων. Ἡ ἐπιτροπὴ συντόμως ἐργαζομένη, διασκευάζει τὸ νομοσχέδιον ἐν ταῖς λεπτομερείαις, τῆς Κυβερνήσεως ἀπορροφῶσας πᾶσαν τροποποιήσιν τῆς βάσεως αὐτοῦ, περὶ τὰς ἀρχάς δὲ τοῦ ἐπομένου μηνὸς Ὀκτωβρίου θὰ ὑποβῆται εἰς τὴν Βουλὴν τὸ πόρισμα τῆς ἐργασίας. Παρὰ πάντων ἀνεγνωρίσθη, ὅτι ὁ σημερινὸς δήμος, ἡ κατωτάτη αὐτῆ βαθμῆς τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως, παρέξελκε τελείως τοῦ προορισμοῦ αὐτοῦ, οὗτω δὲ τοῦτο μὲν ὑπεδουλώθη τελείως εἰς τὸ Κράτος, ἀπορροφῶν ἕταντας σχεδὸν τοὺς πόρους τῶν μέσων καὶ τῶν μικροτέρων δήμων διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως, τοῦτο δὲ ἐγένετο, ἕνεκα τῆς τελείως ἐξερτήσεως αὐτοῦ καὶ ἐν ταῖς ἐλαχίσταις λεπτομερείαις ἀπὸ τῶν Νομαρχῶν, ὄργανον τῆς Κυβερνήσεως καὶ, ἕνεκα τοῦ τρόπου τῆς ἐκλογῆς τῶν Δημοτικῶν ἀρχῶν καὶ ἰδίως τῶν Δημάρχων, τὸ ἐπιφοβώτερον ὄργανον τῆς φρατρίας· ἐπὶ πλέον δὲ ἡ διαίρεσις τοῦ Κράτους εἰς ὑπερτετρακοσίους δήμους, γενομένη ἄνευ ἐρεῦνης τῶν ἰδιαιτέρων τοπικῶν συνθηκῶν καὶ ἡ διὰ τῆς ἐξελίξεως μεταλλαγὴ τῶν ὄρων τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῆς ἐπαρκειᾶς τῶν διαφόρων δήμων καθίστα ἀναπόδραστον τὴν νέαν διαίρεσιν τῆς Ἑλλάδος εἰς δήμους πληροῦντας τοὺς ὄρους τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως, ἤτοι εἰς δήμους τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι νὰ συνδέωνται διὰ κοινῶν τοπικῶν ἀναγκῶν καὶ αἰσθημάτων.

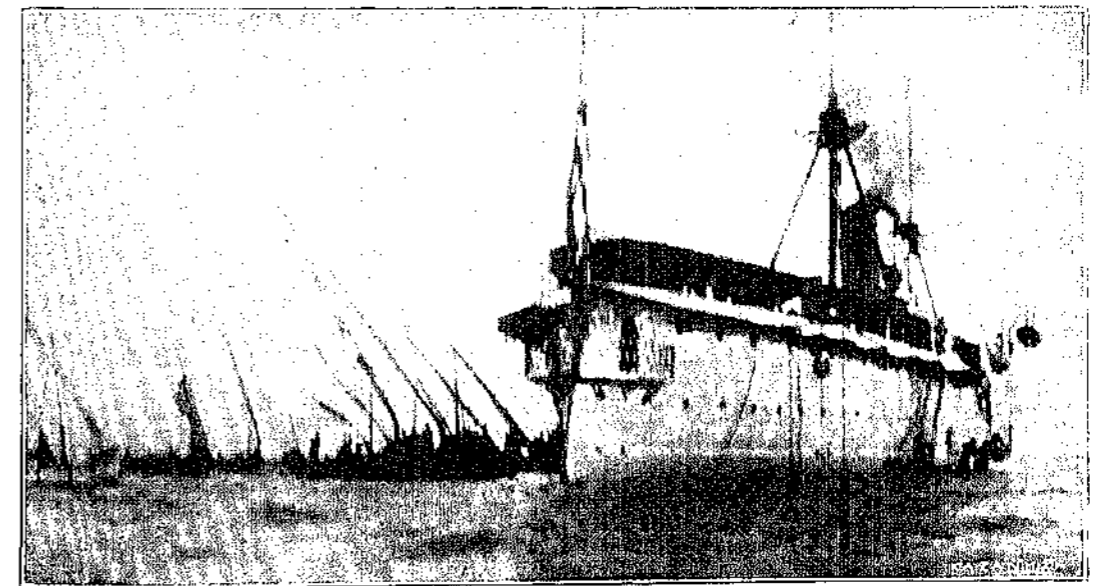
Τὸ κυβερνητικὸν νομοσχέδιον, τείνει νὰ ἀναπληρώσῃ τὸ τελευταῖον ἄτοπον τῆς πλημμελοῦς κατονομῆς καὶ ἐκτάσεως τῶν δήμων, ἀναγράφει ὅτι πᾶς συνοικισμὸς, ἀριθμῶν 300 τοὐλάχιστον κατοίκους καὶ ἔχων σχολεῖον τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως, ἀποτελεῖ δήμον ἀνεξάρτητον ἀνατίθεται δὲ εἰς τὸν δήμον τοῦτον ἡ αὐτῆ διοίκησις, τὰ αὐτὰ ἔργα καὶ δίδεται αὐτῷ ὁ αὐτὸς προορισμὸς, ὅστις ἐννέσκει εἰς τὸν ὑφιστάμενον ἤδη δήμον. Κατὰ ταῦτα ἡ Ἑλλὰς θὰ διαιρεθῆ εἰς 2700 περίπου δήμους, διότι τοσοῦτοι εἰσὶν οἱ συνοικισμοί, οἱ ἔχοντες σχολεῖον καὶ πληθυσμὸν ἄνω τῶν 300 κατοίκων. Καὶ ἐν τούτῳ εὐρηται τὸ ἀσθενὲς σημεῖον τοῦ Κυβερνητικοῦ νομοσχεδίου, διότι χίλιοι πεντακόσιοι περίπου δήμοι, ἔχοντες πληθυσμὸν ἐπέκεινα τῶν 300 κατοίκων θὰ εὐρίσκωνται ἐν τελείᾳ ἀνεπαρκείᾳ, ἂφ' οὗ τὰ εἰσοδήματα αὐτῶν ἐξ ἀμέσων φόρων δὲν θὰ ἐπαρκῶσιν ὅπως καλήρωσιν οὐδὲ τὰ πρώτα ἔξοδα τῆς διοικήσεώς των. Λαμ-

βανομένης δὲ ὑπ' ἑαυτὴν τῆς βασιλῆος ἀμέσων φορολογίας, ἦν ἐπιβάλλει τὸ Δημόσιον διὰ τὰς ἀνάγκας αὐτοῦ, καὶ τῆς προσθέτου, ἦν κατ' ἀνάγκην θὰ ἐπιβῆται διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως, ἢς τὴν δαπάνην ἀνέλαβε τὸ Κράτος διὰ τῆς γνωστῆς συνταγματικῆς διατάξεως, εἶναι δυσχερὲς νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι αἱ μικραὶ καὶ ἄποροι κοινότητες, ἢ δήμοι, ὡς ἀποκαλεῖ αὐτοὺς τὸ κυβερνητικὸν νομοσχέδιον, θὰ ἐντείνωσι μέχρι τοιοῦτου σημείου τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἀμέσων φόρων, ὥστε νὰ ὑπάρχη ἡ χρημικὴ ἐπιπλεονεξία καλύπτει τὰς δαπάνας τῆς διοικήσεως καὶ ἀπομένῃ περισσεύματι πρὸς πληρωσὴν τῶν τοπικῶν ἀναγκῶν, τῶν ὁποίων τὴν θεράπευαν ἐπιιδιώκει τὸ νομοσχέδιον διὰ τῆς ἰδρύσεως ἀνεξαρτήτων καὶ κυριαρχῶν δήμων. Τοῦτον ἕνεκα ὑπάρχει ὁ εὐλογος φόβος, ὅτι αἱ οἰκονομικῶς ἀνεπαρκεῖς κοινότητες, μὴ δυνάμεναι νὰ διοικηθῶσιν ἕνεκα ἐλλείψεως πόρων, θὰ ἐκτραπῶσι τοῦ σκοποῦ αὐτῶν καὶ θὰ χρησιμεύσωσιν ἁπλῶς μόνον ὡς ἀπορρομὴ δημιουργίας τοπικῶν φαιρῶν, ἂφ' οὗ ἡ ἀνεπάρκεια αὐτῶν θὰ ἀπέτρεπεν πάντα δυνάμενον ἀπὸ τῆς ἀναμείξεως εἰς τὴν τοπικὴν διοίκησιν. Θὰ ἦτο εὐχρῆς ἔργον ἂν αἱ ἕνεκα τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῶν πόρων αὐτῶν ἀνεπαρκεῖς κοινότητες, διατηροῦσαι τὸν χαρακτῆρα αὐτῶν ὡς κοινότητες μετὰ τινος φορολογικῆς ἀνεξαρτησίας μὴ ἀπειτέλων δήμον, ἀλλὰ προσεκολλῶντο εἰς ἕτερον ἐπαρκέστερον δήμον, οὗτω δὲ οὐ μόνον δὲν θὰ ἐπεβαρύνοντο διὰ τῶν ἐξόδων τῆς διοικήσεως ἀλλὰ προσέτι θὰ ἀπελάμβανον τῆς προστασίας τοῦ μεγαλειτέρου συνοικισμοῦ, δυναμένου νὰ συνεισφέρῃ πλείονα διὰ τὰς ἀνάγκας, αἵτινες δημιουργοῦνται ἐξ ἀναγκαίων ἔργων ἰδίως τῆς τοπικῆς ὁδοποιίας, χρησίων ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν, εἰς πλείονα κοινότητος.

Ἐξ ἄλλου πρέπει ἰδιαιτέρως νὰ ἐξαρθῆ ὅτι οἱ ἕτεροι σκοποὶ, οἷς προέθετο τὸ Κυβερνητικὸν νομοσχέδιον, τελείως πληροῦσι τὰς ὑφιστάμενας ἀνάγκας, ἡ ψήφισις δὲ τοῦ νομοσχεδίου τοῦτου θὰ εἶναι ἡ ἀπαρχὴ δημιουργίας ἀληθοῦς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως. Μέχρι σήμερον τοὺς δήμους διηρῶνεν ὁ Νομάρχης, ἂφ' οὗ οὗτος οὐ μόνον ἠδύνατο νὰ ἀπορροφῆ πᾶσαν ἀπόφασιν τοῦ Δήμου, ἐν τῷ ἀνεξέλεγκτῳ δικαιώματι αὐτοῦ τῆς ἐγκρίσεως, ἀλλὰ συγχρόνως ἠδύνατο νὰ ἐπιβῆται τὴν θέλησιν αὐτοῦ πρὸς λήψιν οἰκονομικῶν καὶ ἄλλων μέτρων, τὰ δημοτικῶν δὲ συμβούλιον καὶ ὁ Δήμαρχος ἦσαν ὄργανα καὶ νευρώσπαστα τοῦ Νομαρχοῦ, ὅστις ἐκ τοῦ κέντρου, ἄνευ ἰδιαιτέρας γνώσεως τῶν τοπικῶν



Ο "ΑΒΕΡΩΦ", ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑΝ ΤΟΥ ΚΑΤΑΠΛΟΥ ΕΙΣ ΤΟ ΝΕΩΝ ΦΑΛΗΡΩΝ — ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΚΡΑΣΙΤΕΚΝΟΥ



Ο "ΑΒΕΡΩΦ", ΤΡΙΓΥΡΙΣΜΕΝΟΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΒΑΡΚΕΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΩΛΠΟΝ ΤΟΥ ΝΕΩΝ ΦΑΛΗΡΩΝ — ΦΩΤΟΓΡ. Μ.

αναγκών και κρίνον αβιθαρέτος διψει τοὺς δήμους ὑπείκων εἰς τὰς ἀπειρήσεις τοῦ κρατοῦντος κόμματος, οὗτινος ἦτο ὄργανον. Κατὰ τὸ κυβερνητικὸν νομοσχέδιον αἱ ἀποφάσεις τῶν δήμων, ἀρχὸν πᾶσαι, εἰς οὐδεμίαν ὑπόκεινται ἔγκρισιν τῆς προϊσταμένης ἀρχῆς. Οἱ δήμοι ἀποκτῶσιν αὐτοτέλειαν ἐνεργείας, αἱ δὲ προϊστάμεναι ἀρχαὶ καλοῦνται μόνον ὡς ἐλέγχοι τοὺς Δήμους ἂν ἐνεργῶσι ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν νόμων ἄλλ' ἐντὸς τῶν ὁρίων τούτων, ἅτινα οὐδεμίαι ἀρχὴ δύναται νὰ ὑπερβῇ, οἱ δήμοι ἔχουσι πλήρη ἀνεξαρτησίαν καὶ ἐλευθερίαν ἐνεργείας.

Διὰ τῆς ἐτέρας βίσεως αὐτῶν τὸ νομοσχέδιον καθιστᾷ τὴν ἐξλογὴν τοῦ Δημάρχου, ἢ ὡς ἀποκαλεῖ αὐτόν, τοῦ Προέδρου τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου, τὴν ἐξλογὴν δηλαδὴ τῆς ἐπιτελεστικῆς ἐξουσίας τοῦ Δήμου ἑμμεσον. Οἱ δήμαρχοι δὲν θὰ ἐκλέγονται πλέον ἀπ' ἐθείας ὑπὸ τῶν δημοτῶν, ἀλλὰ θὰ ὑποδεικνύονται ὑπὸ τοῦ Δημοτικοῦ συμβουλίου. Οὕτω καταλύεται ἡ ἐξουσία τοῦ Δημάρχου, ἣτις ἦτο ἀπεριόριστος μέχρι σήμερον, συγχρόνως δὲ τὰ Δημοτικά συμβούλια, τὰ ὅποια ἦσαν ἀπλῆ σινὰ συνήθως, ὑπεβίβουσι εἰς τὰ νεύματα τοῦ Δημάρχου, τοῦ περιβεβλημένου ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ἀμέσου παρὰ τῶν δημοτῶν ἐκλογῆς, θὰ ἀνακηρύσσει τὴν ἰσχύν, ἡ ὅποια πρέπει νὰ ἐνυπάρχη εἰς τὰ συμβούλια, τὰ ἀντιπροσωπεύοντα τὴν λαϊκὴν θέλησιν, θὰ καταλυθῇ οὕτως ἡ ὑπερμετρος δύναμις τοῦ Δημάρχου ἐκτετατομένη συνήθως εἰς πολιτικὴν δύναμιν συντελέσασα δὲ μέχρι

τοῦδε εἰς δημιουργίαν προσωπικῶν κομμίων. Ἐν τῇ προοράμῳ τῆς πολιτικῆς ἀνεγεννήσεως ἐγκτετατὴ κατὰ τὴν ἐξουσίαν τῶν δημοτῶν, τῆς οὐσίας συντελουμένης, τὸ πολιτικὸν φρόνημα τῆς χώρας ἔσται ἐντελῶς ἀνεκφυρῆστον ἐκ προσωπικῶν παθῶν καὶ ἐπιρροῶν, ὑπάρχει δὲ ἐλπὶς, ὅτι ἡ ἑμμεσος ἐκλογὴ τοῦ Δημάρχου θὰ εἰσαχθῇ καὶ διὰ τοὺς ὑπὸ τοῦ νομοσχεδίου καλουμένους ἀστικούς δήμους, δηλαδὴ διὰ τὰς προτενοῦσας τῶν νομῶν καὶ τὰς πόλεις, τὰς ἐχούσας πληθυσμὸν ὑπὲρ τὰς δέκα χιλιάδας κατοίκων. Ὑπὲρ τούτου ἀπεφάνθη ὁμοφώνως ἡ ἐπιτροπὴ, ὑπάρχει δὲ βέβαιος ἐλπὶς ὅτι καὶ ἡ Κυβέρνησις θέλει ἀποδεχθῆ τὴν ταύτην πρότασιν τῆς ἐπιτροπῆς, μὴ ἀντιτιθεμένην, ἀλλὰ τουναντίον συνάδουσαν πρὸς τὴν βίαν τοῦ κυβερνητικοῦ νομοσχεδίου.

Ἡ ψήφισις τοῦ νομοσχεδίου τούτου, συμπληρουμένη διὰ τῆς ἰδρύσεως τῶν νομῶν ὡς νομικῶν προσώπων μετὰ συμβουλίων εδρυτέρας τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως, ἔσται, μετὰ τὴν συντελεσθεῖσαν ἀποκέντρωσιν τῶν διαφορῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν, τὸ μέγιστον καὶ ἀναφαίρετον κτήμα τῆς ἐπαναστάσεως. Ἐάν δὲ κατὰ τὴν ἐν τῇ Βουλῇ συζητήσῃ ἡ Κυβέρνησις ἀκούσῃ καὶ τὰς γνώμας τῶν εἰδημόνων, δεξιῇ τροποποιήσῃ εδρυτέρας ἐκείνων, ὡς ὑπέδειξε τῇ ἐπιτροπῇ, μὴ ἀντιτιθεμένης ὅμως εἰς τὴν βίαν τοῦ νομοσχεδίου, ὑπάρχει ἡ ἐλπὶς, ὅτι ἡ διοικητικὴ ἀναγέννησις τῆς Ἑλλάδος ἔσται πλήρης, θὰ χρησιμοποιῆ δὲ ὡς ἀσφαλῆς βίαις πάσης μεταγενεστέρως μεταρρυθμίσεως.

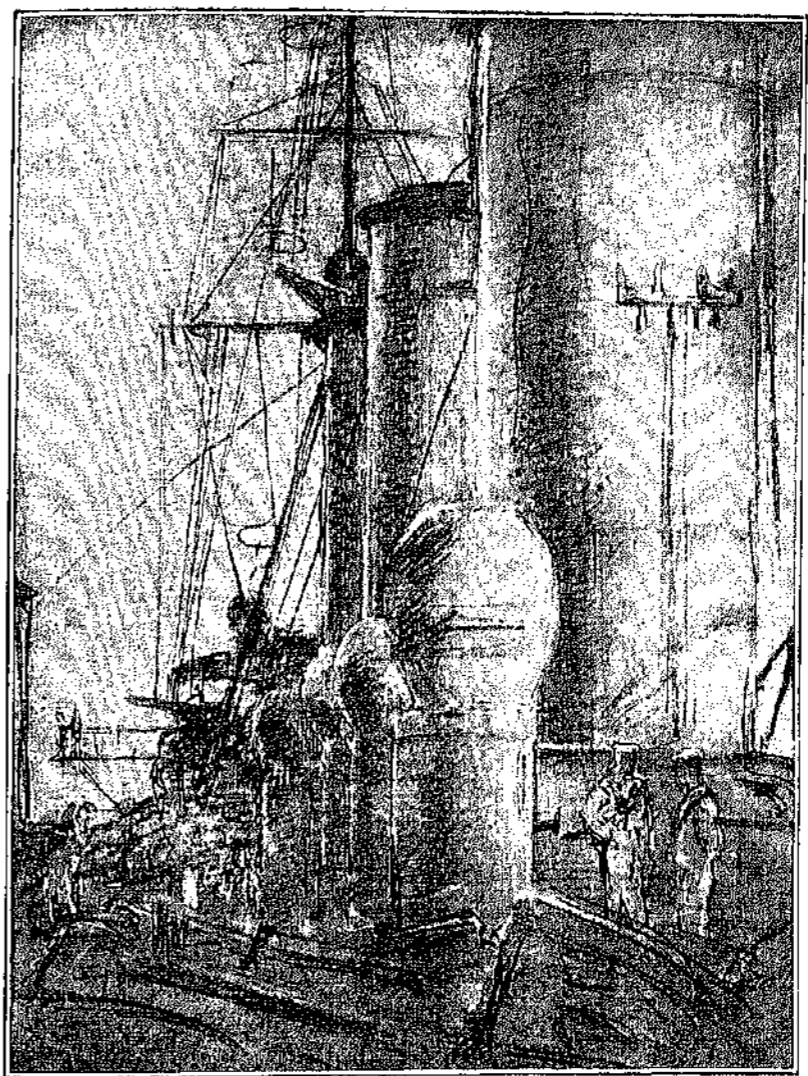
Δ.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΠΙΘΗΚΟΥ*

Πῶς συμβαίνει, ἀφοῦ ἀσπρίσωμεν νὰ ἐνθυμώμεθα, ὡς νὰ ἦσαν χθεσινὰ, πράγματα τὰ ὅποια πρὶν ἀλλάξωμεν τοὺς γυλαθινούς, κατὰ τὸ ἐπίθετον τοῦ κ. Κόντου, ὀδόντις μας, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον νὰ ἐνθυμώμεθα ὅσα ἠκολούθησαν ἀφοῦ ἀπεκτίσαμεν φρονιμίτας, τοῦτο εἶνε ψυχολογικὸν φαινόμενον, περὶ τοῦ ὁποίου ἐγραψαν οἱ σοφοὶ τόσα πολλά, ὥστε ἐπόμενον εἶνε νὰ μὲν ἁκόμη σκοτεινόν. Δὲν ἔχω σιωπὴν νὰ ἐπιχειρήσω τὴν λύσιν τῶν, ἀλλὰ μόνον νὰ εἶπω ὅτι δὲν ἠμποροῦ μὲν νὰ ὀρίσω ἀκριβῶς τὴν χρονολογίαν τῶν ὅσα ἔχω νὰ δηγηθῶ, ἀλλ' ἀφοῦ τὰ ἐνθυμῶμαι καλὰ πρέπει κατ' ἀνάγκην νὰ εἶνε παλαιά.

* Ἀπὸ τὰς Δηγήματα τοῦ Ἐπιμ. Ροῖδη τόμος Β' ἐκδόσεως προσεχῶς εἰς τὴν Λογοτεχνικὴν Βιβλιοθήκην Γ. Φεξί.

Πρὸ ἀμνημονεύτων λοιπὸν χρόνων, πρὶν ἀξιωθῆναι νὰ γνωρίσω τὸν προκείμενον πύθηκον προσωπικῶς, ἠτύχησα νὰ τὸν ἴδω εἰς καλλιτεχνικὴν τιμὴν ἐκδοσιν τοῦ Λιβόρνου ζωγραφιστόν. Ἡ εἰκὼν ἦτο ἀριστουργηματικὴ καὶ ἔφερε τὴν ὑπογραφήν τοῦ ἐξόχου ζωγράφου Ἴζολα, ὁ ὁποῖος δὲν ἐσυνήθιζε νὰ ζωγραφίζῃ, παρὰ μόνον θεοῦς, ἡρώων, ἀγγέλους καὶ παναγίας. Πῶς λοιπὸν ἐκαταδέχθη καταβαίνων ἀπὸ τὸν Ὀλυμπον καὶ τὸν Χριστιανικὸν Παράδεισον νὰ εἰκονίσῃ πύθηκον; Ἡ λύσις τῆς ἀπορίας εἶνε ὅτι ὁ πύθηκος δὲν ἦτο φανταστικὸν ζῷον, ἀλλ' ἀκριβῆς ἀντίγραφον ἀληθινοῦ τετραπόδου ἀνήκοντος εἰς αὐθέντην μυριόπλοτον, τὸν τραπεζίτην καὶ ἀρχαιολόγον Δημήτριον Κοῦστε, δαπανήσαντα τέσσαρας χιλιάδας τάλληρα διὰ νὰ ζωγραφισθῇ ὁ πύθηκος ὑπὸ τοῦ πρώτου τῆς Ἑλλάδος ζωγράφου, ἀπαρραλλέκτως καθὼς καὶ εἶταν ἐπαθεὶν ὁ



ΕΠΑΝΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΓΕΟΥΡΑΝ ΤΟΥ "ΑΒΕΡΡΟ", ΣΚΙΤΣΟ Ε. Ι.

ὄμηθεις πύθηκος κρουολόγημα, ἐκάλεσε τὸν πρῶτον τῆς Ἑλλάδος ἱατρὸν Μπουφαλίνην διὰ νὰ ποτίσῃ τὴν μαίμου του χαμόμηλα, θηριακὴν καὶ θερμὸν οἶνον. Πλὴν τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν πύθηκον ἐνυπῆρχε πιθανῶς εἰς τοῦτον καὶ τις κλίσις, οὐχὶ ἀκριβῶς πρὸς ἐπίδειξιν ἀλλὰ πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι ἠδύνατο διὰ τῶν ἑκατομμυρίων του νὰ καταβιβίσῃ μέχρι τοῦ πύθηκου του τὰς κορυφὰς τῆς τέχνης καὶ τῆς ἐπιστήμης. Ὁ πύθηκος ἐκεῖνος τοῦ εἶδους Chiuragi ἦτο μεσαίου μεγέθους καὶ ὁμοίωζεν ἐν συνόλῳ ὅλους τοὺς πύθηκους. Φαίνεται ἐν τούτοις ὅτι ἡ ὄψις του εἶχε τι τὸ ἀριστοκρατικόν, ἀφοῦ ἐκ τῶν θαυμαστῶν τῆς εἰκόνης ἄλλος λοχρῶετο ὅτι ὁμοίωζε τοῦ Πρίγκιπιν Γίτζολη, ἄλλος πρὸς τὴν

κόμισσιν Βαλοτόκιαν, καὶ τρίτος πρὸς τὴν ἔξοχον ποιήτριαν κόμισσιν Βαρθολομίην κατὰ μὲν τοὺς ἀντιπολιτευομένους ἦτο ἡ εἰκὼν τοῦ ἀσχημοτάτου πρωθυπουργοῦ, κατὰ δὲ τοὺς κυβερνητικούς τοῦ δημογωγοῦ Ματζούσα.

Ἐνῶ ἕκαστος ἐπειράτο νὰ πύθηκοποίησιν ὕπουσι δὲν ἠγάπα, ἀντήχησεν αἰφνης πλησίον τοῦ ὀμίλου φωνὴ βαθυφώνου, τόσον ὅμως βαθεῖα, ὥστε ἐφαίνετο ἐκπορευομένη ἐκ τῶν ἐγκαίτων τῆς γῆς.

— Ὁ πάθηκος αὐτός, κύριοι, ἔλεγε ἡ φωνὴ ἡ ἀνήκουσι εἰς αὐτὸν τὸν τραπεζίτην καὶ κήτορα τοῦ ζῷου Κοῦστε, δὲν ὀμοιάζει μὲ κανένα παρὰ μόνον μὲ τὸν ἑαυτὸν του. Ἄν τὸν εὐρίσκετε αὐτὸν ἀνάξιον νὰ ζωγραφίζεσθαι ἀπὸ τὸν Ἴζολαν καὶ νὰ ἱατροῦται ἀπὸ τὸν Μπουφαλίνην, οἶς προσκαλῶ νὰ ἔλθετε τὸ ἑσπέρας εἰς τὴν οἰκίαν μου νὰ τὸν ἴδετε καὶ ἐλαῖζω ν' ἀλλάξετε γνώμην. Τὸν λέγων Θωμᾶν καὶ εἶνε σήμερον ἡ ἑορτὴ του. Θὰ ἀδειάσωμεν μερικὰς φιάλας σμπάνιαν εἰς τὴν ὄψεάν του.

Πλὴν τῆς κενώσεως φιαλῶν καμπανίτου εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ πύθηκου ἡ αἰφνιδία αὐτὴ πρόσκλησις οὐδὲν εἶχε τὸ ἀλλόκοτον ἢ τὸ παράτυπον. Τὸ Λιβόρνον εἶνε ἡ τοῦλάχιστον ἦτο μικρὸς τόπος καὶ ὅλοι ἐγνωρίζοντο ὡς καλόγηροι τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου.

Περὶ τὸν νομίζω νὰ περιγράψω τὴν μεγαλοκρέτειαν τοῦ Κοουστῆου μεγάρου τὸ κυριώτατον αὐτοῦ κόσμημα ἦσαν καλλοναὶ ἑλληνορωμαϊκῶν ἀρχαιότητων τοῦ Ἀρκάγιαντος καὶ τῶν Συρακουσῶν, καὶ ἰδίως τὸ νομισματικὸν μουσεῖον. Ἡ διπλὴ αὐτὴ ιδιότης τραπεζίτου καὶ ἀρχαιολόγου δὲν θέλει φανῆ, ὡς πιστεύω, ἀσυμβίβαστος εἰς τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν, ἀφοῦ ἔχομεν καὶ ἐν Ἀθήναις ἀξιόλογον τοιοῦτον ἐπόμενον ἄλλος εἶνε οἱ ἀγαπῶντες τὰ νομίσματα

ν' ἀγιστάων ἐκτός τῶν νέων καὶ τὰ ἀρχαῖα.

Πλὴν ὅμως ἀρχαιολογικῶς ἦτο εἰς τὸ μέγαρον ἐκεῖνο καὶ ζωολογικὸν μουσεῖον, ἢ μᾶλλον ἀλιθίης καθιότος τοῦ Νῶε, διότι τὰ ζῷα ἦσαν ζωντανά. Ἐίχεν εἰσωσιεπτά σκύλους πινυτοῦ εἶδους καὶ μεγέθους, ἀπὸ τοῦ ποιμενικοῦ μολοσσῶ τῶν Ἀπεννίνων μέχρι τοῦ κυναρίου τῆς Μάλτας καὶ τῆς ἀλγῆς τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας Καρόλου, καὶ γάτας ἀναριθμήτους, τῆς Ἀγκύρας, τῆς Τάριμας, τριχρόους τῆς Ἰσπανίας καὶ χρυσότριχας τῆς Περούας. Ὁ Κοῦστε δύναται νὰ θεωρηθῇ Ἰωάννης ὁ πρόδρομος τῆς σήμερον ἀκριβοῦσης γατοφιλίας. Ἀλλὰ τὸ πρὸ πάντων ἀξιοθαύμαστον ἦτο ἡ ἐντός παραρτήματος τοῦ θαλασσοπόρου θερμοκηπίου μοναδική συλλογὴ πινυτοῦν ὑπερπινυτοῦν πτηνῶν ἀπὸ δύο μεγαλοπτερόων στρουθοκαμήλων μέχρι τῶν θαμβούτων τὴν ὄρασιν μικροσκοπικῶν κολυβρίων, τὰ ὅποια ἠδύνατο τις νὰ παρρησιάζη πρὸς πετῶντας σιμαράγγους καὶ σαπρεΐρους.

Ὅλον τὸ πτερωτόν, τὸ πτελοτόν καὶ τριχῶτόν τοῦτο γένος ἐτρέφετο καὶ ὑπηρετεῖτο δαπάνῃ ἰδιαιτέρου προϋπολογισμοῦ, ἀνερχομένου εἰς ἱκανὰς χιλιάδας λιρῶν, τὸν ὅποιον παρουσίαζε κατὰ μῆνα ἰδιαιτέρος ὑπάλληλος, φέρων τὸν τίτλον Ἐπιμελητοῦ τῶν ζῴων, εἰς τὴν αὐτοῦ ἐξοχότητα τὸν βαρῶνον Κοῦστε.

Πίθηκον ὅμως εἶχε μόνον ἓνα, τὸν Θωμά, ὅστις οὐδὲν εἶχε κοινόν πρὸς τὰ τοῦ ζῴου, ἀλλὰ συνεκατοίχει, συνέτρωγε καὶ συνδιεσκέδαζε μετὰ τοῦ κυρίου του, τὸ δὲ περιεργότερον εἶνε ὅτι καὶ συνεργαζέτο μετ' αὐτοῦ ἐκτελῶν καθήκοντα βιβλιοθηκαρίου, ὡς θὰ ἴδομεν κατωτέρω. Εἰς τὴν Ἰταλίαν ἀπενέμετο ἐνίοτε ἡ θέσις τοῦ βιβλιοθηκαρίου εἰς οὐκακοὺς ὑπηρετίας, μόνον ὅμως τῶν ἰδιοτικῶν βιβλιοθηκῶν, ἐνῶ διὰ τὰς δημοσίας ἐθεωρεῖτο τὸ ἀξίωμα ὡς μᾶλλον ἀρμύζον εἰς τοὺς λογίους. Ἐνδέχεται νὰ μετέβηκε κ' ἐκεῖ τὰ πράγματα ὁ θρίαμβος τῶν κοινοβουλευτικῶν ἐβίμων. Ὅταν τὸ ἐσπέρας μετέβημεν εἰς τὸ Κοῦστεϊον μέγαρον, ἔσπευσε πλὴν τοῦ οἰκοδεσπότου νὰ δεξιωθῇ ἡμᾶς καὶ ὁ πίθηκος Θωμάς τείνων κατὰ μίμησιν τοῦ κυρίου του εἰς ἑκαστὸν ἡμῶν τὴν χεῖρα. Διὰ τὸ ἐπίσημον τῆς ἡμέρας εἶχεν ἐνδυθῆ τὴν στολὴν τοῦ ἀξιωματοῦ του, φριάκον ἀπὸ κινυτοῦν βελούδου, ἐρυθρὸν βρακίον καὶ λιμοδέτην ἐκ τριχίτου καὶ καμέλιαν εἰς τὴν κομβιοδόχην. Ὁ Θωμάς ὁμοίως πολὺ μὲ τὴν εἰκόνα του καὶ ἦτο ὅσον εὐμορφος δύναται νὰ εἶνε πίθηκος. Ἄν δὲν ἐροβούμην νὰ μὴ θεωρηθῶ ἀντιφάσκων, θὰ ἔλεγα ὅτι ἦτο εὐμορφος ἀσχημοσύνης.

Καὶ τοιαῦτα μὲν ἦσαν τὰ ἑξωτερικά, τὰ δὲ ἠθικά καὶ πνευματικά προσόντα τοῦ Θωμά ἦσαν πολὺ ἀνώτερα τούτων.

Ἀφοῦ μᾶς διηγῆθη ὁ ἀθόνητος του πῶς

ἔτυχε νὰ τὸν εἶρη χειμερινὴν τινα νόστιμην εἰς τὸν δρόμον ἀστεγονοῦ καὶ πειναλέου, ἀπειθήνῃ ἔπειτα πρὸς αὐτόν: Θωμά, εἶπε, συγγήμου εἰς τοὺς κυρίους τίς ἦτο ὁ πρόωτος σου ἀθόνητος καὶ διατί σ' ἔρριπεν εἰς τὸν δρόμον.

Ὁ πίθηκος ἔφερε σακατῖον ἀντικρὺ τοῦ τοῖχου, ἐκάθισεν ἐπ' αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ὀπισθίων του, ἤρχισε νὰ περιστρέφῃ τὸ βλέμμα ἐπὶ τῶν προσκεκλημένων, ὡς νὰ ἤθελε νὰ τοὺς ἐπιθεωρήσῃ ὅλους, καὶ ἐπὶ τέλος προσήλωσεν αὐτὸ ἐπὶ τινα τὴν ὠραιότεραν τῆς ὀμιγίσεως κυρίαν ἀφοῦ τὴν ἐκύταξεν ἐπὶ τινος στιγμῆς, ἔλαβε τὴν ἄκραν τῆς οὐρᾶς του μεταξὺ τῶν δακτύλων καὶ ἤρχισε νὰ περιτρέφῃ αὐτὴν ἐπάνω εἰς τὸν τοῖχον καὶ ἐπὶ τινα ὥραν ἐξηκολούθησε νὰ κινεῖται ἐναλλάξ τὸ πρότυπον του καὶ νὰ μεταχειρίζεται ὡς χροστίρα τὴν οὐρὰν του.

— Ὡς βλέπετε, κύριοι, εἶπεν ὁ βαρῶνος, ὁ πρόωτος τοῦ Θωμά ἀθόνητος ἦτο ζωγράφος. Καὶ ἐκέρδιζε πολλά; ἠρώτησε τὸν πίθηκον.

Ὁ ἐρωτώμενος ἐβύθισε τὴν χεῖρα εἰς τὴν τσέπην τοῦ βρακίου του, τὴν ὅποιαν ἐξήγαγε καὶ ἀνέτρεψε διὰ νὰ δεξῆ ὅτι δὲν περιεῖχεν ἀπολύτως τίποτε· ἐκτύπησεν ἔπειτα δις καὶ τρις τὴν κοιλίαν του διὰ ν' ἀπαδείξῃ ὅτι ἦτο ὅσον καὶ ἡ τσέπη του κενὴ καὶ ἤρχισε νὰ ὑποκρίνεται τὴν πείναν διὰ παντομίμας ἱκανῆς νὰ ἐκπλήξῃ καὶ τὸν δόκτωρα Γαννέτ τὸν νηστευτήν. Μετὰ ταῦτα ἔτρεξε πρὸς τὸ ἐντὸς τῆς αἰθούσης κρημνισμένον κορδόνιον τοῦ κωδωνίσκου καὶ ἤρχισε νὰ σὺρῃ αὐτὸ κατὰ διαστήματα καὶ βιαίως.

— Θέλει νὰ μᾶς εἰπῇ, ἠρμήνευσεν ὁ κύριός του, ὅτι ὁ πρόωτος ἀθόνητος του ἐδέχετο πολλὰς ἐπισκέψεις.

Ὁ πίθηκος τότε ἤρχισε νὰ παραδῆ τὰς κινήσεις δυναεστοῦ ζητοῦντος χρήματα παρὰ μὴ ἔχοντος καὶ ἀγγιζομένου ὅτι δὲν τὸν πληρώνουν. Μετ' ὀλίγον ἐξήλθε τῆς αἰθούσης καὶ ἀμείως ἐπέτρεψε φέρων ἐπὶ τῶν παρδαλῶν ἐνδυμάτων του μαθρον ἑπανωφόριον, ὀμματοῦαία εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του πῖλον τρικαντῶ. Ἡ φουσιγονομία καὶ ἡ συμπεριφορά του εἶχε μεταβληθῆ ἐπὶ τὸ σοβαρώτερον καὶ ἀξιοπρεπέστερον. Ἐκράτει εἰς τὴν ἀριστερὰν φύλλον χάρτου καὶ ἐσάλευε τὴν οὐρὰν του ὡς γραφίδα. Ἐν ταυκῆ περιβολῇ περιῆλθε τὴν αἰθούσαν σταματῶν πρὸ ἑκάστου τῶν ἐπίκλων, τῶν ἀνακλίντρων, ἐρμυριῶν, καθρεπτῶν, λιμπτήρων καὶ τῶν ἄλλων, τὰ ἐξήταξε δὲ ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη ὡς θέλων νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν ἀγοράαν τιμῆν των, τὴν ὅποιαν ἔσπευδεν ἔπειτα ὡσεὶ νὰ σημεῖωσῃ ἐπὶ τοῦ χάρτου. Ἡ μίμησις δικαστικοῦ κλητῆρος ἐνεργοῦντος ἀπογραφῆν καὶ κατασχέσιν ἦτο τελεία καὶ κωμικῶς σοβαρά, ὅστε πάντες, μὴ ἐξαρουμένου καὶ τοῦ παρισταμένου προέδρου τῶν Ἐρετῶν, ἐξεκαρδίζοντο διὰ τὴν

ἐκπραστικωτέραν καὶ τῆς τοῦ περιωνύμου μίμου Σκέτζη παντομίμαν τοῦ πίθηκου.

— Πιστεύω, κύριοι, εἶπεν ὁ βαρῶνος, ὅτι εἶνε περιττὸν νὰ σᾶς ἐρημνεύσω ὅσα σᾶς ἐξέθεσεν ὁ πίθηκος μου, πῶς δηλαδὴ κατεσχέθησαν καὶ ἐπολήθησαν τὰ σκεῦη τοῦ ζωγράφου καὶ εὐρέθη αὐτῶ εἰς τὸν δρόμον ὁ πίθηκος μου ἀστεγος καὶ πειναλέος.

Ἡ ἑσπερίς ἐτελείωσε δι' ἀφρόνου καταλύσεως ὄχι μόνον βανανῶν καὶ ἀνανάδων, ἀλλὰ καὶ κερασίων, τῶν ὀποιῶν ἡ παράθεσις κατὰ τὴν ἑσπέρην τοῦ ἁγίου Θωμά ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ ὡς τὸ ἄκρον ἄκρον πολυτελείας καὶ ἡγεμονικότητος κασαρικής. Ἀλλὰ πρὸ πάντων ἀπαράμιλλοι ἦσαν τοῦ γυναικαρέσου πίθηκου αἱ φιλοφρονησεις πρὸς τὰς κυρίας, ἡ καθαριότης καὶ ἡ χάρις μὲ τὴν ὅποιαν ἐξεφλοῦδιζε καὶ ἐπρόσφερον εἰς αὐτὰς τὰς βανάνας ἢ ἐκρέμα εἰς τὰ αὐτιά των δίδυμα κερᾶσια ἀντὶ ἐνοτίων ἢ τὰς ἐπροκάλεε νὰ βρέξωσι τὰ βῶδινα χεῖλη των εἰς τὸ νέκταρ τοῦ Βέλουβίου, τὸ ὅποιον ἐπισπονομένη δάκρυ τοῦ Χριστοῦ διὰ τὴν ἡδύτητα τῆς γεύσεως καὶ τοῦ ἀρώματος. Πολλὰ δὲ ἐκινώθησαν καὶ φιλία μαλβασίας καὶ καμπανίτου εἰς ὕγελαν τοῦ Θωμά, ὅστις ἠὲ χαρίζεται ὑποκλινόμενος καὶ ἀντίπερι σουμάδαν, τὴν ὅποιαν εἶχε τὴν ἀδυναμίαν νὰ προτιμᾷ παντὸς ἄλλου ποτοῦ.

Κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἀναχωρήσεως ἐπρόκειπε μέχρι τῆς κλίμακος πάντας τοὺς τιμῆσαντας τὴν ἑσπέρην, σφίξας τὴν χεῖρα τῶν κυριῶν ὡς ἄγγελος εὐπατριδῆς καὶ ἀσπασθεῖς τὴν τῶν δεσποινῶν ἢ γάλλος ἱππότης. Οὐδὲ παρέλειπε τὸ τελεῦταιον τοῦτο δυσάρεστον καθήκον, διὰ τὸν λόγον ὅτι ὁ βαρῶνος Κοῦστε διεκρίνετο ὡς δεινότητος τῆς Τροσκανίας ἐραστής, ἐκτιμητῆς ὄχι μόνον μαρμαράων καὶ νομισμάτων, ἀλλὰ καὶ τῆς ζώσης γυναικείας καλλονῆς. Ὅπως ὁ Πυθαγόρας, ὁ Θαλῆς, δὲν ἐνθυμοῦμαι, εἶχεν ἐπιγρέψῃ ἐπὶ τῆς εισόδου τῆς σχολῆς αὐτοῦ: «Οὐδέεις ἀγεωμέτρητος εἰσείτω», οὕτω καὶ ὁ βαρῶνος ἀπέκλειε τῆς αἰθούσης του πᾶσαν ἀσχημοσύραν, ἔστω καὶ ἂν ἦτο ἀπόγονος τῶν Μεδίκων.

Καὶ τοιαῦτα μὲν ἦσαν τοῦ Θωμά αἱ διασκεδάσεις, ἢ δὲ ἐργασία του ἦτο, ὡς ἤδη εἶπομεν, ἡ ἀκριβὴς ἐκτέλεσις τῶν καθήκοντων τοῦ βιβλιοφύλακος. Ὅσάκις ὁ βαρῶνος ἐκλείετο εἰς τὸ σπουδαστήριόν του διὰ νὰ ἐργασθῇ, ὁ Θωμάς ἐγκαθιδρύετο ἐπὶ τῶν γιγαντιαίων τόμων τῆς ἀρχαιολογίας τοῦ Βισκόντι καὶ δὲν ἐπέτρεπε τὴν εἰσοδὸν παρὰ εἰς μόνους τοὺς συναδέλφους τοῦ κυρίου του ἐν ἀρχαιολογίᾳ. Ὅσάκις ἤκουε κρουόμενον τὸν κώδωνα τῆς αὐλείου θύρας, ἔτρεχεν εἰς τὸ παράθυρον νὰ ἰδῇ τίς ἦλθε, καὶ ἔπειτα ἐπανερχόμενος, τόσον πιστῶς ἀπεμμεῖτο τοῦ ἐπισκέπτου τὴν στάσιν καὶ τὰς κινήσεις, ὥστε ὁ κύριος αὐτοῦ, μαντεύων ἀσφαλῶς τίς εἶνε ὁ

ἐπισκέπτης, ἠδύνατο ἐγκαίρως νὰ εἶπῃ εἰς τὸν θάλαμηπόλον του νὰ τὸν εἰσάξῃ ἢ νὰ τὸν ἀποκλείσῃ. Τὰ ἐρμύρια τῶν βιβλίων ἐφθάναν μέχρι τῆς ὀροφῆς, ἀλλ' ὁ Θωμάς σπουδάζων πιδανῶς κατὰ τὴν παιδαίαν του ἡλικίαν τὴν ἀναρρηχτικὴν τέχνην εἰς τοὺς ἐκατονταπῆχους κορμούς τῶν φοινίκων, τῶν ἀρσοκάρπων καὶ τῶν κοκκοδένδρων τῶν παρθένων διασῶν τῆς πατριδος του, οὐδεμίαν ἠσθάνετο δυσκολίαν ν' ἀναρρηχθῇ μέχρι τῆς κορυφῆς τῆς βιβλιοθήκης, νὰ λάβῃ τὸ ζητούμενον βιβλίον καὶ νὰ τὸ προσφέρει εἰς τὸν μελετῶντα, ἀφοῦ προηγουμένως ἐφύσα ἐπ' αὐτοῦ καὶ τὸ ἐτίνασσε πρὸς ἀπόσεισιν τοῦ κοινωροῦ. Ἐν ἀρχῇ ἔπρεπε ν' ἀθόνητος νὰ τὸν δεκνύῃ διὰ τῆς ἄκρας καλαμίου τίνα τόρον θέλει, κατόπιν ὅμως συνηθίσας ὁ πίθηκος νὰ συνδυάζῃ τὸ ἄκουσμα τοῦ δεινὸς φωνήματος πρὸς τούτον ἢ ἐκεῖνον, τὸν μεγάλον ἢ τὸν μικρόν, τὸν δειμένον ἢ τὸν ἀδετον, τὸν ὑψηλὰ ἢ χαμηλὰ, τὸν πρῶτον ἢ τὸν κώκωνον τόμον, οὐδέποτε ἐκούμιζεν ἄλλο σύγγραμμα ἐκτός τοῦ ζητηθέντος ἢ ἐτοποθετεῖ αὐτὸ εἰς ἄλλην πλὴν τῆς οὐκαίας θέσιν μετὰ τὴν χρῆσιν. Πράγματι ἡ ταχύτης τῆς προσαγωγῆς τοῦ βιβλίου καὶ ἡ ἀπόσεισις τοῦ κοινωροῦ καὶ τοῦ θαρῦρου πατημάτων εἶνε τὰ πρῶτα καὶ ἀπαραίτητα πρὸς μελέτην ἐφρόδια, προκαλῶ δὲ τὸν Ἐφορον τῆς Λαυρετωτικῆς νὰ μοῦ ἐπιδείξῃ ἓνα μόνον βιβλιοφύλακα δυνάμενον νὰ συγκριθῇ μετὰ τὸν ἰδικόν μου.

Ἐξ ὅλων ὅμως τῶν ὑπηρεσιῶν, τὰς ὁποίας ἀπέδωκεν εἰς τὸν ἀθόνητον τοῦ ὁ Θωμάς, ἡ μεγίστη βεβαίως εἶνε ὅτι τοῦ ἔσωσε τὴν ζωὴν. Ὁ βαρῶνος, καίτοι ἀπὸ πολλοῦ δὲν ἦτο νέος, ἐξηκολούθει ν' ἀγαπᾷ τὰς εὐθύμους ἀγρυπνίας, τὸ δάκρυ τοῦ Χριστοῦ, τοὺς ἀνανάδες, τοὺς φασιανούς καὶ τὰς καρβίδας. Ἐκ τούτων συνέβη νὰ ἐξυπνήσῃ τὴν ἐπιούσαν καλοῦ δείχνου ἀνικανὸς νὰ τὰ χωνεύσῃ, ἢ δὲ ἀνικανότης του ἀνθίστατο ἀπὸ τριῶν ἡδῆ ἡμερῶν εἰς ὅλα τὰ λατρικά. Ὁ τελευταῖος προσελήθει Ἀσκληπιῆδης ἐνεφανίσθη κρατῶν εἰς τὰς χεῖρας του φιλίην τοῦ πασιγνώστου δραστηκοῦ, τὸ ὅποιον μόνον ἠδύνατο νὰ σώσῃ, διὰ βιαίου κλονισμοῦ, τὸν πάσχοντα ἀπὸ ἀφρέντου ἐπικεμένου θανάτου, ἢ συνείδησις του ὅμως τοῦ ἐπὶ βίβλῃ νὰ δηλώσῃ ὅτι ὀπῆχε τις μικρὸς κίνδυνος μὴ δὲν δυνήθῃ ν' ἀνθῆξῃ ὁ ἀσθενὴς εἰς τοῦ κλονισμοῦ τούτου τὰς συνεπείας.

Ὁ βαρῶνος ἐδίσταζε ν' ἀναρρήξῃ τὸν κῆβον καὶ ὁ ἰατρὸς παρέτασσε ἐπιχειρήματα ὅτι προτιμότερα βεβαίως θανάτου ἦτο ἡ μεγίστη πιθαν-

¹ Ὁ ταυτοῦτος συνδυασμὸς ὀρισμένου τινοῦ ἔχον πρὸς ὀρισμένον ἀντικείμενον δὲν ὑπερβαίνει τὴν νοημοσύνην ὀκκοστῶν τινῶν ζῴων κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Δαρβίνου κλπ.

νότης να σωθῆ, ήταν ὁ πύθικος ἥρωας ἀπὸ τῆς τραπέζης τὸ ἱατρικόν, ἀνέβη ἐπὶ ἔρμαριον καὶ ἤρχισε νὰ παρατηρῇ αὐτὸ μετὰ προσοχῆς, νὰ τὸ ἀσπράζει καὶ ἔπειτα ν' ἀποστρέφῃ τὸ πρόσωπον μετ' ἀηδίας, νὰ κοιτάξῃ τὸν ἀσθενῆ καὶ νὰ σελῆ τὴν κεφαλὴν ὡς συμβουλεύων αὐτὸν νὰ μὴ λάβῃ τὸ δύσσομον ἱατρικόν. Ἐπὶ τέλους, ἤρχισε νὰ κινή τὴν φιλὴν ἄνω καὶ κάτω, ὡς ἂν εἶχεν ἀναγνώσῃ ἐπὶ τῆς ἐπιγραφῆς αὐτῆς τὸ σιγερῶτατον: «Ἀνακίνησον πρὶν ἢ λάβῃς».

Ἡ κωνομμία ἦτο εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἐκφραστικὴ καὶ ὑπερφανὴς κομμικὴ, ὥστε δύο ἐκ τῶν παρισταμένων φίλων τοῦ ἀσθενοῦς κατέλιψθησαν ὑπὸ γέλωτος ἀκρατέτου καὶ σπασμοδικοῦ. Ὁ γέλωτος αὗτος ἐξερράγη ὡς βόμβα, μετεδόθη ὡς πυρκαϊά, κατέλαβε τοὺς προσελθόντας ὑπηρέτας καὶ ἐπὶ τέλους καὶ αὐτὸν τὸν ἐπιθεωρῆσαν βαρῶνον, τὸσον ἀκριβέτος καὶ σφοδρὸς, ὥστε ἤρκεσε νὰ προκαλέσῃ τὸν ἐπιδικώμενον διὰ τοῦ δραστηκοῦ κλωνισμὸν καὶ νὰ σώσῃ τὸν ἀσθενῆ.

Ὁ βαρῶνας ἔζησεν ἀκόμη χάρις εἰς τὸν Θωμᾶν πέντε ἔτη καὶ ἐπόμενον ἦτο νὰ μὴ τὸν λησιμονήσῃ εἰς τὴν διαθήκην του. Ἐκλιροδότησεν αὐτὸν εἰς τὸν φίλον του Καρπέτην διευθυντὴν τοῦ Ζωολογικοῦ κήπου μετὰ τρισχιλίων φραγκῶν εἰσοδήματος πρὸς συντήρησιν αὐτοῦ, ἐπ' ὅσον ἔζη, καὶ περιπλέον διακοσίας χιλιάδας πρὸς πλουτισμὸν τοῦ κήπου. Ἡ πρὸς τὸν Θωμᾶν στοργὴ καὶ μητρικὴ πρόνοια τοῦ μακαρίτου ἦτο τοιαύτη, ὥστε δὲν ἔξεχασε νὰ σημειώσῃ εἰς τὴν διαθήκην του καὶ μέχρι τίνος βαδ-



Ο ΙΗΣΟΥΣ ΦΕΡΩΝ ΤΟΝ ΣΤΑΥΡΟΝ

Α. ΘΕΟΤΟΚΟΠΟΥΛΟΥ

μου πρέπει νὰ θεωριμαίνεται τὴν νύκτα τὸ κατά-

λυμά του, καὶ τίνα νὰ παρατίθενται εἰς αὐτὸν φαγητά, μὴ λησιμονήσας οὐδὲ τὴν σουμάδα.

ΕΜΜ. ΡΟΪΔΗΣ

ΤΟ «ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ,, ΤΟΥ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ

— ΜΙΑ ΠΑΡΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΟΡΕΣΤΕΙΑΣ —

Ὅτι τὸ θέατρον ἐπῆρξε πάντοτε ἕνας κλάδος τέχνης με ἰδίαν συνθέσας καὶ ἀπαιτήσεις ξεχωριστὰς εἶναι μία πραγματικότης εἰς τὴν ὁποίαν ἐσκόνησαν πολλοὶ ποιηταί, ἀκόμη καὶ μεγάλοι δημιουργοί, εἴτε διότι δὲν ἔτυχε νὰ

κυριαρχῇ τὴν ἐμπνευσίν των ἡ δραματικὴ ἰδιοφυΐα, εἴτε διότι δὲν ἠθέλησαν ν' ἀναγνωρίσουν τὰ ἰδιαιτέρη ἀπαραίτητα μέσα, με τὰ ὁποῖα δύναται μόνον νὰ δοθῇ μία πλήρης αἰσθητικὴ συγκίνησις ἀπὸ τὴν σκηρῆν. Ὁ λόγος γρῶσις

τῆς σκηρῆς, ὅσον καὶ ἂν εἶναι συνειδησμένη κοινοτοπία, ἐν τούτοις ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τοῦ θεάτρον ἀποδεικνύεται μία ἀλήθεια, ποὺ φαίνεται τὸσον συνειδησμένη, ἀκριβῶς διότι βεβαιώνεται τὸσον πολὺ ἀπὸ τὴν πείρην.

Ἄλλὰ πάλιν ἂν τὸ θέατρον, ἀκριβῶς διὰ νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν φυσικὸν προορισμὸν του, ἐπιβάλλῃ ἰδιαιτέρους ὄρους καὶ περιορισμοὺς εἰς τὸν ποιητὴν, ποὺ θὰ τὸ ἐπέξῃ ὡς μέσον διὰ νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἐσωτερικὴν δημιουργικὴν ὁρμήν του, ἂν τὸ θέατρον εἶναι πράγματι ἕνας κλάδος τέχνης με ξεχωριστὰς ὄρους ὑπάρξεως, εἶναι ὅμως καὶ μία τέχνη με ὑπόστασιν ἰδίαν, ἀδύνατον καὶ ἀνεξίτητον ἀπὸ τὴν δραματικὴν ποιήσιν, τῆς ὁποίας γίνεται ἐκφραστικὸν μέσον; Εἶναι δηλαδὴ τὸ θέατρον σκοπὸς ἢ μόνον μέσον; Ἡ ἀποστολὴ του εἶναι νὰ μᾶς παρέξῃ τὴν αἰσθητικὴν ἀπόλαυσιν με στοιχεῖα ἀδύνατα, ἢ μόνον ἐριμνεύων τὸ δραματικὸν ἔργον, δίδον εἰς αὐτὸ μορφήν πλαστικωτέραν καὶ μᾶλλον αἰσθητήν; Μὲ ἕνα λόγον, ὁ ποιητὴς ὀφείλῃ ὑποταγῆν εἰς τὰς ξεχωριστὰς ἀπαιτήσεις τοῦ θεάτρον, καὶ τὸ θέατρον ἐξ ἄλλου δὲν ὀφείλει ὁμοίαν ὑποταγὴν εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ἦθος τοῦ ποιητοῦ, τὸν ὁποῖον ἔρχεται νὰ ἐριμνεύσῃ;

Εἰς τὰς μέχοι τοῦδε μεγάλας ἐποχὰς δραματικῆς ἀκμῆς, ὅπως εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν, τὴν γαλλικὴν τοῦ 17^{ου} αἰῶνος, τὴν σαιξπηρικὴν ἢ τὴν ἰσπανικὴν εἴτε παρουσιάζονται ἐνυφωτισμένοι οἱ δύο παράγοντες εἴτε τὸ θέατρον μένει ὑποταγμένον εἰς τὸν ποιητὴν. Ὁ λόγος τοῦ ποιητοῦ ἦτο τὸ κυριώτερον στοιχεῖον τῆς καλλιτεχνικῆς συγκινήσεως, ἡ δυνατὴ ὑπόκρισις δὲν ὑπῆρξε πάντοτε ἄλλο παρὰ μέσον ἐνισχύσεως τῆς δραματικῆς ἐκφράσεως, ἡ σκηρικὴ διακόσμησις, ὅπου δὲν ἦτο συμβολικὴ, δὲν ἔφθανε πέραν ἀπὸ τὴν ὑποδήλωσιν τοῦ περιβάλλοντος, ὅπου ἐξελίσσεται ἡ δράσις. Ἡ προσπάθεια νὰ δοθῇ μία αἰσθητικὴ συγκίνησις με στοιχεῖα ἔξω ἀπὸ τὴν ποιητικὴν οὐσίαν τοῦ ἔργου, εἶναι ἐπιχειρήσεις τῶν νεωτέρων χρόνων καὶ προῖδν τῆς ἐξελίξεως τῆς σκηνοθετικῆς τέχνης. Ἡ πρόοδος τῆς μηχανικῆς, ἡ ὁποία ἔφερε ἀνατροπὴν εἰς ὅλους σχεδὸν τοὺς ὄρους τῆς ζωῆς, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μὴν ἀνατρέψῃ καὶ τὸ θεατρικὸν καθεστῶς. Καὶ οὕτω ἡ σκηρῆ ἤρχισε νὰ ζητῇ νὰ χειραφετηθῇ ἀπὸ τὴν δουλείαν εἰς τὸν ποιητὴν καὶ ν' ἀναπτύχῃ εἰς τέχνην αὐτῆς ἀπαρατὸν, διὰ τὴν ὁποίαν τὸ ποιητικὸν ἔργον δὲν εἶναι παρὰ μέσον ἐκδηλώσεως τῆς σκηνοθετικῆς τέχνης. Ἄλλὰ εἶναι τοῦτο ἡ ἀναγκαία ἐξέλιξις τοῦ θεάτρον ἢ εἶναι μόνον ἐκφυλισμὸς του; Πρὸ τοῦ προβλήματος αὐτοῦ ἐδράσεται ἡ ἐποχὴ μας.

Ἡ θεατρικὴ αὐτὴ ἐπαναστάσις εἰς τὴν Γερμανίαν εἶναι συνδεδεμένη με τὸ ὄνομα τοῦ Μάξ Ράινχαρτ, καὶ τὸ θεατρὸν του, τὸ περίφημον

«Γερμανικὸν θέατρον» τοῦ Βερολίνου, εἶναι ἡ σκηρῆ, ὅπου τὸ κίνημα ἔλαβε τὴν εἰσοσπαστικωτέραν ὄψιν του. Τὸ ἐμβλημα τῆς σκηνοθετικῆς τέχνης τοῦ Ράινχαρτ εἶναι ὅτι τὸ θέατρον ἀνήκει εἰς τὸ θέατρον καὶ ὡς προσοιθεῖάν του ἔχει ν' ἀποδώσῃ τὸ θέατρον εἰς τὸ θέατρον, ἢ φανταστικὴ κομμιλία τοῦ ὁποῖου μαζί με τὸ ἀπεριόριστον τῶν ἐναλλαγῶν καὶ τὴν ἀλλοδιαδοχὴν καὶ σύμμιξιν ἡχοῦ, λόγου, χρώματος, γραμμῶν, οὐθμοῦ, δημιουργοῦν τὸ ἕδιωρος ἐπὶ-θεν ἀναδίδοντι αἱ βαθύτερα ἐπενέργεια του. Κατ' αὐτὸν, θέατρον καὶ φιλολογία εἶναι δύο διαφορετικὰ πράγματα. Τὸ θέατρον δὲν εἶναι οὔτε ἡθοπλαστικόν, οὔτε φιλολογικὸν ἔδρημα, πολὺ ὀλιγώτερον ἀπλοῦς ὑπηρέτης τῆς ποιήσεως. Εἶναι μαγικὸς φανὸς, ποὺ ζητεῖ νὰ μᾶς δώσῃ τὸ πλήθος τῶν δραμάτων εἰς ἕνα τὴν ἀπαστρέψασαν λάμψην των. Τὴν ζωὴν, ποὺ γερμίζει τὴν σκηρῆν, τὴν θέλει νὰ εἶναι πλουσία ὅπως ὁ κόσμος, νὰ μᾶς δειχθῇ βωθεῖα καὶ μαρὰ χρώματα, καθὼς φαιδρὰ καὶ φρωτεινά. Θέλει παρὰ τὰ ἐπιβλητικὰ χωρικά νάνηχον ἀπὸ τὴν δοχῆστρον του περιχαρεῖς μελωδία καὶ δὲν δευλιᾶ ἀκόμη νὰ παρουσιάζῃ καὶ ἑλαφροὺς χοροὺς καὶ γαργαλιτικὰς κινήσεις. Τοῦ ἀρέσει νὰ ἐναλλάσ-



Ἡ Ὀρέστεια εἰς τὸ «Γερμανικὸν θέατρον». Ἡ κλίσις τῆς Ἀθηνᾶς εἰς τὸς ἑδμεινίδας

σονται τραγούδια και πηδήματα, βιασιά και σφριβόματα, δάκρυα και γέλια και οι ήθοισοί του, πότε να βυθίζονται εις τα ψυχικά ἄδυτα, πότε να σαρπίζον τον ἔρωτα και την χαράν των και σύμφωνα με την φήσιν των νάλλάζουν ἄφρις, σήμερα να είναι τραγικοί, αἴριον παλιόσοι.

Ἀπό την τουαύτην αντίληψιν του θεάτρον βλέπει κανείς ότι και ποιήσις και ὑπόκρισις ὑποβιβάζονται εις δευτερεύοντα βοηθητικὰ μέσα διά την θεατρικὴν ἐντύπωσιν, ἡ ὁποία και μόνη τὸν ἐνδιαφέρει. Καί εις αὐτὰ τὰ δύο σημεῖα στηρίζονται αἱ μεγαλύτερα και σοβαρώτερα ἀντιλογίαι κατὰ τῆς θεατρικῆς αἰσθητικῆς τοῦ Ράινχαρτ, κατὰ τῆς πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν ἐξελίξεως τοῦ θεάτρον. Διότι ὅταν ὁ λόγος τοῦ ποιητοῦ, ἐνδυναμούμενος διὰ τῆς υποκριτικῆς τέχνης, δὲν εἶναι τὸ κυριώτερον στοιχεῖον τῆς αἰσθητικῆς συγκινήσεως, ὁ κίνδυνος εἶναι ἐγγύς: ἡ συγκίνησις γίνεαι τὸν ἐσωτερικὸν χαρακτήρα τῆς και ἀπευθύνεται περισσότερο εις τὰς αἰσθησεις παρὰ εις τὴν ψυχὴν. Τὸ θεάτρον ἴσως νὰ εἶναι μαγικός φανός, ἀλλὰ φανός πού βοηθεῖ νὰ δευχθῆ φωτεινότερα ἡ οὐσία τοῦ ποιητικοῦ ἔργου, πού παρουσιάζει ἐντονώτερον τὸ δράμα τοῦ ποιητοῦ ἔμπρός μας, ὄχι ὅμως και μαγικός φανός, πού μεταχειρίζεται ὡς πρόσχημα τὸ ποιητικὸν ἔργον διὰ νὰ μᾶς θιαμώσῃ με τὸ πλῆθος δραματιῶν ξένων πρὸς τὴν ποιητικὴν οὐσίαν ἢ δευτερευούσης σημασίας διὰ τὴν ψυχικὴν συγκίνησιν, με τὴν ὁποίαν ἐπενεργεῖ μόνον ἡ τέχνη. Ἡ παρομοία ἀντίληψις τοῦ θεάτρον μεταθέτει τὸ κέντρον τῆς βιωτικῆς ἀπὸ τὴν φαντασίαν τοῦ ποιητοῦ εις τὴν φαντασίαν τοῦ σκηνοθέτου, ἀπὸ τὴν δραματικὴν τέχνην εις τὴν σκηρικὴν τέχνην.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν τελευταίαν, ἡ δημιουργικὴ ἀξία τοῦ Ράινχαρτ μένει βεβαίως ἀναμφισβήτητος. Ἡ φαντασία του δὲν γνωρίζει φραγμούς, ἡ τόλμη του δὲν σταματᾷ πρὸ κανενὸς ἐμποδίου και προτιμᾷ τὴν βίαν παρὰ τὴν ὑποχώρησιν. Ἡ σκηνοθεσία του εἶναι ἓνα μύγμα πραγματικοῦ και ρομαντικοῦ, ἀπλότῃτος καὶ ἐπιτηδεύσεως και ὑπερβολῆς και ποιικιλίας μέχρι χάους. Ἴσως ὄχι διὰ νάνταποκριθῆ εις τὰς ἀπαιτήσεις τῶν ἠθοισῶν και τοῦ κοινοῦ, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐξωτερικεύσῃ τὴν ἐσωτερικὴν ὁρμὴν του, εις διάστημα ἄλλων μόνων χρόνων ἔχει ἀνοίξει τὰς πύλας τοῦ θεάτρον του εις τὰ δραματολόγια ἄλων ἀρχαίων τῶν ἐποχῶν και τῶν ἐθνῶν: ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους τραγικούς ἕως τοὺς Γερμανοὺς κλασσικούς, ἀπὸ τὸν Σαίξπηρ ἕως τὸν Μάτερλιγγ, ἀπὸ τὸν Ἀριστοφάνην ἕως τὸν Σόου, ἀπὸ τὸν Ἴψεν και τὸν Ἰμπελ ἕως τὸν Ὀυλεμπουργ και τὸν Βέντεκντ. Τὰ κυριώτερα ἔργα τῆς συγκρόνου νεορομαντικῆς γερμανικῆς σχολῆς προ-

επαρουσιάσθησαν εις τὸ «Γερμανικὸν θεάτρον», οἱ νεοκλασσικοί τοῦ τελευταίου συρμοῦ εἶναι προστατευόμενοι τοῦ διευθυντοῦ του. Πᾶν ὅτι τοῦ προσφέρει εὐκαιρίαν νὰ δεῖξῃ σκηρικὴν λαμπρότητα καὶ ἐναλλαγὴν εἰκόνας πρὸς ἀπὸ τὴν σκηρικὴν του. Ἐπειδὴ τὴν προσφέρει περισσότερο παντὸς ἄλλου ὁ Σαίξπηρ, σταματᾷ εις αὐτὸν συχνότερα. Τὸ «Ὀνειρον βερνῆς νικτὸς» τὸ «Χειμωιάτικο παραμῦθον», ὁ «Ἐμπορος τῆς Βενετίας» ἔχουν ἀριθμηθεῖ ἑκατοντάδας παραστάσεων. Ἐχει εις τὴν διάθεσίν του και γνωρίζει νὰ ἐκμεταλλεύεται ὅτι ἐπίσης τοῦ προσφέρει ἢ σύγχρονος μηχανικὴ τὴν περιστροφικὴν σκηρικὴν πού τοῦ ἐπιτρέπει συχνὰ ἀμέσους ἀλλαγὰς, τὸ ἠλεκτρικὸν φῶς με τὸ ὅπολον κατορθώνει νὰ μεταβάλλῃ εις θάλαμον μαγικὸν τὸ θεάτρον. Ὅσον και ἂν συχνὰ ἀρέσκειται νὰ φθιάγῃ εις νατουραλιστικὰς ὑπερβολὰς, ἡ καθαυτὸ φύσις του ρέπει περισσότερο εις τὸν ρομαντισμόν. Ἡ προτιμῆσις του εἶναι ἡ νύχτα και τὸ μυστήριον. Αὐτὴ τοῦ δίδει τὴν περιστάσιν νὰ δώσῃ πλέον φαντασμαγορικὰς εἰκόνας και διαθέσεις. Ὁ σκοπὸς του δὲν εἶναι βέβαια νὰ δίδῃ μόνον διαθέσεις, ἢ προσπαθεῖα του τείνει νὰ φθάσῃ εις τὴν ἐνότητα, ἀλλὰ με τὴν σημασίαν πού δίδει εις τὰ δράματα, με τὸν τονισμόν πού κἀμνει εις τὰ καθέκαστα, με τὴν δευτερευούσαν θέσιν πού ἀφίρει εις τὴν ποιητικὴν και ὑποκριτικὴν ἐνέργειαν, ἢ ἐσωτερικὴ οὐσία, ἡ ὁποία μόνον ἠμποροῦσε νὰ δώσῃ τὴν ἐνότητα, χάνεται και μένουσιν μόνον εἰκόνας β,τι κατορθώνει νὰ προσφέρῃ. Κάποιας στιγμῆς μᾶς ὁμιλεῖ εις τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ μᾶς μαγεύει τὰς αἰσθησεις, μᾶς ἐκπλήσσει, συχνότερα ὅμως μᾶς κοιράζει με τὸν φόρον και τὴν ἐπιτηδεύσιν και τὸ σύνολον μᾶς διαφεύγει. Τοῦτο πλῆσιάζει νὰ τὸ δώσῃ μόνον ὅπου και ὅταν, κουρασμένος ἀπὸ τὴν ἀκολασίαν τῆς φαντασίας του, προσφεύγει εις τὴν ἀπλότητα και ὅταν ἐπίσης τύχῃ νὰ εὐρεθῆ ὑποκριτικῆς, πού φέρει τὸ θεάτρον διὰ μᾶς εις τὸν ἀληθινὸν προσορισμόν του, εις τὴν ἐπιδίωξιν τῆς αἰσθητικῆς συγκινήσεως με καθαρῶς ἀνθρώπινα, ἐσωτερικὰ στοιχεία. Τοιαῦται παραστάσεις εἶναι βέβαια μετρημένα εις τὰ χρονικά τοῦ «Γερμανικοῦ θεάτρον», ἐν τούτοις δίδουσιν ἰδέαν τί θὰ ἠμποροῦσε νὰ κατορθώσῃ μία σκηνοθετικὴ δύναμις, ὅπως τὸν Ράινχαρτ, ἂν ἐστρέφετο ὀριστικῶς πρὸς τὴν ἀπλότητα, τὴν ἀνάγκην τῆς ὁποίας φαίνεται νὰ τὴν ἔχη ἐννοήσῃ. Ἀλλὰ πάλιν τὸ θεάτρον εἶναι συνάμα ἐμπορικὴ ἐπιχειρησις και τὸ θεαματικόν, ὅπου κατανατᾷ ἡ θεωρία τοῦ θεάτρον διὰ τὸ θεάτρον, ἐκκαίει τὸν κόσμον περισσότερο παρόσον ἢ γνησίαν τέχνην.

Ἐνας ἐκ τῶν νεωτερισμῶν τοῦ Ράινχαρτ εἶναι ὅτι θέλει τώρα νὰ εὐρύνη τὸ πλαίσιον τοῦ σημερινοῦ θεάτρον, νάνηψῶσῃ τὴν ἐπενεργεσίαν

του και νὰ κάμῃ στενωτέραν τὴν ἐπαφὴν με τὸ κοινόν. Ὀνειρεύεται τὴν ἀνάστασιν τοῦ ἀρχαίου θεάτρον με τὰς πολλὰς χιλιάδας τῶν θεατῶν καὶ ἔτσι ἀπὸ τὸν μικρὸν χώρον τῆς σκηρικῆς ἐπέδρασε εις τὸ πλάτος τοῦ ἵπποδρομίου. Ἡ πρώτη δοκιμὴ ἔγινε πέρου εις τὸ Μόναχον και κατόπιν εις τὸ Βερολίνον με τὸν «Οἰδίποδα» τοῦ Σοφοκλέους, ἡ δευτέρα τὸν μῆνα αὐτὸν πάλιν εις τὸ Μόναχον με τὴν «Ὀρέστειαν» τοῦ Αἰσχύλου.

Καὶ αἱ δύο παραστάσεις ἦσαν ἀκόπειραι συμβιβασμοῦ, προσαρμογῆς τῶν ἀρχαίων τραγικῶν εις τὸ σημερινὸν θεατρικὸν αἶσθημα και πρῶτοι οἱ μεταφρασταὶ — ὁ Ὀφμανσταλ τοῦ Οἰδίποδος, ὁ Φολλμέλλερ τῆς Ὀρεστειας — ἐφήρμοσαν τὸν συμβιβασμόν αὐτὸν και οἱ δύο με ἀρκετὴν ζημίαν τῶν ποιητικῶν ἔργων. Ὁ νεωτερισμὸς τοῦ Ράινχαρτ συνίσταται ὄχι μόνον εις τὸ νὰ παραστήσῃ ἀρχαῖα δράματα εις κλειστὸν χώρον ἐνώπιον χιλιάδων κόσμου, ἀλλὰ και εις τὸ νὰ θέσῃ εις κίνησιν ἐπὶ σκηρικῆς μεγάλα πλῆθη. Καί εις τοῦτο ἡ ἐπιτυχία ἦτο πραγματικὴ. Ἀπεδείχθη θανατωτικὴ κινήσις τῆς ἀνθρωπίνης μάζας και ἠμπόρεσε νὰ μεταβάλλῃ τὴν καθιερωμένην χορείαν τῶν βιβλίων προσώπων εις ζωντανὸν ὄργανισμόν. Καί ἡ ἐντύπωσις ἦτο τῶ ὄντι καταπληκτικὴ και ἡ προσαρμογὴ τοῦ ἀρχαίου χοροῦ πρὸς τὸ σημερινὸν αἶσθημα ἔδιδε τὴν γνησίαν συγκίνησιν τῆς τέχνης. Ἀλλὰ ἂν εις τὸν «Οἰδίποδα» ἡ τεχνικὴ τελειώτης και ἡ ὑπέροχος δραματικὴ συγκέντρωσις τοῦ Σοφοκλέους κατορθώσων νὰ καλύψων εις πολλὸν βαθμόν τὸ ὑστέρημα τῆς ὑποκριτικῆς και τῆς καλλιτεχνικῆς ἐνότητος τῆς σκηνοθεσίας, εις τὴν «Ὀρέστειαν», τῆς ὁποίας τὸ μεγαλεῖον δὲν συνίσταται τόσον εις τὴν σκηρικὴν δράσιν και τὴν δραματικὴν τεχνικὴν, ὅσον εις τὴν ἐκφραστικὴν δύναμιν, τὸ βῆρος τῆς ἰδέας και τὸ λυρικὸν ἔπος, ἡ τέχνη τοῦ Ράινχαρτ κατώρθωσε νὰ δεῖξῃ περισσότερο τὰ ἐλαττώματά της, δηλαδὴ τὴν προσοχὴν πού δίδει μᾶλλον εις τὸ φαινόμενον, τὴν εἶσιν νὰ θαυμάσῃ με φαντασερὰς εἰκόνας. Πολλὰ στιγμαὶ ὑπῆρξαν βέβαια ὠραῖαι. Ἡ κατάληξις ἄλων τῶν πρὸ τῶν θεατῶν χώρου τοῦ ἵπποδρομίου και τῶν ἐξόδων με τὸ πλῆθος τῶν Ἐριννύων δὲν ἦτο μόνον φαντασμαγορία, ἀλλὰ σκηνοθετικὴ δημιουργία. Αἱ θαιμαί, ἀόριστοι μορφαὶ αἱ σφρόμενοι εις τὸ ἔδαφος, αἱ κινήσεις τῶν γυμνῶν ποδῶν και βραχιόνων μέσα εις τὸ μῆλις θαιμωφωτισμένον σκότος, αἱ κωνωπαι ἀναλαμπαὶ τῶν ζωνῶν και τῶν πλοκάμιων ἔδιδαν τὴν ἐντύπωσιν μυρτῶν φειδιῶν, χιλίων τεράτων ἀκινήτου και πολυκινήτου, ἀμόρφου και πολυμόρφου ὄγκου, αἱ ἀναρθροὶ φωναί, τὰ βογγητὰ

και τὰ σφριβόματα ἐγέμιζαν με τὴν φρόνην τῆς ἐδικαιτικῆς μανίας τοῦ θεάτρον. Ἐπίσης ἡ μεταμόρφωσις τοῦ χοροῦ ἀπὸ ἀκίμπτου ψυχροῦ σχήματος — ὡς ἦτο εις ἄλλας τὰς μέχρῃ τοῦδε ἀποπειρας ἀναστάσεως τῆς ἀρχαίας τραγωδίας — εις ἰσχυρὸν δραματικὸν παράγοντα με τὴν ὁρητικὴν ἐμφάνισίν του, με τὰς μεταβάσεις ἀπὸ τὴν πλιστικὴν ἀκνησίαν εις ἄρμονικὴν ζωντανὴν κίνησιν και με τὴν ἠχητικὴν συμφωνίαν τῶν χορικῶν, εἶχε πολὺ τὸ ἐπιβλητικόν. Ἐν τούτοις αἱ ὠραῖαι αὐταὶ στιγμαὶ ἀπέμειναν μόνον στιγμαί. Τὸ εἰκονικὸν και θεαματικὸν ὑπερλάσσε τοῦ ποιητικοῦ καὶ ἠσθιάνετο κανεὶς τὴν τραγωδίαν νὰ ἐγγύῃ πάντοτε τὰ σύνορα τοῦ μελοδραματός. Καί ὅσον βέβαια τὸ τέλος τῆς, τὰς Ἐδμεινίδας, ἦτο φρεσικὸν νὰ μελῆ ἀπλοῦν θέαμα και νὰ μὴ συγκινήσῃ τὸν σύγχρονον θεατὴν χωρίς εις τὸ θέμα των τὸ χωρίς σύγχρονον ἐνδιαφέρον. Λόγω ὅμως τῆς ὑπερβολῆς τοῦ θεαματικοῦ και τῆς κακῆς ὑποκριτικῆς και ἡ τραγωδία τοῦ Ἀγαμέμνονος ἐπέδρασε χωρίς ν' ἀφήσῃ τὴν ἰσχυρὰν ἐντύπωσιν πού δίδει ἡ ἀνάγνωσις τῆς. Καί ἡ ὑψηλὴ φρόνη τῆς Κασάνδρας και ἡ σκηρικὴ τοῦ φρόνου ἐρέθισαν μόνον τὰ νεύρα, ἀντὶ νὰ συγκλονίσων. Ἀλλ' ὅτι δὲν ἠμπόρεσε νὰ δώσῃ ἡ τέχνη τοῦ σκηνοθέτου, τὸ κατώρθωσεν ἡ ὑποκρισις ἐνὸς ἠθοισαυτοῦ, τοῦ Ἀλεξάνδρου Μουσίη, γεννημένου ἀπὸ πατέρα Ἕλληνα εις τὴν Τεργέστην. Ὁ Μουσίης με τὸ θερινὸν του αἶσθημα, τὸ δρασερὸν και ὠραῖον παραστατικόν του και τὴν θαιμαστὴν φωνήν του ἠμπόρεσε νὰ ἐκφράσῃ ἄλων τὸ ἐσώτερον εἶναι, ἄλων τὸ ἀνθρώπινον στοιχεῖον τῶν Χοιφάρον και νὰ ζωντανέψῃ τὴν ὑψηλὴν συγκίνησιν τῆς μεγάλης τραγωδίας. Καί ἴσως ἀκόμη νὰ δώσῃ καθαρὰ τὴν νύξιν διὰ τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος ἂν τὸ θεάτρον εἶναι τῶ ὄντι μόνον διὰ τὸ θεάτρον ἡ ἴδριμα ἀπὸ τὸ ὁποῖον, μέσον τῆς τέχνης τοῦ ὑποκριτοῦ μᾶς ὁμιλεῖ ἡ ποιητικὴ δημιουργία. Ἡ σκηνοθετικὴ τέχνη τοῦ Ράινχαρτ ἠμπορεῖ νὰ δεῖξῃ πολλὰ φρεσινὰ σημεῖα και νὰ χαρακτηρισθῆ ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις ὡς πρόδος διὰ τὸ γερμανικὸν θεάτρον, τὸ ὁποῖον με ἄλλας τὰς μέχρῃ τοῦδε σοβαρὰς προσπαθειὰς γενεῶν ποιητῶν και σκηνοθετῶν δὲν κατώρθωσε ἀκόμη νὰ λάβῃ ἓνα χαρακτήρα, ν' ἀποκτήσῃ τὸν λεγόμενον ρυθμόν, ὅπου ἔχει φθάσει τὸ θεάτρον εις τὰς μεγάλας ἐποχὰς του εις ἄλλα ἔθνη. Ἀλλ' ἂν ὁ δρόμος πρὸς αὐτὸν εἶναι πράγματι ἐκεῖνος πού χαρασσει τὸ πρόγραμμα τοῦ σημερινοῦ «Γερμανικοῦ θεάτρον» τοῦ Βερολίνο, εἶναι ἓνα ζήτημα πού ἀνησυχεῖ πολλοὺς ἀπ' ὅσους ἀσχολοῦνται με τὸ θεάτρον εις τὴν Γερμανίαν.

ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ¹

Μεχρι πρό είκουσι περίπου έξι ανώνυμοι ήσαν εν τη Λύσει οι γενόσκοντες και το όνομα του Ρωμαίου, διότι ελάττωται εκ των έργων του ήσαν δημοσιεύθη, και μάλιστα εις βιβλία ήτι πολυ προσιτά. Άλλ' οι άλιγοι λόγοι όσοι ήσαν να άναγνωσθώσι τον ποιητήν, όμοίως έθαύμαζον τα έργα αυτού ποιητικά προτερήματα. Τόν άνεκέρειτον ως τον πρώτον θρησκευτικών ποιητήν πάντων των αίωνων, τον άνόμισον Πύδαρον της εκκλησιαστικής ποιήσεως, και προσέθετον ότι εν φ ήσαν εις εκ των μεγίστων ποιητών, είναι συγγρόνος και εις εκ των μάλλον παραγνωρισθέντων. Όπως βεβαιώθωσιν οι ένδοξοί άδελφοί έξελιχθησαν ποιητικοί και δικαιολογηθή ή τόσοσ θρησκείας, πρέπει να γίνη πλήρης έκδοσις των άπεραιθών ήμνων του και να διακριθώσι τα εν αυτοίς άριστοτεγήματα. Έπι του παρόντος ή κρίσις ήμων στηρίζεται μόνον επί έργων σχετικώς ήτι πολλών, έξαχθέντων εκ τινών χειρογράφων, διά τούτο δε κρίται ίσως να ήμεθα επιφυλακτικοί και διακριτικοί καθ' όσον άφορά εις την ύπερβολικήν εκτίμησιν της αξίας αυτού.

Ο μετά προσοχής άναγινώσκων τους ήμνους του Ρωμαίου και προσπαθών εν ελικρινεία να ένστερησθή τα διανοήματα του ποιητού, αισθάνεται άμέσως ότι άναγινώσκει καλλιτέχνην ήμνωτήν εναντίον ενδομύζον πεποιθήσεων. Ο Ρωμαίος κατέχει την έσωτερικήν έκείνην ήλικρινείαν, ήτις εν πάση τέχνη είναι ουσιαστική και άμετακίνητος. Άφηγγείται μάλλον ή φιλιλει, μετ' άφελούς άκλόνητος, το μεγαλειον του Θεού, τις πράξεις των έπιφανών άνδρών και των άγιών της Παλαιάς και της Καινής Διαθήκης, καθώς και πάσας τάς παραδόσεις ήρ' όν στηρίζονται αι έσωταί της Έκκλησίας. Η ποιήσις αυτή έχει πολύν πλοήον ήμνων έννοιών και μεγαλοπρεπών εικόνων, αλλά, με στανίας μόνον έξαιρέσεις, παραμορφίζει χωρία της Άγίας Γραφής. Έκτός δε τούτου ή συγγραφεύς δεν προσπαθεί να ήμνωθήσιν κατά την προσωπικήν αυτού αντίληψιν τους χαρακτήρας και τα γεγονότα, νομίζων ότι ή ύπακειμένη ήμνωσις άγει κατ' εύθειαν εις την άίρεσιν. Άλλ' ή άτομική της του ποιητού φανερούται κατ' άλλον τρόπον. Εις την παράστασιν δηλαδή των πραγμάτων, ή δραματική δύναμις του άληθούς Έλληνας έκείνου καλλιτέχνην άναγκά δια αυτής τα δικαιώματα, διά τούτου δε άποδεικνύεται ότι δεν προσέρχεται εξ έλλείψεως φαντασίας ή περιορισμός αυτού εις το να έπαναλαμβάνη αυτά τα κείμενα των ιερών βιβλίων, αλλά διότι εξ ένδομύζον πεποιθήσεως θέλει να μη άπομακρύνεται από της Ιεράς παραδόσεως. Γινώσκει να παρεμβάλλη εις την οικονομίαν έκάστου ήμνου εν ή περισσότερα δραματικά επεισόδια, ούτω δε ζωντανός διάλογος έρχεται να διακόψη την διήγησιν. Είναι δε άνεξάντητος ως προς την παικτικήν των συνθέσεων. Ούτω λόγου χάριν εις μίαν ήδη αναφερομένην εις την προοίσιον του Ίουδα, περιγράφει τους άγγελους βλέποντας μετ' άπορίας τον Ίησον νύκτωρα τους πόδας των Άποστόλων. Εις την φθην της δευτέρας παρουσίας, παρεισάγει την εικόνα της προσκαίρου

βασιλείας του Άντιχρίστου, όπως την έραντίζοντα και εν τη ανατολική και εν τη δυτική ήρώση.

Ο τρόπος ούτος του πραγματοποιέσθαι την ύπόθεσιν ύποβαίνει όλως διάλον χαρακτηριστικός εις τον ήμνον όπως περιγράφει την Παρθένον παρά τον Σταυρόν, και του όποιου το μεγαλύτερον μέρος έχει μορφήν διαλογικήν. Εις τον ήμνον τούτον διακρίνεται καθαρότητα ή διαφορά της αντίληψεως ή όμοία χωρίζει τον ποιητήν του Stabat mater και τον Ρωμαίου. Ο Ρωμαίος πραγματοποιείται την ύπόθεσιν ως δραματικός θεολόγος.

A. K. ΕΥΣΣΕΛΙΓΓ

ΟΣΟΙ ΖΩΝΤΑΝΟΙ²

Τά έθνη και τα κράτη είναι στάδια για κάθε λογής άνθρώπινες όρμες και ένεργειες, και ταξινόμουσιν τον καθέν άνθρώπου, τον τοποθετούν στή θέση του. Το έθνος και το κράτος λέει του καθενός: «Πήγαινε εδώ ή τρέψα εκεί για να υπάξεις. Είσαι φιλοπόλεμος; Πήγαινε στα στρατό. Είσαι πολιτικός; Όριζε άνθρώπους. Είσαι κοσμοπολίτης; Περιδιάβαζε στα βουλεβάτια, παίζε χαρτιά, φίλα κοκότες ή μελέτα βιβλία. Είσαι θρησκός; Κάσσε στις εκκλησίες. Είσαι φιλομαθής; Νά σκολιά και πανεπιστήμια. Είσαι ζευγολάτης; Νά γη να δογώσεις. Είσαι εργάτης ή έμπορος; Δούλευε, ή κόπος είναι δικός σου. Είσαι τερπέλης; Ίδου τερπελχανάδες όσους θέλεις, κερνεϊτα, ζαχαροπλαστεϊα, κωφεϊτα, λουτρά, κρασσοπουλιά, κρηνηϊα, πάγκοι στις δενδροσταγίες. Είσαι ποιητής ή θεατής; Βλέπε. Είσαι θεατρίνας και δημοκρίτης; Παίξε. Είσαι λογός; Λέγε. Ίδου βουλές, σύλλογοι, ακαδημίες, άδερφάτα, κερνεϊτα, δρόμοι, πλατεϊες. Είσαι λίγο άπ' όλα; Κάνε ποτε τούτο, ποτε κείνο, ποτε τίποτα, ποτε κάτι, ποτε μόνος, ποτε με άλλους, ζήσε, βλέπε, τρώγε, φίλα, δούλευε, μάθαινε, λέγε, πολέμα, κάθου, ξενιχτείε, κοιμά, κοιμησούλαζε.»

Όλα αυτά λέει στον καθένά τον έθνος και το κράτος και γι' αυτό πρέπει να υπάξεις. Όσο τα έθνη μεταμορφώνονται σ' άπλές κοινωνίες ανθρώπων, τόσο φτωχότερα κατανοούν, τόσο δηλαδή λιγότερες απαιτήσεις άνθρώπων και όρμων μπορούν να έδραστησούν. Και κείνα τα έθνη φτωχαίνουν και κατανοούν κοινωνίες όπου οι άνθρωποι όλοι ίσοπεδώνονται μικραίνοντας και γεννιόμενοι φιλήσχοι χωρίς όρμες πολλές και έντονες, χωρίς πλοήτη από νάτα, δίχως τρέλλα και λαχάρες και καρδιοχτύπια, δίχως τυχοδιωκτική όρεξη, χωρίς λάμψη, χωρίς πολεμική μανία. Οι κουρασμένοι κάνουν κοινωνίες έβρεϊκές με μόνο σκοπό τη γενική άλληλοβοήθειαν, οι κουρασμένοι που δεν έχουν πιά όρμες παρά μόνο γούστα, οι κουρασμένοι που μόνο τη ζωούλα τους κατάζουν, που άλτρουϊζούν μόνο για να ύπηρετήσουν καλλίτερα το μικροσυνέμερο τους, οι κουρασμένοι που βασιτούνται από τα χέρια σ' μιάν άλληλογγή γιατί φοβούνται να περπατήσουν μοναχοί τους μίη τύχει και κοπιώσουν πάρα πολύ, οι κουρασμένοι που το στρατιωτικό γι' αυτούς είναι βίβανο γιατί δεν ύπηρετεί τη ζωούλα τους, οι κουρασμένοι που έχθρους δεν έχουν.

ΓΑΑΣ

¹ Άπόσπασμα: «Βυζάντιον και Βυζαντινός πολιτισμός» έκδοσις Α. Κ. Έυσελίγγ, μετάφρ. Σ. Κ. Σακελλαροπούλου, έκδοσις Συλλόγου Ώφελώντων Ηελλών δε, η, 30.

² Άπόσπασμα: «Όσοι ζωντανή» Άθήνα δε, 2.



Λεξιμας επίλέκτων μελών της ιταλικής κοινωνίας και της ελληνικής παροικίας της Ρώμης υπό του κ. Α. Τ. Μαρσά προέδρου και γενικού επιτρόπου του ελληνικού τμήματος εις την αρχαιολογικήν έκδοσιν της Ρώμης

ΑΝΕΚΑΤΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΙΟΥΛΙΟΥ ΤΥΠΑΛΛΟΥ*

Ο Καϊσαρ Καντού οικτείρων — νομίζω εις την ιστορίαν της ελληνικής λογοτεχνίας — τάς προσπάθειας¹ που εις την Ελλάδα γίνονται δια να άντικαταστήσωσι την ζωντανήν γλώσσαν με μίαν τεχνητήν, παρατηρεί δικαίως ότι, εις την παράλογον ταύτην προσπάθειαν συνένεινεν όχι όλίγον ο Έλληνας πλέον ένδοξος και ο πλέον ένεργητικός εις τα ελληνικά γράμματα του αϊώνος τούτου, ο Κοραΐς. Ούτος πολεμών τους σχολαστικούς και τάς γραμματικάς των, αλλά από νεαρής ήλικίας άπομακρυνόμενος από την

Ελλάδα και ζών μεταξύ των ξένων, δεν έγινε-σθε όλην την αξίαν της ζωντανής γλώσσης, και ένθυμούμενος ιδιοτισμούς τινας της Χίου, πατρίδος του, υπέθεσεν ότι χωρίς να ακολουθήσθαι την σχολαστικότητα των λογιστάων, ους συχνά περιέκαιζε, ήτο δυνατόν να επιφέρη διορθώσεις εις την γραμματικήν μορφήν της ζωντανής γλώσσης.

Γινομένης της άμαρτημένης άρχης ταύτης της διορθώσεως, έκαστος την ήρήσσοσε κατ' άρέσκειαν² διό δύναται τις να είπη ότι εν Ελλάδα έκαστος συγγραφεύς, μεταχειρίζεται ιδιικήν του γλώσσαν. Και ή κατάχρησις τοιαύτης άρχης, έφθασεν εις το σημεϊον, να άποφραίνεται ο σופός συγγραφεύς της ιστορίας της λογοτεχνίας μας, θανατωτής έκείνου σπερ κελεί πρόσδοον,

* Συνέχεια «Παναθήναια» 15-31 Λογίαίτου.

¹ Του άιδίμου Τυπαλλάου ή μήμη εν τον ήπάτα. Ο Καντού πράγματι όμιλει περί της γλώσσης μας εν τη ιστορία της λογοτεχνίας μας (Φλωρεντία 1863 σελ. 533). Τα ίδια επαναλαμβάνει ο Ιταλός ιστορικός και εις τα Παραλειπόμενα της Ιστορίας της άναγεννησεως της Ελλάδος του Γερβινάου (Μιλάνον, τόμος 1^{ος} σελ. 305). Ίδου επί λέξει τι ίστωσεί ο Καντού: «Ο Κοραΐς τε-θεις εν τφ μέσω της άηδίας των πεπαιδευμένων και του ασθήμματος του λαού προσέτερε να καθάρσιν από ξένας φράσεις την γλώσσαν, που ασθηρήτως έξήλθεν από του ασλοδοσισμού του λαού και όχι από τον φιλολογικόν άπτικισμόν, διατηρών αυτός μόνον

δασίς έλειπον άντιστοιχούσαι αρχαϊαί λέξεις. Η βί-σις ήτο ασθαίρετος, και, ως καθώς συμβαίνει, έγινετο κατάχρησις, ώστε έφάνησαν συγγράμματα, τα όποια ούτε ο όχλος έννοει, ούτε έπικυρούνται από τους έμπει-ρους, όμοιάζοντα με τα της συνθηματικής γλώσσης των συγγραφεών μας του ΙΕ' αϊώνος, ή τοιάχιστα των της ασλικής γλώσσης των σχολαστικών της Ιταλίας.

ὅτι ἡ γλῶσσα τοῦ ἐνδόξου Κοραΐ δύναται νὰ κληθῆ σχεδὸν βίβλος.

Ὅταν ὁ ἐνδόξος Θωμασαῖος, εἰς ἓνα νομικὸν βιβλίον¹ ἐδημοσίευσεν κεφάλαιον περὶ τῆς γλώσσας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ, τινὲς τῶν σοφῶν μας ἐθεωρήθησαν προσβεβλημένοι ἀπὸ τὰ γραφέντα ἐκεῖνα, ἀλλ' ὅμως ἐπεφυλίχθησαν νὰ μὴ τοῦ ἀπαντήσουν. Οὗτος ἔγραψεν, ὅτι, ὁ μῦθος περὶ διάρξεως δύο γλωσσῶν δὲν εἶναι πλέον τὸ γελᾶν σοβαρῶς. "Ὅτι οἱ συγγραφεῖς δύνανται νὰ διαφθεύουν τὸ ἦθος· νὰ ὀυπᾶν τὴν γλῶσσαν ἀλλὰ νὰ τὴν σβῆσιν ἢ νὰ τὴν ἀνιστήσουν ποτέ. "Ὅτι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τόσον ἐτῶν γίνεται ἐν Ἑλλάδι, εἶναι γεγονός ἀνήκουστον εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας. "Ὅτι ἂν ἡ λοιπὴ Εὐρώπῃ ἠκολούθει τὸν δρόμον τῶν σοφῶν τῆς Ἑλλάδος, ὁ κόσμος δὲν θὰ εἶχε τὰ μεγάλα ἔργα τῆς ἰταλικῆς, ἀγγλικῆς, γαλλικῆς, ἰσπανικῆς, γερμανικῆς φιλολογίας. Θὰ εἶχε ἀπὸ μίαν βίβλον λατινικὴν, ἀναριθμητῶς διαλέκτους ἀρχαϊκούς, ἀσμιφόνους. Καὶ μετὰ ἐκείνην τὴν ἐλευθεριότητα, ποῦ εἰς τὸν ἔξοχον ἄνδρα ἐπέπνεεν ἡ ζοηροτάτη ἀγίατι, ἦν ἔφερε πρὸς τὴν Ἑλλάδα, στραφεῖς πρὸς τοὺς λογιστάτους μας ἔλεγεν: "Σεῖς ἐπιανεῖτε τὸν λαὸν καὶ τὸν προσβάλλετε, περιφρονοῦντες ἐκείνην τὴν γλῶσσαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐνεπιστεύθη ἐπὶ αἰῶνας τὰς θλαβερὰς ἐλπίδας τοῦ καὶ ἐκαμιν αὐτὴν ἐγγιγῆτριαν τῆς ἰδίας ἀθανασίας, καὶ τὴν ὁποίαν ἀνέθρεψε μετὰ τὰ δάκρυα καὶ τὸ αἷμα του. Καὶ τοιοῦτο εἶπα σεῖς, ποῦ θέλετε νὰ τοῦ ἀρπάζετε ἢ νὰ κομματιάσετε τὴν ψυχὴν τῆς ψυχῆς του; Νὰ εἶπατε ἡ ἐκσυρνωμένη Στοιὰ καὶ ἡ μετωπυγῆ Πλευρὰ, ἐνώπιον ὀλοκλήρου λαοῦ, ποῖοι εἶπατε σεῖς; "Ὅτι δὲν ἔπραξαν οἱ Τοῦρκοι, εἰς τὸ θά τὸ ἐπιχειρήσετε; "Ὁ λαὸς εἰς τοὺς ταγχοῦς σας νεοτερισμοὺς δὲν θὰ κλίνῃ ποτέ τὸ γόνυ".

Ἄδρα αἱ προφητικαὶ λέξεις, ποῦ τινὲς ἐνόμισαν ὅτι ἦσαν προσβολαί, δυστυχῶς ἐπεβλαῖωθησαν. Μετὰ περισσοτέρων λύπην παρὰ ἐπιλήξιν ἀνέγνωσα εἰς τὸν «Παρνασσόν» τοῦ μηνὸς Ἀπριλίου, εἰς τινὰ λόγον τοῦ κ. Καζάξη, περὶ τῶν λαϊκῶν βιβλιαδικῶν, ἀπόσπασμα ἐκθέσεως πρὸς τὸν ὑπουργὸν τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως. Ὅποῖαν ἀπελπιστικὴν εἰκόνα κἀνεῖ αὐτὸς περὶ τῆς διανοητικῆς κατωστάσεως, καὶ συνεπῶς ἡθικῆς τοῦ λαοῦ μας! Λέγει ὅτι παρ' οὐδενὶ ἄλλῳ λαῷ συναντᾶται τοιαύτη ἀποστορῆ ἐκ τῆς ἀνάγνωσιν καὶ εἰς τὸ βιβλίον. Διατρέχει τις ὀλοκλήρους ἐπισχίας χωρὶς νὰ ἴδῃ δέκα ἀνθρώπους ἔχοντας εἰς τὴν οὐκίαν των ἓνα βιβλίον διὰ ἀνάγνωσιν. Ἀδύνατον νὰ εἶπῃ τις

ἀλλαγῶν τὴν ἑλληνικὴν γλώσσαν μετὰ δὴν τὴν φυσικὴν ἀγχοίαν τοῦ λαοῦ μας καὶ τῶν δημοτικῶν σχολείων, ποῦ λειτουργοῦν ἀπὸ πενήκοντα ἐτῶν. Ὅλιγοὶ ἀπὸ ἐκείνους, οἵτινες μανθάρουσαν ἀνάγνωσιν, ἀναγνώσκουσι ἢ δύναται νὰ ἐνοήσῃ μίαν ἐφημερίδα ἢ ἄλλα περιοδικά. Καὶ ὁ κ. Καζάξης, ὅστις δίδει δείγματα οὐκ κοινῆς μορφώσεως ἀναφέρων τόσους ξένους συγγραφεῖς, ἐκδιηλατῶν τὴν ζοηρὰν λύπην διὰ τὴν κατώτασιν, σχεδὸν βίβλος, εἰς ἣν ἐδρίσκται ὁ λαὸς μας, μετὰ ἡμῶν αἰῶνα ἐλευθέρου βίου, μετὰ τόσας γραμματικὰς καὶ βιβλία, τὰ ὁποῖα καθημερινῶς τυπώνονται καὶ μετὰ σχολεῖα. Ὁ κ. Καζάξης, ὅστις καταβληθεὶς ὑπὸ τοῦ λυπηροῦ θεάματος, διαβλέπει μελανὰ νέφη νὰ ἐκτείνονται εἰς τὸν ὄριζοντα ὡς λέγει, τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας, δὲν κἀνεῖ οὐδὲ νύξιν τῆς αἰτίας τῆς τόσον καταφανοῦς τοιαύτης συμφορᾶς. Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ὑπῆρξεν, εἶναι καὶ θὰ εἶναι ὁ νονεχέστερος λαὸς τοῦ κόσμου, διότι τοιοῦτος ἐπλάσθη ἀπὸ τὸν Θεόν. Τώρα, διατὶ ἀρὰ γε ὁ λαὸς οὗτος ὁ τόσον ἀρεγόμενος τὴν μάθησιν ὡς καὶ τὰς μύχας, ὁ ὁποῖος ἐπὶ τόσους αἰῶνας ὑπὸ τὴν τουρκικὴν τυραννίαν, τὴν πλέον ἀγρίαν τῶν ὄσων ὑπῆρξεν, ἐξεδήλωσε τὴν μεγάλην του ἑλληνικὴν ψυχὴν εἰς τὰ ἀθάνατα τραγούδια, διατὶ, λέγω, τώρα ἐφθάσεν εἰς τόσον ἀξιοδίκαιον κατώστασιν; Διότι, μετὰ τὴν ἔδρισιν τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου, αἱ μεγαλείτεραι προοπτικαὶ, εἶχον σκοπὸν νὰ σβύσῃ τὴν γλῶσσαν των. Τοῦ δίδον διδασκάλους καὶ βιβλία, τὰ ὁποῖα δὲν ἐνοεῖ, καὶ δὲν δύναται νὰ ἐνοήσῃ χωρὶς νὰ σπουδίση τὴν νεκρὰν γλῶσσαν, ὁποῦ κανεὶς λαὸς δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ τὸ κάμῃ καὶ ἂν ἠθέλε. Ἐν ἐνὶ λόγῳ, ὁ ἑλληνικὸς λαὸς δὲν ἀναγνώσκει, οὐκ διότι κακὸς ἀπὸ τὴν ἀνέτηλιν νὰ ταλαιπωρήσῃ τὸν ἑλληνισμόν, ὡς φαίνεται ὅτι πιστεύει ὁ κ. Καζάξης, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀπλουσιάνην αἰτίας, ὅτι ἡ γλῶσσα τῶν βιβλίων καὶ τῶν ἐφημερίδων δὲν εἶναι ἡ ἰδική του, καὶ δὲν τὴν ἐνοεῖ. Καὶ μόνον εἰς τοὺς ἀνοήτους δίδεται τὸ προνόμιον τοῦ ἀναγνώσκῃν, εἰ δὲν κατανοῶν.

Εἶναι λυπηρὰ ἀλήθεια, ποῦ μετὰ ἐντροπὴν μας πρέπει νὰ τὴν ὁμολογήσωμεν, ὅτι ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἦτο περισσότερο μορφωμένος ὑπὸ τὴν τουρκικὴν κυριαρχίαν, καὶ ἠσθάνετο ζοηρότερα τὴν ἔμφρονον ἔοπὴν μεγαλοπρεπῆ τοῦ ἑλληνισμοῦ, διότι οἱ λόγοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐθεώρουσαν καθῆκον νὰ τοῦ χορηγήσουν βιβλία εἰς τὴν γλῶσσαν του.

Νομίζω περιττὸν νὰ μνημονεύσω τοὺς λόγους τοῦ Μινιάτη, τοὺς ὀρασιότερους ποῦ δύναται νὰ κενχθῆ ἢ νεωτέρα Ἑλλάς, τὰ φιλοσοφικά τοῦ Λαμιαδοῦ, τὰ φιλολογικά τοῦ Σκούφου, τὸν Χρηστάπουλον, τὸν Βηλαράν κλ. κλ. Ἄλλὰ μετὰ τὴν θαυματουργὴν ἐθνικὴν ἀναγέννησιν, ἔργον



Ν. ΠΑΛΜΥΡΑΣ (ΚΟΥΡΤΕΛΗΣ)

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ Γ. Ν. ΡΟΪΑΟΥ

¹ Εἰς τὸ σύγγραμμα: «Il supplizio d'uno Italiano in Corsica» (Firenze 1853 σελ. 187-210) τοῦ Θωμασαίου ἐπιπέδου αἱ περὶ τῆς γλώσσας μας κρίσεις, ποῦ ὁ Τριπάλδος ἀναφέρει.

ἀποκλειστικῶν τοῦ λαοῦ τούτου, ὀδηγοῦμενον ὄχι ἀπὸ γραμματικῶς καὶ ἀπὸ λογίως, ἀλλὰ ἀπὸ γίναντος ἐκ τῶν ἀπλόγων του, ὅπου ἐκατορθώθη ἡ ἐκτέλεσις τῆς μεγαλυτέρας ἐποποιίας τῶν νεωτέρων χρόνων, μετὰ λέγω, τὴν θαιμιατοργὸν ἐθνικὴν ἀναγέννησιν, λόγοι τινας — ὄχι ὀλίγων ἐπέδρασαν αἱ Φαναριῶται — συνενώθησαν, ἐμύρφωσαν μίαν γλῶσσαν καθαρῶς μὴν καὶ ἀπηρχαιωμένην, τὴν εἰσάγαγον εἰς τὰ σχολεῖα πρὸς χρῆσιν καὶ ὠφέλειάν των καὶ τῶν μαθητῶν των, εἰς τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ εἰς τὰ γυμνάσια, καὶ ταυτοτάτοσπος ἰδαιοποιήθησαν προνόμιον, τὸ ἅποδον οὐδεὶς εὐρανοσ ἀρχαῖος ἢ νεώτερος, ἐτόλμησε νὰ ἰδιοποιήσῃ — τὸ προνόμιον τῆς γλῶσσης. Καὶ ἐκήρυξαν εἰς τὸν λαόν, ὅτι ἡ γλῶσσα τὴν ὁποῖαν κατέχει ἀπὸ τῶσων αἰώνων, εἶναι βίβρωτος.

Ἰδρύθησαν, εἶναι ἀληθές, πανταχοῦ δημοτικὰ σχολεῖα ἀλλ' ἄς παραδεχθῶμεν ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ μεταβληθῶν αἱ γλῶσσαι, τῇ ἐνεργείᾳ τῶν Ἰακωβιτῶν ἢ δημοτικῆ ἐκπαίδευσις, ἣτις δέχεται τὴν ἐργατικὴν τάξιν, ὡς εἰς ἕλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, διὰ τὰ ζῆση διὰ τῆς ἐργασίας, εἶναι δυνατόν νὰ τὴν καταστήσῃ ἱκανὴν νὰ ἐννοῇ καὶ νὰ μεταχειρίζεται γράφουσαι λέξεις καὶ γραμματικὸς κανόνας τῆς λεγομένης καθαρῶσσης; Καὶ, εἰν δὲν ἐροβούμεν νὰ κληθῶ ἀδιδάχης, ἦθελα νὰ ἐρωτήσω, ἂν οἱ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἀθηνῶν ὁμιλοῦν, ἢ δύνανται ἐδχερῶς νὰ ὁμιλήσουν τὴν γλῶσσαν, τὴν ὁποῖαν μεταχειρίζονται εἰς τὰ συγγράμματά των. Εἰς τοιοῦτον βαθμὸν μᾶς κατέλαβεν ἡ μαρία νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν ἀρχαιότητα, ὥστε δὲν ἐδιδάσκαμεν νὰ μεταβάλλωμεν, ἐπειδὴ εἶναι νέα, τὰ ἰνόματα τῶν μερῶν, τὰ ὁποῖα ἐγενναν ἐπίσημα διὰ τὰ πλέον ἐνδοξα γεγονότα τῆς ἐπαναστάσεως μας, χωρὶς νὰ σκερδῶμεν, ὅτι τὸ μέρος τὸ ζωντανότερον καὶ ἐδγλωττότερον τῶν μεγάλων ἱστοριῶν ἐποχῶν, εἶναι γραμμένον, μονιμότερα ἀπὸ τὰ βιβλία, εἰς τὰς κοιλάδας, εἰς τὰς θαλάσσας, εἰς τὰ βουνά.

Βλέπω ὅτι καταντῶ ἐνοχλητικὸς διηγούμενος ἐν ἐκτάσει πράγματα, τὰ ὁποῖα σεῖς γινώσχετε κάλλιον ἐμοῦ. Ἀλλὰ, κατὰ πρῶτον νομίζω ὅτι ἡ ἱστορία τῆς γλῶσσης μας καὶ αἱ περιπέτειαί τῆς, εἶναι ἀχόριστοι ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῆς λογοτεχνίας μας καὶ ἔπειτα τὸ ζήτημα τῆς γλῶσσης, περισσότερο ἀπὸ φιλαλογικόν, εἶναι κοινωνικόν, εἶναι ζήτημα ἐκπολιτισμοῦ. Ἡ ἔκθεσις τοῦ ὑποργαῦ τῆς δημοσίας ἐκπαίδευσεως μᾶς κείθει διὰ ὄλην αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν. Ὡς βλέπετε δὲν ἔχομεν καιρὸν νὰ χάνωμεν. Εἶναι καθήκον, ἰδίως τῶν νέων, ἀσπρόχως εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον νὰ ἀγωνίζονται. Ἄς μελετῶσιν οἱ νέοι ἐπιμελῶς τὴν ζωντανὴν γλῶσσαν καὶ ἄς τὴν μεταχειρισθῶν εἰς τὰ πεζιά, ὡς, δόξω τῷ Θεῷ, μετὰ τὴν

ἄδειαν τῶν ἰδίων σοφῶν, χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ποίησιν, χωρὶς νὰ παραμορφωθῇ οἷτε τὸ λεξιλόγιον, οἷτε ἡ γραμματικὴ μορφή. Ὅχι ὀλίγοι, καὶ ἐπαρνεῖς, μετεχειρίσθησαν τὴν καθαρῶσσαν εἰς τὴν πεζογραφίαν διὰ τὸν φάβρον τοῦ νὰ κατηγορηθῶν ὅτι ἀγνοοῦσι τὴν ἀρχαίαν. Κατηγορία ἀνομοιότητι, ὄχι δι' ἄλλο, διότι ἐννοεῖ τις ἐκόλως, ὅτι εἶναι δυσκολότερον νὰ γράψῃ τὴν ζῶσαν γλῶσσαν, παρὰ τὴν ἐπιδορθωμένην εἰς τὰ σχολεῖα.

Εἰς τὴν καθαρῶσσαν παρατάσσονται ἐπὶ τοῦ χάρτου αἱ λέξεις αἱ ὁποῖαι ψαρδύνονται εἰς τὸ λεξικόν καὶ κείει λέγοντας ἀλλὰ, διὰ τὴν ζωντανὴν γλῶσσαν, ἀπαιτεῖται ἀπὸ τοὺς ἀληθεῖς συγγραφεῖς ἄλλο τι, ἢ μυστικὴ ἰδιότης, ποὺ ὀνομάζεται ἦθος.

Ἐπιστρέφω τώρα εἰς τὸν κ. Ραγκαβῆν καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν του, ὅπως λάβω ἐκ νέου τὴν εὐκαιρίαν νὰ κίμνω νέξιν περὶ τῆς ἀξίας τῶν κυριωτέρων τῶν νεωτέρων ποιητῶν μας. Καὶ εἰς τοῦτο ἡ γνώμη μου εἶναι δυστυχῶς ἀντίθετος τῆς τοῦ κ. Ραγκαβῆ.

Αὐτὸς ὀλίγον προσέχει εἰς τὰ δημοτικὰ μας τραγούδια, καὶ ἐγὼ πιστεύω, ὅτι ὁ μεγαλείτερος ποιητῆς τῆς Ἑλλάδος εἶναι ὁ λαός καὶ ὅτι τὰ τραγούδια του, πάντοτε ὠραιότατα, σιγαλὰ ὑπέροχα διὰ τὸ ὕψος των, εἶναι διὰ τὴν Νεωτέραν Ἑλλάδα ἔτι ἦσαν διὰ τὴν ἀρχαίαν τὰ δημορικὰ ἔπι.

Εἰς τὴν ποίησιν, πιστεύω ὅτι εἰς τὴν νεωτέραν λογοτεχνίαν μας ὁ «Ἐρωτόκριτος» κατέχει τὴν πρῶτην θέσιν καὶ δὲν διστῶξω νὰ προσθέσω ὅτι δύναται νὰ παραβληθῇ μετὰ μεγαλείτερα ποιήματα τῆς νέας εὐρωπαϊκῆς λογοτεχνίας καὶ νὰ εἶναι ἀνώτερος πολλῶν ἐκ τούτων, ἔνεκα τῆς ἐθνικῆς ροπῆς ποὺ τὸν ἐμψυχώνει καὶ τὸν καθιστᾷ ποιητὴ ἐντελῶς ἑλληνικόν. Πλουσιώτατος εἰς τὴν ἐφεύρεσιν τῶν τῶσων γεγονότων, ποὺ ἀποτελοῦν τὸν μηχανισμόν ἐπίσης πλούσιος εἰς τὴν ποιικίαν τῶν χαρακτηριστῶν τῶν τῶσων προσώπων ἐν κινήσει, ποιητικώτατος εἰς τὰς παρομοιώσεις καὶ εἰς τὰς εἰκόνας τῶσων δραματικῶς ὥστε νὰ μὴ φθονῇ τὸν Τάσσον καὶ τὸν Κίμπεργς. Ὁ «Ἐρωτόκριτος» ὡς ὁ Ὀμηρος καὶ ἔτι ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ τέχνη, πρῶτιστον σκοπὸν ἔχει τὴν περιγραφὴν τῆς μάχης μεταξὺ τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου καὶ τοῦ ξένου, ἐκ τῆς ὁποῖας πάντοτε νικηφόρον ἐξέρχεται τὸ ἑλληνικόν.

Μετὰ τὸν Κορνάρου, νομίζω μεγαλείτερον τῶν ποιητῶν μας τὸν Σολωμόν. Τοῦλάχιστον μέχρι τῆς σήμερον οὐδεὶς ἀνεράνη δυνάμενος νὰ καθίσῃ πλησίον του. Πιστεύω ὅτι ὁ Βηλαρῶς ὡς ποιητῆς εἶναι ἀνώτερος τοῦ Χρηστοπούλου, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε χαριστάτος σιχοργός, ἀλλὰ τὰ λυρικὰ του στεροῦνται πρω-

τοτυπίας καὶ εἶναι ἀντανάκλασις τῆς παλαιᾶς τέχνης, δηλαδὴ μιμητῆς τοῦ Ἀνακρέοντος καὶ ἄλλων μιμητῶν τοῦ κλασικισμοῦ, τοῦ Δορά, τοῦ Βολταῖρ, διότι ὁ Χριστόπουλος (καθὼς καὶ ὀλοὶ οἱ λόγοι μας ποὺ τότε ἔξων εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ εἰς τὰ παρυδουάβια Πριγκιπάτα) ἀπὸ τὰς νεωτέρας φιλολογίας ἐμελέτησεν ἰδίως τὴν γαλλικὴν. Αὐτὸς εἶναι ὅμως τέλειος σιχοργός, καὶ δὲν εἶναι ὀλίγον, εἰς τὰ ἀνακρεόντεια του. Δὲν εἶναι ὅμως πλέον τοιοῦτος ὅταν θέλῃ νὰ πετάξῃ εἰς ἐδρύτερον ποιητικὸν στάδιον, καὶ ἀπόδειξις εἶναι ἡ τραγωδία του καὶ ἡ μετάφρασις τῆς πρῶτης ραψωδίας τῆς Ἰλιάδος. Ὁ Βηλαρῶς, ταυναντίον, πάντοτε πρωτότυπος ποιητῆς νεωτέρων χρόνων, καὶ εἰς τοὺς μύθους. Μᾶς ἀρίηκε σπουδαίαν μετάφρασιν τῆς Βατραχομοσχίας, καὶ εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ἠδύνατο νὰ ἀνιψῶσῃ εἰς τὴν νεωτέραν μας πόλιν ἀθάνατον φιλολογικὸν μνημεῖον ἂν μετέφραζε τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσειαν. Ἰσως κάλλιτερα τὴν πρῶτην παρὰ τὴν δευτέραν. Πρὸς τὸν Χριστόπουλον ἡ Ἑλλάς πρέπει νὰ διαφυλάτῃ μνήμην ἐγγνώμονα καὶ σεβαστῆν, ὄχι μόνον διὰ τοὺς στίχους, ἀξιους θαιμιασμοῦ καὶ μελέτης διὰ τοὺς νέους μας ποιητάς, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ ὠραιότατα πεζὰ καὶ διὰ τὰ ἐμβριθῆ ἔργα μετὰ τῶν ὁποίων, αὐτὸς, ἑλληνιστῆς καλός, ἀποδεικνύει ὅτι ἡ γλῶσσα μας ἡ ζωντανὴ εἶναι καθαρῶς ἑλληνικὴ καὶ ἀξία νὰ χρησιμοποιεῖται ὡς φιλολογικὴ γλῶσσα τοῦ Κράτους.

Οἱ στίχοι εἰς τὴν δημοτικὴν τοῦ Ζαλακώστα καὶ ἐκεῖνοι τοῦ Βαλαωρίτου εἶναι ἄξιοι διακεκριμένης θέσεως εἰς τὸν πανελληνιον Παρνασσόν. Νομίζω περικτὸν νὰ ἀνακρέω τοὺς ἄλλους ποιητάς μας τοὺς ἀξίους ἐπαίνων, διότι σεῖς εἰξέφρατε κάλλιτερον ἀπὸ ἐμὲ. Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ μιμηθῶσῶ τοὺς ζῶντας, ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ παρασιωπήσω τὴν δυσάρεστον ἐντύπωσιν, ποὺ μοῦ προξενεῖ ἡ ἀκατάληπτος ἀδιαφορία, μετὰ τὴν ὁποῖαν μεταχειρίζονται ἔνα ἐξ αὐτῶν οἱ τεχνοκρίται. Ἀναγινώσκω εἰς τὰς ἐφημερίδας, περιδικὰ κτλ. κτλ. ὅτι ἀνυψοῦνται μέχρι τῶν ἀστέρων ποιητικὰ ἔργα ὀλίγης ἀξίας ἢ οὐδεμιᾶς. Καὶ ὅμως δὲν εἶδον νὰ ἀναφῆρεται ὁ Γεράσιμος Μυροκοῦς, τοῦ ὁποῖου τὰ λυρικὰ εἶναι ἀπὸ τὰ ὠραιότερα τῆς Ἑλλάδος. Ἡ σάτυρα του διὰ τὴν γλῶσσαν ἀμιλλᾷται μετὰ τὴν τοῦ Γκιούση καὶ τοῦ Παρίνη. Καὶ τὸ ποιήμα του, ὁ Ὀρκος, εἶναι βεβαίως ἔνα διαμάντι τῆς συγχρόνου λογοτεχνίας μας.

Ἐκ τῶν πρωτίτων λόγων, ποὺ ὁ κ. Ραγκαβῆς παραχωρεῖ τὴν ταπεινότεραν θέσιν εἰς τὴν ποίησιν, τὴν ὁποῖαν ὀνομάζει Ἰονικὴν, εἶναι ἡ συνίζησις. Καὶ ἡ ἀδυστηρὰ αἴτη κρίσις ἔρχεται ἀπὸ ἀνθρώπων ποὺ ἐδημοσέψατε δὲν εἰξέφρατε πόσους, ἀλλὰ βεβαίως ἀρκετοὺς τόμους στίχων!

Αὐτὴν αἴτιαν τὴν παρατήρησιν ἐδιάβασα εἰς ἔνα κριτικὸν ἄρθρον δημοσιευθὲν εἰς τὴν ἀθηναϊκὴν ἐφημερίδα *Ἐλεγκραφον*, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ἀναδημοσιεύσεως τοῦ Ὑμνου εἰς τὴν Ἑλευθερίαν τοῦ Σολωμοῦ, μετὰ σημειώσεις τοῦ ἱκανοῦ μας Βεργωτῆ, τὴν ὁποῖαν ἐγὼ ἀκόμη δὲν εἶδον. Ἀλλ' εἶναι ἴσως ἀληθές ὅτι ἡ συνίζησις εἶναι ἀφόρητος χασμωδία εἰσαχθεῖσα εἰς τὸν στίχον ἔνεκα ἀμαθείας τῶν Ἑπανησίων ποιητῶν, καὶ ὅτι μόνον τὰ ἱονικὰ αὐτιά—τὰ ὁποῖα ὁ κριτικὸς τοῦ *Ἐλεγκραφου* δὲν διὰ ἐδίσταζε νὰ καλέσῃ γαῖδουρίσια—δύναται νὰ τὴν ἀνεγθῶν. Εἶναι λυπηρόν, ἀλλὰ δυστυχῶς ἀληθές, ὅτι ὑπάρχουν παρ' ἡμῶν λόγοι, οἱ ὁποῖοι θέλουν νὰ ἐπιδειξῶν τὰς γνώσεις των καταστρέφοντες πάντα τὰ παλαιὰ καὶ νέα διδάγματα. Ἡ χρῆσις τῆς συνίζησεως ὄχι μόνον εἶναι γενική καὶ μόνιμος ἀλλὰ πολὺ ἀρχαιότερα τῆς γλῶσσης καὶ τῆς ποιήσεως τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Καὶ ὁ πρῶτος ὅστις διαμαρτυρεῖται κατὰ ταύτης τῆς διδασκαλίας τῆς μετρικῆς τοῦ κ. Ραγκαβῆ, εἰξέφρατε ποῖος εἶναι; Ἐνας ἀνθρώπος, ὅστις ἐννοῦσεν ἀπὸ γλῶσσαν καὶ ἀπὸ προσοδίου. Καὶ ὁ ἀνθρώπος αὐτός καλεῖται Ὀμηρος, ὅστις ἔγραψε τὸ ποίημά του, τὸ ἀθάνατον, μεταχειριζόμενος ἀπὸ τὸν πρῶτον στίχον τὴν συνίζησιν διότι εἰς τὸ *Ἡηλιάδω* Ἀχιλλῆος, ὡς ἔκαστος βλέπει, τὰ δύο φρονήντα εἰς ἀποτελοῦν μίαν καὶ μόνιμη συλλαβὴν. Καὶ ὁ ἀμφιβάλλον περὶ τούτου ἄς διαβάσῃ τὰ σόλια τοῦ Ἑδσταβίου διὰ νὰ πεισθῇ ὅτι εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, — παρατηρεῖ ὁ ἐπιφανὴς Müller εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀρχαίας λογοτεχνίας μας — ἀφθινοῦσι τὰ φωνήντα καὶ εἰς τῶσων ἐκκλητικῶν οἱ δίφθογγοι καὶ οἱ τόνοι παραγόμενοι ἐκ τῆς συναιρέσεως τῶν ἰδίων φωνηέντων.

Ἐὰν λοιπὸν ἡ συνίζησις δὲν δύναται νὰ καταδικασθῇ εἰς ὀστρακισμόν ἐν ὀνόματι τῶν μεγάλων μας τῆς ἀρχαιότητος ποιητῶν, διότι αὐτοὶ ἐκεῖνοι, ἐν ὀνόματι τῶν τῆς μετρικῆς νόμων τὴν μετεχειρίζοντο, εἶναι δυνατόν ἄρα γε νὰ γίνετα ἐν ὀνόματι τῶν νεωτέρων νόμων τῆς μετρικῆς; Αἱ νεώτεροι γλῶσσαι, μὴ δυνάμεναι νὰ ὀρίσουν τὸν ἀριθμὸν τῶν συλλαβῶν, ὡς ἔπραττον οἱ Ἕλληνες καὶ Λατίνοι ποιηταί, δὲν δύναται νὰ ὀρίσουν οὐδὲ τοὺς πόδας. Εἰς ἡμᾶς χρησιμεῦσιν ἀντὶ τῶν ποδῶν, αἱ συλλαβαὶ καὶ οἱ τόνοι ὀδεν ἀπὸ ὀρισμένον ἀριθμὸν συλλαβῶν καὶ ἀπὸ ὀρισμένην θέσιν τονισμοῦ γίνετα ὁ ἀριθμὸς ποὺ σχηματίζει τὰ πολλὰ εἶδη τοῦ στίχου. Τοιοῦτον ὄντος τοῦ συστήματος τῆς μετρικῆς ὄλων τῶν ζωντανῶν γλωσσῶν, ἡ συνίζησις, εἶναι ἔτι ἀναγκαιότερα καὶ ἰδία εἰς τὴν γλῶσσαν μας, συνισταμένη ὡς καὶ ἡ ἀρχαία μας ἀπὸ ἱκανὸν ἀριθμὸν μικτῶν συμφώνων καὶ λέξεων, ποὺ συμβιβάζον συγχρόνως τὴν δύναμιν

μέ την γλωσσικήν είναι προσέτι περισσώτερον της αρχαίας γερμάνικης από φωνήεντα. Καί τούτο, καί διά την μορφήν την έντελής αναλυτικήν, καί καί διότι ελαττώθη, καί διότι επικρατούν γενικώς εις αυτήν τὰ άρμονικά έκείνα στοιχεία των παλαιών διαλέκτων, τας οποίας θά άνομιώσωμεν φωνηεντοφίλους (vocalizzanti). Δέν δόναται τις λοιπόν νά κατηγορήσῃ ὡς βαρβάρους τοὺς ποιητάς τοῦ Ἰονίου, διότι μεταχειρίζονται τήν συνείλησιν, ὡς απαιτεῖται ἀπό τήν φύσιν τῆς γλώσσης μας καί αρχαίας καί νέας, καί ὡς κίμνον ὄλα αἱ νεολατινικά καί αἱ πλέον ἠμοιόζουσαι πρὸς τήν ἰδοῦν μας καί ἰδίως ἡ ἰταλική καί ἰσπανική. Ἄλλ' ἴσως οἱ ἄλλοι ποιηταί τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος δέν μεταχειρίζονται αὐτὸ τὸ τέρας, τὸ ἀφωρεσμένον ἀπὸ τὸν σοφὸν Ραγκαβίην καί ἀπὸ τὸν κριτικὸν τοῦ Ἐπιγεγράφου.

Θά παρεκάλουν αὐτοὺς τοὺς ἱκανοὺς κριτικούς μας νά μὴ κίμνουν γνωστὸν ἔν μόνον σι-

γούργημα ἀπὸ τοῦ Διγενῆ Ἀκρίτα, τοῦ ἀρχαιότερου μνημείου, μέχρις ὥρας γνωστοῦ τῆς δημοτικῆς ποιήσεως — τοῦ Πτοχοδρομοῦ, μέχρι τῆς σήμερον, εἰς τὸ ὁποῖον νά ἡδυνήθῃ ἢ νά θελήσῃ νά ἀποτύγῃ τήν συνείλησιν. Ὑπάρχει εἰς ὄλα τὰ δημοτικά τραγούδια μας καί εἰς ὄλους τοὺς ποιητάς πάσης ἑλληνικῆς χώρας ἰδίως ἀπὸ τὸν Χρηστόπουλον — ὅστις κατὰ τύχην εἶναι σχεδὸν παναριώτης κατὰ τὸν κ. Ραγκαβίην — τὸν Βηλαρῶν Ἠπειρώτην, τὸν Ζαλακώσταν, τὸν Παράσχογν κλ. κλ. καθὼς ἀπὸ τοὺς Ἑπτανησίους Σολωμόν, Μαρκοράν, Βαλαωρίτην κλ.

Νομίζω περιττὸν νά παρατηρήσω ὅτι, ἂν ἡ περι αὐτὸ ὁ λόγος διδασκαλία ἦτο ἀληθῆς, ὅλοι οἱ μεγαλύτεροι ποιηταί θά ἔξοκούφαινον τὰ εὐαισθητα ὄντα. Εἰς τήν Ἰταλίαν, ἐκεῖνος, ὅστις διακρίνεται περισσότερο διὰ θεῖαν ἄρμονίαν, ὁ Πετράρχης, θά ἦτο βάρβαρος, διότι οὗτος, ὅχι μόνον δέν ἀποφεύγει τὴν συνάντησιν τῶν φωνηέντων, ἀλλ' ἀκριβῶς κίμνει τὸ ἔναντίον.

[Τὸ τέλος εἰς τὸ προσεχές] ΙΟΥΛΙΟΣ ΤΥΠΑΛΛΟΣ

ΜΥΣΤΗΡΙΑ*

- ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ -

VIII

Νύχτα ὄρθια. Οἱ λίγοι ἄνθρωποι ποὺ ἦταν ἀκόμα στὸν δρόμον, εἶχαν ζωοπὰ πρόσωπα. Μέσα στὸ νεκροταφεῖο ἕνας ἄνθρωπος περικυτῶσε ἀκόμα, σκοντοῦσε ἕνα κάρσι καί τραγουδοῦσε. Ἦταν ὄλα τόσο ἡσυχά, ποὺ δέν ἀκούετο ἄλλο ἀπὸ αὐτὸ τὸ τραγούδι.

Ὁ καινὸς τοῦ τοιγέρου τοῦ Νάικελ ἀνέβαινε γαλάζιος στὸν ἀέρα. Ἀνέβαινε καὶ ὄλας τῆ μυρωδιά τοῦ δάσανος καί τοῦ χόρτου καὶ ἕνα αἰσθημα ἀγαλλιάσεως τὸν κατέλαβε, μὰ χαρά, περίεργη, δυνατή. Περπατοῦσε κοντὰ στήν Λάγνη. Οὔτε ἐκεῖνη δέν εἶχε μεθῆσει ἀκόμα. Ὅταν περνοῦσαν ἀπὸ τὸ κοιμητήριον, εἶχε πῆ ἐκεῖνος μερικά ἐπαινετικά λόγια γιὰ τὸ σπῆτι τοῦ λατροῦ, μὰ ἐκεῖνη δέν ἀκήνησε τίποτα. Σιγὰ σιγὰ ἡ ὁμορφιά καί ἡ ἡσυχία τῆς νύχτας τὸν εἶχε μαγέψει τόσο πολὺ, ποὺ ἡ ἀναπνοή του ἔγινε πῆ γλήγορη καί τὰ μάτια του βράγχων ἀπὸ τὰ δάκρυα. Τὶ θαυμάσιες ποὺ ἦτον αὐτὲς οἱ φιοτεινὲς νύχτες! εἶπε δυνατὰ:

—Κιτάξτε τοὺς λώφους! Τὶ ὄρφια ποὺ εἶναι φιοτισμένα! εἶμαι τόσο χαρούμενος, σὰς παρακαλῶ νά εἰσθε ἐπιεικῆς μαζί μου. Μὰ σήμερον

* Ἡ ἄρχὴ εἰς τὸ τεῦχος τῆς 31 Μαΐου.

τὸ βράδι, θά μπορούσα ἀπ' τὴν πολλή μου εὐτυχία νά κάνω ἀνοισιές. Δέν χάρεστε καὶ ἐσεῖς; πρέπει νά χάρεστε, ἀκούτε; Θά ἦθελα τώρα μὲ ὄλην μου τὴν καρδιά νά σὰς ἔκανα ἕτι καὶ ἂν μοῦ ζητούσατε. Πιστέψτε με — ναι, μὰ τὸν Θεό, πιστέψτε με. Βλέπετε ἐδῶ τὰ πεῦκα καί τὶς πέτρες καί τὰ βουναλάκια ἀπὸ χῶμα καὶ αὐτοὺς ἐδῶ τοὺς θάμνους; μ' αὐτὸ τὸ νυχτερινὸ φῶς φαίνονται σὰν ἄνθρωποι ποὺ κίθονται. Καί ἡ βραδιά εἶναι διαγνῆς καί δροσερή, δέν πλάκωνει τὴν καρδιά μὲ παράξενα προαισθήματα, καί πουθενά δέν εἶναι κρυμμένοι κρυφοὶ κίνδυνοι. Ἔ; μὰ θά δῆτε, δέν θά δυσχερασηθῆτε καθόλου μαζί μου, εἶμαι τόσο τόσο χαρούμενος. Εἶναι σὰν νά περνοῦν ἄγγελοι μέσα στήν ψυχὴ μου καί νά τραγουδοῦν. Σὰς φροβίζω;

Ἐίχε σταθῆ ἐκεῖνη καί γι' αὐτὸ τὴν εῤῥατησε ἂν τὴν ἐφόβιζε. Τὸν κῆταζε, χαμογελῶντας μὲ τὸ γαλανὸ τῆς βλέμμα, σοβάρινε κάλι καί εἶπε: — Δέν ἔχετε πόσες φροῆς συλλογίστηκα σὰν τί ἄνθρωπος νά εἶστε! Ἦδ' εἶπε αὐτὸ ἐνόσω ἐστέκετο ἀκόμα καί τὸν ἐκῆταζε, καί μὲ μιὰ φωνὴ ποὺ ἤχοῦσε σὰν λίγο συγκινημένη. Καί ὄλον τὸν δρόμον μιλοῦσε μὲ τὴν ἴδια τρεμουλιαστὴ φωνή, σὰν νά ἦτον μισοφοβισμένη καί μισοχαρούμενη. Τότε ἄρχισε μεταξὺ τῶν ἡ ἀκόλουθη ὁμιλία

ΕΙΚΟΝΕΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Τὰ βαρέλια ἀρμυδιασμένα εἰς τὴν παραλίαν τοῦ Φαλήρου καθαρίζονται νά δεχθῶν τὸν καινούριον μύστο. — Φωτογραφία Θ. Θ.



ποῦ βιάταξε ὄλον τὸν δρόμο μέσα στὸ δάσος, μὴ ὄνελια ποῦ κήγανε ἀπ' τὸν ἕνα στὸν ἄλλον κ' ἄπ' τὸ ἓνα αἰσθηματὶ στὸ ἄλλο μὲ ὄλην τὴν ἀνίσχυρη ταραχὴ ποῦ τοὺς εἶχε καταλάβει καὶ τοὺς δύο.

— Ἀλήθεια, μὲ συλλογιστήκατε ἐμένα; Μὴ ἐγὼ, δὲν ξέρετε πόσο πῶς πολλὴ σὰς συλλογίζομαι ἐσᾶς. Ἐγὼ ἤξερα γιὰ σᾶς καὶ πρὶν νῆρθω ἐδῶ ἄκουσα τὸνομά σας ἀπὸ τὸ πλοῖο ἀπάνω κατὰ τὴν τήνην τὸ ἄκουσα ἐκεῖ ποῦ μιλοῦσαν καὶ ἄλλοι. Κ' ἐφθάσα ἐδῶ τις 12 Ἰουνίου, τις 12 Ἰουνίου. — Μπα, ἀλήθεια τις 12 Ἰουνίου!

[— Ναί, κ' ἡ πόλις κυριάζει μὲ τὴς σημαίες καὶ μοῦ φάνηκε τόσο μαγευτικὴ γι' αὐτὸ κατέβηκα ἐδῶ. Καὶ ἀμέσως ἄκουσα κ' ἄλλα γιὰ σᾶς...

Χαμογέλασε κ' εἶπε:

— Ἀνὰ βέβαια ἀπὸ τὸν Μινούττα θὰ ε' ἀκούατε.

— Ὄχι, ἄκουσα πὸς ὄλοι σᾶς ἀγαποῦν καὶ ὄλοι σᾶς θαυμάζουν... Καὶ διὰ μιᾶς συλλογίστηκε καὶ τὸν Κίρλοσεν τὸν θεολόγο, ποῦ γι' αὐτὴν εἶχε σκοτωθῆ.

— Ἔτσι; ἀνὰ ἀκούατε; Ναί, μ' ἀπὸ τότε ποῦ ἀρραβωνιάστηκε, δὲν ἔμεινε πιά ποὺ ἄπ' ὄλον αὐτὸν τὸν θανατισμὸ. Φαντασθῆτε ποῦ ἀπὸ κέντρῳ τῆ μέρι ἡ πόλις εἶναι σὰν ν' ἄλλαξε ἐντελῶς μόνον λίγες φιλίες στέκων ἀκόμα μὲ τὸ μέρος μου.

— Δὲν εἶναι δυνατὸν, βέβαια θὰ κίνατε λάθος...

— Ἄ μπα, οὔτε εἶμαι λυπημένη μὴ νομίζετε πὸς εἶμαι λυπημένη.

Ἀντὺς οἱ λίγες λέξεις τοῦ πήραν τὸ κειράλι καὶ τὴν διέκοψε:

— Μὰ σᾶς μέλει καθόλου τὸ τί σκέπτομαι ἐγὼ γιὰ σᾶς;

Ἀμέσως μετανόησε ποῦ ἔκανε αὐτὴν τὴν ἀνιάκριτη ἐρώτησι, κοκκίνισε ἀπ' τὴν νεροπή του καὶ γιὰ πολλὴ ὥρα δὲν μισοῦσε νὰ ξεχάσῃ αὐτὴν τοῦ τὴν ἀπροσεξία. Οὔτε ἐκεῖνη δὲν τοῦ ἀπήντησε, ἔκανε μάλιστα σὰν νὰ μὴ εἶχε ἀκούσει. Ἀρχισε νὰ μιλᾷ γιὰ τὸν Ράινερτ τὸν δικαστὴ ποῦ ἦταν πάντα τόσο καλὸς κ' εὐγενὴς μαζί της — *χί γά χί*, — μὰ ποῦ κ' αὐτὸν τὸν εἶχε χάσει ἀπὸ τότε ποῦ ἀρραβωνιάστηκε. Τί, ἀναστενάζετε; μὰ τώρα αὐτὴν τὴν στιγμή εἶστε τόσο χαρούμενος! Μὴν ἀναστενάζετε!

Εἶμαι χαρούμενος, εἶπε, παρὰ πολὺ χαρούμενος. Κίταξε ὁ ἕνας τὸν ἄλλον. Αὐτὸ τὸ: «μὴ ἀναστενάζετε», ἤχοῦσε ἀκόμα μέσα του καὶ τὸν ἐχάδεψε σὰν ἓνα χέρι λεπτὸ, μιλακὸ.

— Πῆτε μου, εἶπε ἐκεῖνη, ἀλήθεια ἐννοοῦσατε ὅσα εἶπατε γιὰ τοὺς ἀξιοματικούς τοῦ νιατικῶ; ὄλα τὰ ἐννοοῦσατε;

— Ὅλα βέβαια γιατί νὰ μὴν τὰ ἐννοοῦσα. Καὶ τώρα καὶ πρὶν πάντα τοὺς ἀγαποῦσα. Θαυμάζω τὴν ἐλεύθερῃ των ζωῆ, τὸ ὑπερήφανό των

στάσιμα, τὴς στολές των, τὸ ἀνοιχτόκαρδο καὶ τὴν ἀφοβία τους. Μοῦ φαίνονται μαγευτικώτατοι. Οἱ περισσότεροι εἶναι καὶ πολλὴ εὐχάριστοι ἄνθρωποι. Καὶ κατὰ ἄλλο: ἔχουν τὸ αἰσθηματὴς τριπλὴ πολὺ μεγάλον εἶναι τόσο σπάνιο νὰ βρεθῆ ἓνας ἐγκληματίας μεταξὺ τῶν ἀξιοματικών. Ναί, εἶναι ἔκακτοι ἄνθρωποι!

— Ναί, εἶπε κ' ἐκεῖνη σιγὰ σιγὰ. Ἐπειτα κάμωσιν ὥρα ἐσυλλογίστητο καὶ δὲν μιλοῦσε ἔπειτα εἶπε πάλι:

— Τώρα θὰ μιλήσωμε γιὰ σᾶς. Ναί, ναί, εἰλάτε, τώρα θὰ μιλήσωμε γιὰ σᾶς. Συγχωρήστε με, μπορῶ νὰ σᾶς ρωτήσω καίτι; Καλά, εὐχαριστῶ πολὺ, βιστάτε τὴν ὁμιλίαν μου. — μὰ πῆτε μου: εἴχατε τίποτε καὶ μὲ τὸν Ράινερτ τὸν δικαστὴ; Χθὲς τὸ βράδυ τοῦ ζητήσατε συγγνώμη γιὰ κάποιο πράγμα καὶ σήμερον τὸ βράδυ δὲν μιλήσατε ἀγεδᾶν οὔτε λέξι μαζί του. Μὴ τῶχτε συνήθεια, νὰ προσβιάλλετε ὄλους τοὺς ἄνθρώπους κ' ἔπειτα νὰ τοὺς ζητᾶτε συγγνώμη;

Ἢ Δάγνη γέλασε καὶ κίταξε κάτω.

— Νὰ πῶ τὴν ἀλήθεια, εἶχα πολὺ ἄδικο ποῦ ἐπρόσβαλα τὸν δικαστὴ μὰ εἶμαι βέβαιος πὸς θὰ μὲ συγχωρήσῃ ἂν πῶ καὶ τοῦ μιλήσω. Εἶμαι λίγο βίαιος, λίγο ἀπότομος. Μαλώσαμε, γιατί ἐκεῖνος μὲ ακούοντιξε καθὼς ἔμπαινε σὲ μὴ πόρτα. Ἔνα τιποτένιο πρᾶγμα, μὴ ἀπροσεξία ἐκ μέρους του μὰ ἐγὼ ὄρημ ἀμέσως σὺν τρελλός, τοῦ εἶπα δυὸ δυνατὲς λέξεις, τὸν φοβερίζω μὲ τὸ ποτήρι τῆς μπύρας μου καὶ σὸ τέλος τοῦ βουλιάζω καὶ τὸ καπέλο του. Ἐκεῖνος ἔφηνε σὺν καλοαναθεμεμένους ἄνθρωπος βέβαια ἔφυγε. Μὰ κ' ἐγὼ ἔπειτα μετανόησα γιὰ τὸ φέροισμό μου καὶ ἀποσάσασα νὰ τοῦ ζητήσω συγγνώμη. Βέβαια κ' ἐγὼ δὲν ἔφταιγα ἐντελῶς ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα ἦμουν νευρικός καὶ ἦτον τόσο πράγματα ποῦ μὲ θύμωναν, μὰ αὐτὰ δὲν τὰ ξέρει κανεὶς, δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὰ διηγῆται καὶ προτιμῶ νὰ πῶ ὄλο τὸ λάθος ἀπάνω μου μὰ ἦτον πρῶτη φορὰ ποῦ ἦμουν τόσο βάνωσος, ἀλήθεια σᾶς λέω.

Εἶχε μιλήσει χωρὶς νὰ σταματήσῃ μὲ εἰλικρίνεια, διγαυμένος ἀμερόληπτος οὔτε τὸ πρόσωπό του δὲν ἐπρόδιδε καθόλου πικρία. Μὰ ἡ Δάγνη τὸν κίταξε ἔξωρα μὲ ἀπορία καὶ εἶπε:

— Μὰ ὄχι... ὄχι... δὲν ἦτον ἔτσι. Ἐγὼ τὸ ἄκουσα ἐντελῶς διαφορετικά.

— Δεῖτε ψέματα ὁ Μινούττας! φώναξε ὁ Νάγκελ κατακόκκινος.

— Ὁ Μινούττας; δὲν τὸ ἄκουσα καθόλου ἀπ' τὸν Μινούττα. Γιατί λέτε ψέματα γιὰ τὸν ἑαυτὸ σας; Τὸ ἄκουσα ἀπὸ ἓναν ἄνθρωπο στὴν ἀγορὰ, ἀπὸ ἐκεῖνον ποῦ πουλᾷ τοὺς γύψους. Μοῦ τὰ διηγήθηκε ὄλα τὰ εἶδε ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος.

Μικρὴ σιγὴ.

— Γιατί σκυφαντεῖτε ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτὸ σας; δὲν μπορῶ νὰ τὸ καταλάβω, ἐξηκολούθησε καὶ τὸν ἐκίταξε ὄλην τὴν ὥρα. Τὴν ἄκουσα σήμερον αὐτὴν τὴν ἱστορία καὶ χάριμα τόσο πολὺν διηλάθῃ; βρήκα πὸς φερθήκατε ἐκτάκτως ὄραῦν, ἐκτάκτως ὑπέροχα καὶ ἤθελα νὰ σᾶς εὐχαριστήσω κ' ἐγὼ. Ἄν δὲν εἶχα ἀκούσει αὐτὴν τὴν ἱστορία σήμερον τὸ πρωτὶ, μόλις θὰ ἐτολμοῦσα νὰ ἠρξόμουν τώρα ἐδῶ μαζί σας σᾶς τὸ λέω εἰλικρινῶς.

Μικρὴ σιγὴ. Ἐπειτα εἶπε ὁ Νάγκελ:

— Καὶ τώρα μὲ θαυμάζετε γι' αὐτὸ;

— Δὲν ξέρω, ἀπήντησε ἐκεῖνη.

— Πάλι σιγὴ. Κανεὶς δὲν μιλοῦσε κάμωσιν ὥρα. Ἐκεῖνη περιμένε, κίταξε πότε τὸν Νάγκελ καὶ πότε τὸν δρόμο, μπροστά.

— Ἀκούσατε, εἶπε τότε ἐκεῖνος, ὄλα αὐτὰ εἶναι μὴ κωμωδία. Εἶστε τόσο εἰλικρινῆς, δὲν μπορῶ νὰ σᾶς πῶ ψέματα, θὰ σᾶς πῶ ὄλην τὴν ἀλήθεια.

Καὶ λοιπὸν τῆς διηγήθηκε χωρὶς ντροπῆ, μὲ τὸ μέτωπο ψηλὰ πὸς τὰ εἶχε ὑπολογίσει ὄλα: — Ἄν αὐτὸν μου τὸν καθιγὰ μὲ τὸν δικαστὴ τὸν διηγοῦμαι μὲ τὸ δικό μου τρόπο καὶ στραβῶνω λίγο τὴν ἀλήθεια, σκυφαντῶ μάλιστα καὶ λίγο τὸν ἑαυτὸ μου, κατὰ βάθος τὸ κάμνω μόνο καὶ μόνο ἀπὸ ὑπολογισμὸ. Προσπαθῶ νὰ βγάλω ἀπὸ αὐτὴν τὴν δουλειὰ ὄσο πῶς πολλὴ ὄφελος μπορῶ γιὰ τὸν ἑαυτὸ μου. Βλέπετε τί εἰλικρινῆς ποῦ εἶμαι μαζί σας; Προϋποθέτω βέβαια πὸς πάντα κάποιος θὰ τῶχῃ νὰ σᾶς διηγηθῆ τὴν ἀλήθεια, καὶ ἂν προηγουμένως ἐγὼ εἶχα παραστήσει τὸν ἑαυτὸ μου πολὺ κακό, ἔπειτα πάλι θὰ κερδίσω, καὶ πολὺ μεγάλο κέρδος μάλιστα. Γύρω στὸ κεφάλι μου θ' ἀπλωθῆ ἓνας φαιωστέφανος ἀνδρείας, μεγαλοφυχίας — ἔ; — μὰ αὐτὸ τὸ κατορθῶνω μόνο μὲ μὴ ἀπάτη, τόσο ἀσχημῆ, τόσο πρόστυχη, ποῦ βέβαια θυμῶνατε ποῦ τ' ἀκούτε. Μοῦ φαίνεται πὸς τὸ πῶ σιωστὸ εἶναι νὰ σᾶς κἀνω αὐτὴν τὴν ἔξομολόγησι, ἐπειδὴ καθὼς σᾶς εἶπα εἶστε τόσο εἰλικρινῆς ποῦ δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ μὴν εἶναι εἰλικρινῆς μαζί σας, ἂν καὶ τὸ μόνο ποῦ κερδίζω ἐγὼ τώρα εἶναι νὰ σᾶς ἀπομακρύνω χίλια μίλια ἀπὸ ἐμένα — δυστυχῶς.

Ἀκόμα τὸν ἐκίταξε ἐσκέπτετο τὰ λόγια αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἐσκέπτετο κ' ἐσχημάτιζε τὴν ἰδέα της. Τί νὰ πιστένη; ποῦ ἤθελε νὰ καταλήξῃ μὲ τὴν εἰλικρίνειά του; Ἐξῆρα πάλι σταμάτησε, χτύπησε τὰ χέρια της καὶ ἔξεπασε σὲ δυνατὰ γέλια.

— Μὰ εἶστε ὁ πῶς κατεργάτης, ὁ πῶς ἀνιδένης ἄνθρωπος ποῦ εἶδα ποτέ! Νὰ λέτε πράγματα γιὰ τὸν ἑαυτὸ σας, τὸ ἓνα χειρότερο ἀπὸ τὸ ἄλλο, μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ καταστρέψετε! Μὰ μ' αὐτὸ δὲν κερδίζετε! Ποτέ δὲν εἶδα τέτοια τρέλλα! Καὶ πὸς μποροῦσατε νὰ ξέρετε πὸς θὰ μάθαινα ποτέ

τὴν ἀλήθεια τῆς ἱστορίας; Αὐτὸ νὰ μοῦ πῆτε! Ὄχι, ὄχι, καλύτερα νὰ μὴ μοῦ πῆτε τίποτα, πάλι ψέματα θὰ πῆτε. Ἀηδία! πὸς μπορεῖτε νὰ εἶστε τέτοιος; γὰ γὰ γὰ γὰ! Μὰ ἀκούστε, ἀφοῦ λοιπὸν ὑπολογίσετε πὸς θὰ εἶναι ἔτσι κ' ἔτσι, καὶ ἀφοῦ τὰ προετοιμάσετε ὄλα καὶ τὰ κατορθῶνατε ὄπως θέλετε, — γιατί ἔπειτα τὰ χαλάτε ὄλα πάλι καὶ ὁμολογεῖτε τὴν κατεργαριὰ σας; — Καὶ χθὲς τὸ βράδυ κίνατε κατὰ τέτοιον δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω. Μὰ γιατί ὄλα τῶρα τὰ προβλέπετε καὶ τὰ ὑπολογίζετε, καὶ δὲν ὑπολογίζετε πὸς πάλι ὁ ἴδιος θὰ προδώσει τὴν κατεργαριὰ σας;

Ἐκεῖνος δὲν ὑποχώρησε, μὰ σκέφθηκε μὴ στιγμή καὶ εἶπε:

— Μὰ τὸ ὑπολογίζω, καὶ αὐτὸ τὸ ὑπολογίζω. Θὰ τὸ δῆτε καὶ μόνον σας ἀκούσατε: ἀφοῦ ὁμολογῶ — λοιπὸν ὁμολογῶ — δὲν χίνω, ἀλήθεια, τίποτα — δὲν διακινδυνεύω πολὺ. Πρῶτα, δὲν εἶναι βέβαιον πὸς ἐκεῖνος ποῦ τοῦ τὸ ὁμολογῶ θὰ μὲ πιστένη. Νὰ ἐσεῖς, π.χ. αὐτὴ τὴ στιγμή δὲν μὲ πιστεύετε. Τώρα, τί εἶναι ἡ συνέπεια; ἡ συνέπεια εἶναι πὸς ἀξίζω περισσότερον, ἀξίζω πάρα πολὺ, τὸ κέρδος ποῦ κερδίζω μεγαλώνει σὺν τὴς χιονοσιβιάδες, τὸ μεγαλεῖον μου μεγαλώνει σὺν βουνοῦ! Ἀντέρον, πάντα θάβγαινα κερδισμένος ἀκόμα κ' ἂν μὲ πιστεύετε, πάλι θάβγαινα κερδισμένος. Κουνατε τὸ κεφάλι; σᾶς βεβαιῶ τόσες φορὲς μεταχειρίσθηκα αὐτὴν τὴν μέθοδο καὶ πάντα κερδισμένος βγήκα. Ἐπειδὴ, ἂν πιστεύετε πὸς ἡ ἔξομολόγησις μου ἦτον εἰλικρινῆς, βέβαια θ' ἀπορούσατε μὲ τὴν τόση μου εἰλικρίνεια. Θὰ λέγατε: καλὰ, μὲ γέλασε, μὰ κατόπιν τὸ ὁμολογῆ, χωρὶς μάλιστα νὰ τῶχῃ ἀνάγκη τὸ θράσος του εἶναι μυστηριῶδες, τίποτα δὲν φραβᾶται. Μὲ μὰ λέξι νὰ: σᾶς κίνω νὰ μὲ κίταξετε μὲ ἀπορία, κεντῶ τὴν περιέργειά σας, σᾶς κίνω νὰ μὲ συλλογίσετε, νὰ ἀγανακτήτε. Δὲν πέρασε ἓνα λεπτὸ ποῦ εἶπατε: δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω! Βλέπετε, τὸ εἶπατε ἐπειδὴ προσπαθήσατε νὰ μὲ μελετήσετε, νὰ δῆτε πὸς εἶμαι μέσα μου — κ' αὐτὸ μ' εὐχαριστεῖ, μοῦ δίνει μὴ γλυκεῖα αἰσθησι. Μὰ ὄχι κ' ἂν εἶναι, ἂν μὲ πιστεύετε ἢ ἂν δὲν μὲ πιστεύετε, ἐγὼ τὸ κέρδος μου τὸ ἔχω. Καταλαβαίνετε τώρα; Εἶναι τόσο ἀπλό!

Μικρὴ σιγὴ.

— Καὶ θέλετε νὰ μὲ κίνατε νὰ πιστένη, εἶπε ἀνοίγοντας τὰ μάτια της ὀρθάνοιχτα καὶ ἔτοιμη νὰ γελᾶσῃ, πὸς ἀπὸ πρὶν ἐσχεδιάσατε ὄλην αὐτὴν τὴν πονηριὰ καὶ ἐλάβατε ὄλα σας τὰ μέτρα; Ποτέ! ποτέ! γὰ, γὰ, γὰ, μὰ τώρα πῶς δὲν θ' ἀπορήσω γιὰ τίποτα ποῦ θὰ μοῦ πῆτε, τώρα σᾶς ξέρω, τώρα ξέρω τί νὰ περιμένω ἀπὸ εἰσᾶς. Μὰ φτάνει τώρα, μποροῦσατε νὰ εἴχατε πῆ καὶ χειρότερα ψέματα, εἶσαι πολὺ ἐπιτηδύειος.

Ἐκείνος ἐπέμνε καὶ λαχρῖζετο πὸς ὕστερα ἀπὸ αὐτὴν τῆς τὴν γνώμη, ἡ μεγαλοφυγία του πρέπει νὰ γινε μεγάλη τοῦλάχιστον σὰν ὀλόκληρο βουνό, ἕνα πολὺ ψηλὸ βουνὸ μάλιστα. Καὶ πρέπει, λέει, νὰ τὴν εὐχαριστήσῃ πολὺ, χί, χί, χί, ναί, ὅλα τὰ κατώρθωσε, θεὰ ἐπιθιμαῖσε. Μὰ κ' ἐκείνη εἶναι πολὺ καλὴ, ἀλήθεια πάρα πολὺ καλὴ. . .

— Ναί, ναί, τὸν δέκασις ἐκείνη, ἄς παύσωμε πιά.

Μὰ τώρα σιῶθηκε ἐκείνος.

— Μὰ πάλι σὰς λέγω πὸς σὰς εἶπα φέματα, εἶπε καὶ τὴν κῆραξε.

Κατάχτηκαν μιὰ στιγμὴ ἡ καρδιά τῆς ἄρχισε νὰ χτυπᾷ πὸ δυνάτῃ καὶ χλωμασε λίγο. Γιατί νὰ ἤθελε τόσο πολὺ νὰ τὸν νοιώσῃ ἐκείνη ὅσο πὸ κωκὸν μπορούσε; Ἐνῶ ἄλλες φορές ἦτον πάντα τόσο πρόθυμος νὰ ἐνδιῶ — σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα δὲν τὸ κοινοῦσε ἀπ' τὴν ἐπιμονὴ του. Τί ἰδέα! τί τρέλλα! Θυμωμένη φώναξε:

— Δὲν ξέρω γιατί μοῦ φανερόντε ἐμένα ὅλα σας τὰ κρυφά. Σέρετε ὅμως μοῦ ὑποσεδήματε πὸς θὰ εἶστε φρόνιμος καὶ εἶπατε: θὰ δῆτε τί φρόνιμος ποῦ θὰ εἶμαι. Ὅραία φρονιμίδια!

Ἦτον ἀλήθεια θυμωμένη, μὰ ἐκείνος ἦτον τόσο ἡρεμος, τόσο ἀκλόνητος, ποῦ πάλι τὴν ἐβιάσε σὲ διαταγῶν. Ἐκείνη τὸ ἀποθάνετο ὡς προσβολὴ ποῦ τὴν ἔκανε ἀδικόσωπα νὰ πιστεῦν καὶ νὰ μὴ πιστεῦν. Στὴν τιμωρὴ τῆς εἶχε πάρει πίσω καὶ τὴν ἄμπρεια τῆς τὴν ἔπαιζε καὶ τὴν χτυποῦσε μὲ τὸ χέρι τῆς.

Ἐκείνος ἦτον πολὺ δυστυχῆς. Τί στραβὰ ποῦ τὰ κατώρθωνε! Τί ἀνοήσιες ποῦκαμνε πάντα! Ἄχ, ἂν ἤθελε νὰ τὸν συγχωρήσῃ αὐτὴν τὴν μιὰ φορὰ ἀκόμα, ἢ ἂν ἤθελε τοῦλάχιστον νὰ μὴ εἶναι πιά θυμωμένη. Ἄν μπορούσε νὰ τῆς ἔδειχνε τί ἦτον ἄξιος νὰ κἀνῃ γιὰ νὰ τὴν ἐξιλέωσῃ πάλι! Ἄς τοῦδινε καμιά προσταγὴ, ἕνα νεῦμα ἄς τοῦκίανε, μόνο μὲ τὰ μάτια ἕνα σημεῖο! Θὰ ἦτον ἔτοιμος γιὰ ὅλα. . .

Ἐπὶ τέλους γέλασε πάλι ἡ Δάγνη. Ἦτον ἀδύνατος, λέει, νὰ τὸν καταλάβῃ, καὶ θὰ εἶναι ἀδύνατος. Ἐπὶ τέλους ἂν τοῦ κἀνῃ εὐχαρίστησι. . . Μὰ νὰ μὴ ἀκούσῃ πιά λέξι γι' αὐτὴν του τὴν τρέλλα, οὔτε μιὰ λέξι. . .

Μικρὴ σιγὴ.

— Ἐφρατε, εἶπε ἐκείνος σὲ λίγο, ἐδῶ ἦτον ποῦ σὰς ἀπάντησα πρώτη φορὰ. Ποτὲ δὲν θὰ τὸ ξεχάσω τί μαγευτικὴ ποῦ εἶστε, θταν μὲ φοβηθήκατε καὶ φύγατε. Σὰν νεράδα, σὰν μιὰ

ὄπτισις. . . Μὰ τώρα θὰ σὰς διηγηθῶ ἕνα παραμῦθι, ἕνα ἀληθινὸ κομμάτι ἀπὸ τὴν ζωὴ μου: νὰ διηγηθῶ:

— Ἄ, ναί, ἕνα παραμῦθι! Φώναξε ἐκείνη.

Ἦτον πάλι χιροῦμενη σὰν μικρὸ παιδί καὶ τοῦ ἔλεγε νὰ διηγηθῇ. Καλὰ, ἄς τὴν κουβαλᾷ τὴν ἄμπρεια τῆς ἀφοῦ καὶ καλὰ θέλει: μὰ τί εὐχαρίστησι μπορεῖ νὰ τοῦ κἀνῃ; ἄς εἶναι! Μὰ, τὸ παραμῦθι! Γιατί δὲν ἀρχίζει τὸ παραμῦθι;

Καλὰ. Εἶναι ἕνα μικρὸ κομμάτι τῆς ζωῆς του, θὰ τελειώσῃ γρήγορα. Ἐκάθιστο μιὰ φορὰ στὴν κίμαρά του, σὲ μιὰ μικρὴ πόλιν ὄχι στὴν Νορβηγία ἄλλως τε εἶναι καὶ ἀδιάρρογο ποῦ. Λοιπόν, γιὰ νὰ μὴ τὰ πολυλογῇ — μιὰ γλυκιὰ βραδιά τοῦ φθινοπώρου ἐκάθιστο στὴν κἀμαρὰ του. Πρὸ ὀχτῶ ἐτῶν, τὸ 1888. Ἔιχε γυρισμένη τὴν ῥάχη στὴν πόρτα καὶ διάβαζε ἕνα βιβλίον.

— Ἐίχατε λάμπρα;

— Ναί, ἔξω ἦτον θεοσκοπέτεια. Ἐγὼ καθόμουν καὶ διάβιζα. Ἐκεῖ, ἀκούω κάποιον ἔξω, ἀκούω καθαρὰ τὰ πατήματα στὴ σκάλα, ἀκούω μιλίστα καὶ ποῦ χτυποῦν στὴν πόρτα. Ἐμπρός! Κανείς! Ἄνοιγω τὴν πόρτα, ἔξω κανείς, ψυχὴ. Χτυπᾷ τὸ κουδούνι, ἔρχεται ἡ ὑπηρετρία. Πρωτῶ ἂν ἀνέβηκε κανείς τὴν σκάλα. Ὅχι, κανείς. Καλὰ — κληνηχτα! καὶ ἡ ὑπηρετρία φεύγει.

Κάθομαι πάλι καὶ διαβάζω. Ἐκεῖ, ἀσθάνομαι μιὰ πνοή, κάτι σὰν χὰιδεμα, σὰν τὴν ἀναπνοὴ ἐνὸς ἀνθρώπου καὶ ἀκούω ποῦ ψιθυρίζει: ἔλα! Γυρνῶ, κανείς. Ἀρχίζω πάλι νὰ διαβάζω, θυμῶνω καὶ λέγω: στὸν διάβολο! Ἦμουν μόνος, κατὰμονος καὶ ὅμως εἶπα: στὸν διάβολο! Τότε βλέπω κοντὰ μου ἕναν μικρὸ γλωμὸ ἀνθρώπινο μὲ κόκκινα γένεα καὶ ἄγρια μαλλιά ποῦ στέκωνταν ὀρθία στὸν ἄερα. Αὐτὸς ὁ ἀνθρώπος στέκεται ἀπ' τὸ ἀριστερὸ μου μέρος. Μοῦ γνέφει μὲ τὸ ἕνα μῖτι, τοῦ γνέφω κ' ἐγὼ μὲ τὸ ἄλλο. Δὲν εἶχαμε ἰσοπέδι ποτὲ πρὶν. Τότε κλείω τὸ βιβλίον μου μὲ τὸ δεξιὸ χέρι, ἐκείνος κίει πρὸς τὴν πόρτα καὶ χάνεται. Ἐγὼ τὸν ἀκολουθοῦσα μὲ τὸ βλέμμα καὶ εἶδα πὸς ἐχάθηκε. Σηκώνομαι κ' ἐγὼ καὶ πηγαίνω πρὸς τὴν πόρτα πάλι ἀκούω τὴν φωνὴ ποῦ ψιθυρίζει: ἔλα! Λοιπόν, φρωτῶ ἕνα πανωφόρι, βάζω τὶς γαλόσες μου καὶ βγαίνω ἔξω. Ἐπρεπε νάναβα ἕνα τσιγάρο, σκέφθηκα, ξαναμπαίνω στὴν κἀμαρὰ μου κ' ἀνάβω ἕνα τσιγάρο, παίρνω κ' ἄλλα μερικὰ τσιγάρα μαζί μου, ὁ Θεὸς ξέρει γιατί νὰ τὰ πῆρα μὰ τὰ πῆρα καὶ βγήκα πάλι ἔξω.

[Μεταφρασ. Τ.]

[Ἀκολουθεῖ]

ΚΝΟΥΤ ΧΑΜΣΟΥΝ

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠ' ΤΟ ΧΩΡΙΟ

— Ὁ κ. Ἄσφορος πρὸς τὸν μαθητὴν του —

Ἄγαπητέ μου φίλε,

25 Σεπτεμβρίου 1911

Εἶναι μῆνας ποῦ βρισκόμασιν στὸ χωριό... Μιὰ πλατειὰ εἰρήνη ἀπλώνεται γύρω μου καὶ μιὰ μεγάλη σοφία. Ὅτι με τριγυρίζει ἐδῶ εἶναι σοφὸ κ' ὄρατο. Δέντρα, βουνά, κάμποι, σκιές, νερά, τὸ κοπάδι ποῦ κατεβαίνει ἀπ' τὴν πλαγιά τοῦ λόφου καὶ ὁ ματωρὸς ποῦ κομμάτι βαθεῖα τὰ πόδια μου. Ὅλα ἔχουν ἕναν ξεχωριστὸ ρυθμὸ, ποῦ δὲ θυμῶμαι νὰ τὸν ἀπῆνευσα στὴν πολιτεία. Ἦ Φύσις μέσα στὴ γαλήνη τῆς καὶ τὴν ἀδιανοησία τῆς, ποῦ φάνεται πὸ στοχαστικὴ, πὸ βαθεῖα καὶ πὸ ταιριασμένη μὲ τὴν ψυχὴ μου.

Ὅμως θυμῶμαι πάντα τὶς γλυκῆς ὄρες, ποῦ περᾶσαμε μαζί, ὄρατε μου φίλε, καὶ τὶς ἡσυχες ὀμιλίες ποῦ ἀλλάξαμε στὸ δειλινὸ τῆς Ἀττικῆς, ἐσὺ κατὰζοντας μελαγχολικὰ τὸ ἄσπρο μου κεφάλι κ' ἐγὼ ὀρατοῦζοντας τὴ σκέψη μου ἀπ' τὴν ὄμορφιά σου καὶ τὰ νιάτα σου. Ἄς μὴ μᾶς χωρίσουνε καὶ τώρα τὰ βουνὰ καὶ οἱ θάλασσες! Ἦποτε δὲν εἶναι ἄξιο νὰ χωρισθῶ δυὸ ψυχῆς, πνευματικὰ ἐρωτευμένες καὶ ποῦ ἀποζητῶνται ἡ μιὰ τὴν ἄλλη. Κάθισε ἐσὺ σὰν καὶ πάντα κάτω ἀπ' τὴ δροσερὴ κληματαριά, ποῦ ταιριάζει μὲ τὰ νιάτα σου, καὶ μίλα μου, μίλα μου ὅσο νὰ νηυσῶν. Κ' ἐγὼ θὰ καθίσω κάτω ἀπ' τὸ χιλιόχρονο δένδρ καὶ θὰ σοῦ ἀποκρίνωμαι.

Μὰ δὲν ἔχεις ἀνάγκη ἐσὺ, γλυκὲ μου φίλε, νὰ σοῦ ξεμολογηθῶ τὴν ἐπιθυμία μου. Τὶς δῖνες τῆς γένικης ψυχῆς μου τὶς γνωρίζεις καλὰ, καὶ ἡ ἀγάπη σου σιῶθηκε πᾶν ἄγροπη μερσοτὰ μου. Νά, δύο ἄρες τώρα, ποῦ ἕνας χωριάτης μοῦφερε τὴ γουρμὴ σου. Τὴ χάριμα, σὰν ἐρωτευμένος, δάκλα στὴν πηγὴ, ποῦ μοῦ θυμίζει τὰ νιάτα σου. Ἦθελες, μοῦ γνέφεις, νὰ βρισκομαι κοντὰ μου, στὸν ἡσυχο κ' ὄρατο τόπο, ποῦ δὲν τὸν ταράζει ὁ ἀσχημος θόρυβος τῆς πολιτείας. Καὶ μὲ ζηλεύεις. Ὅμως τὰ νιάτα δὲν πρέπει νὰ ζηλεύουν ποτὲ τὰ γερατειά. Ὅχι, γιατί κ' αὐτὰ δὲν ἔχουν κάποιας χαρῆς ξεχωριστῆς, ποῦ δὲν τὶς ξέρει ἡ νιότη καὶ ποῦ τὶς χαρίζει ὁ Θεὸς, τελευταῖο του δῶρο στυὸς ἐλεγκτοῦς του, μὰ γιατί κάθε ἡλικία πρέπει νὰ γεύεται τὸν δικὸ τῆς καρπὸ στὸ περιβόλι τῆς ζωῆς, γιὰ νὰ μὴ τὸν λιζουδεύεται θταν τὸν χάσῃ. Ἦ κληματαριά εἶναι τὴν δική σου. Σκαπώσω στὸν ἥσσιο τῆς βούφα τὸ χωριό τῆς, μέθυσσε, ἀγάπησε, ἀγωνίσου. Ἄφισε μ' ἐμένα στὸν ἥσσιο τοῦ χιλιόχρονου δένδρου. Γιὰ σένα ὁ ἐρωτισ κ' ὁ πόλεμος. Γιὰ μένα ἡ σκέψη κ' ἡ θύμησι. . .

Ὅμως καταλαβαίνω τὸν καιρὸ σου. . . Ἦ ἀσχημη ζωὴ τῆς Ἀθήνας σὲ πνίγει. Ὅταν τὰ νιάτα δὲν παλεμῶν, τότε ζηλεύουν τὰ γερατειά, γιατί χωρὶς πόλεμο κ' ἡ ἀγάπη ἀκόμα δὲν ἔχει χάρι. Μονάχῃ ὁ πολεμιστῆς, ποῦ γυρίζει ἀπ' τοὺς κινδύνους, μπορεῖ νὰ νοιώσῃ τὴ γλῶσσα τῆς ἀγκαλιᾶς καὶ τῶν φιλιῶν τὸ μεθύσι. Χωρὶς ἀγῶνα κ' ἡ ἀγάπη ἀνοστη καὶ ξεθωριασμένη φαντάζει μερσοτὰ μας. Γιατί ὅμως σὲ δαυλιάζει ὁ ἀγῶνας; Ὅλα, λές, μικρά, τιποτένια, ἀνάξια, χαμηλά καὶ πρόστυχα στὴν Ἀθήνα. Γιὰ τίποτα δὲν ἀξίζει ν' ἀγωνισθῇ κανένας. Ὑποκρισιές, συμφρόνια, κατεργαριῆς κρύβονται κάτω ἀπ' τοὺς φανταχτεροὺς θώρακες καὶ τὶς ἀστραφτερῆς ἀσπίδες. Ὁ ἐχθρὸς τιποτένιος καὶ βδελυρῆς. Οἱ σὴμμοχοι δειλοὶ καὶ προδότες. Μολυσμένα τὰ πάντα. Ἀνάξιος καὶ μάταιος κάθε ἀγῶνας. Καὶ μοῦ ἀνοστορεῖς τὰ ὅσα γενήκαμε τελευταῖα στὴν

Ἀθήνα. Ἐνας φιλόσοφος φεύγει διωγμένος ἀπ' τοὺς παππάδες καὶ τοὺς ὄρους κάτω ἀπὸ ἕνα φρεντικὸ ἄσσο, κρύφτανε τὶς ἀδιανέες τοὺς κοιλίες καὶ κάτω ἀπὸ ἕνα φρεντικὸ καμυλάκι τ' ἀδειανά τους κεφάλια. Καὶ μιὰ φωνὴ δὲν ἀκούσθηκε, λές, ἕνα χέρι δὲ ὄσλησε, μιὰ γροθιά δὲν ἤρῳθησε μέσα στὴ μεγάλη ντροπὴ.

Καὶ ρωτᾷτε ποῦ εἶναι ἡ νεολαία καὶ ποῦ εἶναι κρυμμένη ἡ ἐλευθέρη σημαία τῆς. Ρωτᾷτε γιατί δὲ στυλώθηκε καὶ δὲν ἀνέμισε στὸν ἄερα τὴν ὄρα ποῦ εἶδε νὰ κινδυνεύῃ ἡ σκέψη, τὸ μεγαλύτερο ἀγαθὸ τοῦ ἀνθρώπου, μέσα στὸν ἴδιον τῆς τὸν ναί. Γιατί δὲν ἔδειξε τὰ χροιάτα τῆς τὴν ὄρα ποῦ στὸ Βόλο ἕνας παπάς κ' ἕνας δικαστῆς, συρμένοι ἀπ' τὴν ὀχλοκρατία κ' ἀπ' τὴ συμπερονοτοκρατία τῶν δούμων, σβῆσανε μ' ἕνα φῶσημα τὶς λαμπιᾶδες τῆς ἀληθινῆς παιδείας, τὶς πρῶτες λαμπιᾶδες ποῦ χόσανε ἕνα λευκὸ καὶ δροσερὸ φῶς μέσα στὸ σκοτάδι καὶ τὴ μούχλα τοῦ καλαίου σχολείου. Καὶ ρωτᾷτε, πὸς τὴ στιγμὴ ποῦ τὸ βάρβαρο χέρι τῶν ἀσολοκρατοῦ καὶ τῆς ἐπιγαδοσύνης ἔπεσε ἀπάνω στὶς Θεσσαλικῆς παρθένες, γιὰ νὰ τὶς ἡσοτήξῃ πάλι στὸ σκοτάδι τῆς ἡσυχίας κ' ἀπὸ μιτῆρες Ἑλληνίδες νὰ τὶς ντύσῃ πάλι φράγγικες κοδέλες καὶ Τοῦρκικες χινοῦν, ρωτᾷτε γιατί δὲ βρέθηκε ἕνα ἐλεύθερο χέρι νὰ κατεβάσῃ τὸ ἄλλο. Ἀλήθεια! Καταξύντες τες, νὰ γλυκολεγε τὸ παραμῦθι τοῦ μαρμαρωμένου Βασιλέα — αὐτὸ ἦτανε τὸ μεγάλο τους κρῖμα — ἐλγες δικαιο νὰ τραγουδᾷς ἀπομέα σου τοὺς στίχους τοῦ Σολωμοῦ, ποῦ σιῶθηκαν ἡ λαμπρότερη ἀπόκριση τοῦ ποιητῆ στὴ μελαγχολία τοῦ Μπαύρου:

Καὶ ἡ ψυχὴ μου ἀναγαλλιάζει,
Πὸς τὸ στήθος καθεμῆς
Γλυκοβύταστο ἐτοιμάζει
Γάλα ἀνδρείας καὶ λευθερίας.

Καὶ ἀλλοίμονο τώρα, ἦτανε γραφτὸ, ὕστερ' ἀπὸ ἀγῶνα χρόνια, νὰ ξαναπέσοιμε στὴ μελαγχολία τοῦ Μπαύρου καὶ βλέποντας τὶς Θεσσαλικῆς παρθένες, διωγμένες ἀπὸ τὰ νὰο τους, νὰ συλλογιζόμεστε πὸς τ' ἄπλερα σιῶθια τους ἐτοιμάζονται νὰ βυξάξουνε σκλάβους, σκλάβους ἀκόμα!

Καὶ τόσο ἄλλα μοῦ λές κοντὰ σ' αὐτὰ γιὰ νὰ δικαιοσύνης τὴν θλίψη σου, τὸν καρδιοσπασμὸ σου καὶ τὴν ἀπογοήτευση ποῦ σὲ βασανίζει. Νάρθηδες σιμά μου γυρνεῖς, τὴν ἡσυχὴ ζωὴ τοῦ χωριοῦ ἀποζητῆς, βουκολικῆς χορδῆς σκαλεύουν στὴν ψυχὴ σου. Ὅμως ὄχι! Μείνε! Νίκησε πρῶτα τὴν ἀγῶνα μέσα σου κ' ἔπειτα πολέμησε, ἀγωνίσου, φώναξε. Ἐνας, μόνος, μιάς ἀδικόρογο! Ἀγωνίσου! Μέσα στὸν ἀγῶνα σ' ἔχω σημεῖο μὲ καὶ μοῦ φαίνεται πὸ ὄμορφος ἀκόμα καὶ πὸ γεμάτος δροσιά καὶ σ' ἔγαστῶ περισσότερο.

Γιὰ τὴν ἀντιγραφὴν
ΠΑΥΛΟΣ ΠΙΡΒΑΝΑΣ

Ἦνὰ σοῦ!
ΛΣΟΦΟΣ

ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Charles Diehl: Manuel de l'art byzantin

Ἦ βυζαντινὴ τέχνη κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἔγινε ἀντικείμενον εὐρείας καὶ πολυμεροῦς μελέτης. Ὁ Κονδακόι ἀπέφρασε δύο ὀγκώδεις τόμους ἐξετάζων εἰδικῶς τὰς βυζαντινὰς μικρογραφίας. Ὁ Βαγελ ἔγραψε πρῶτος τὴν ἱστορίαν τῆς βυζαντινῆς τέχνης, τὴν ὁποίαν ἰδιαιτέρως ἐπωφελήθη καὶ ὁ ἰδικὸς μας Μαυρογιάννης. Ὁ Προκοπὸνσκι ἠσχολήθη εἰς τὰ μνημεῖα τῆς εἰκονογραφίας ἐν Ρωσίᾳ. Ὁ Μίλλε εἰς τὴν λαμπρὰν καὶ πολὺτιμον ἱστορίαν τῆς τέχνης, τὴν ὁποίαν

εκδίδει ο Α. Michel ἀμφερῶναι σπουδαίον τμήμα τοῦ Α' καὶ Γ' τόμου εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἔκθεσιν τῆς ἱστορίας τῆς βυζαντινῆς τέχνης. Ὁ Αἴτιολος ἠρεῖνησε τὴν ἑλληνοιστιανὴν καταγωγὴν τῆς βυζαντινῆς τέχνης. Ἐπίσης λαμβρᾶν συμβολὴν εἰσέφερε καὶ ὁ Bréhier μὲ τὸ σύντομον μὲν ἀλλὰ στιχρῆζόμενον ἐπὶ τῶν νεωτάτων πορισμάτων τῆς ἐπιστήμης ἐγγχειρίδιον αὐτοῦ περὶ βυζαντινῆς τέχνης καθὼς καὶ ὁ Leclercq ἐργασθεὶς τελευταίως εἰς τὸ μέγα λεξικὸν τῆς Χριστιανικῆς ἀρχαιολογίας. Ἀπειροὶ δὲ εἶναι καὶ αἱ μελέται τὰς ὁποίας ἀφιέρωσαν ἄλλοι σοφοὶ ἄνδρες εἰς διάφορα βυζαντινολογικὰ περικοιτὰ καὶ ἀπὸ πάντων αὐτῶν Strzykowski ἀλλὰ τὸ ἐπιστέγημα τῶν ἐργασιῶν τούτων ὑποτελεῖ ἡ τελευταίως ἐκδοθεῖσα οὐκ ὀλίγη ἱστορία τῆς βυζαντινῆς τέχνης ὑπὸ τοῦ Γαλιῶτου βυζαντιολόγου κ. Κερόλου Diehl. Περὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ ὁ Diehl ἀσχολεῖται ἀπὸ πολλῶν ἐτών, ἐργασθεὶς ἀείετα μνημονιακῶς καὶ ἐπεσκεψθῆ ἐπὶ σπουδαῖα τεμὰ κέντρα τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως ἐρευνῶν τὴν ἐξέλιξιν τῆς βυζαντινῆς τέχνης. Καρπὸς τῶν μακροχρόνιων τούτων ἐργασιῶν εἶναι ὁ ὑπερκατακοπινοσέλιδος αὐτοῦ τόμος, κοσμοῦμενος ὑπὸ ἐκατοντηθῶν εἰκόνων, αἱ ὁποῖαι καθιστοῦν ζωντανὴν τὴν συγγραφήν του.

Ἡ ἔκθεσις τοῦ σαφῆς, φωτεινῆ, γοητευοῦσα διαμαρτη δὲ καὶ ἡ διαίρεσις καὶ ἡ καθόλου ἐσωτερικὴ ἀνατομία τοῦ ἔργου τῶν ἐκθέτων ἱστορικῶς τῆς περὶ καταγωγῆς τῆς βυζ. Τέχνης διαφόρου θεωρίας καὶ τὰς ἐπιδράσεις ἄλλων τεχνῶν πρὸς διαμόρφωσιν αὐτῆς, διατυχεῖ τὴν ἰδίαν ἀτομικότητα εἰς τὰς κρίσεις αὐτοῦ. Καὶ ὁ Diehl πιστεύει ὅτι ἡ βυζαντινὴ τέχνη τῶσιν ἡ ἀρχιτεκτονικὴ ἦσαν καὶ ἡ γραφικὴ δὲν εἶναι πρωιότατος, ἀλλὰ φέρει τὰ στοιχεῖα τῆς αἰγυπτιακῆς (ἑλληνιστικῆς) σιριακῆς, περσικῆς καὶ ἄσσυριακῆς τέχνης. Τόσων δὲ λειτουργεῖ περὶ τὴν ἔρευναν τῶν πρώτων στοιχείων ὥστε ληροῦναι ὅτι ἡ βυζ. τέχνη ἐκ τῶν στοιχείων τούτων διαπλασθεῖσα ἀνήχθη εἰς περιωπὴν δημοφιλῆς τέχνης, ἀποκρασιαλλοῦσθαι εἰς ἓν μεγαλοῦρημα τοῦ Ἀνθεμίου καὶ τοῦ Ίουδίου καὶ εἰς τοιχογραφίας, οἷα αἱ τοῦ Μιστρά γεμάται ἀπὸ αἰσθηματικῆς καὶ ζωῆς. Ἡ ἐπιζητούμενη ἀπογύμνωσις τῆς βυζ. τέχνης ἀπὸ τῆς πρωτοτυπίας αὐτῆς, διότι λ. χ. ὁ βόλος ἦτο γνωστός ἐν Ἀσσυρία — ὡς νὰ μὴ ἐσώζετο ὁ θεολογὸς τύπος ἐν Ἑλλάδι — εἶναι τόσων ἄτοπον ὅσον ἐπὶ σοβιμῶς ἐπεξητοῦμεν ν' ἀπογομνῶσθαι καὶ τὴν κλασικὴν τέχνην τῆς πρωτοτυπίας αὐτῆς, διότι τὰ στοιχεῖα παρελάβον οἱ Ἕλληνες ἐξ Αἰγύπτου. Ἴδιαι ἀκατανόητοι εἶναι ὅταν τονίζεται ὅτι τὸ στοιχεῖον α' δὲν εἶναι βυζαντινόν, εἶναι σιριακόν κ.λ. Ἀλλὰ καὶ ἡ Συρία ἐξελληνισμένη, κέντρον ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, εἶναι ἀναπόσπαστον μέρος τοῦ κράτους εἶναι καὶ αὐτὴ βυζαντινὴ ἐπαρχία· τὸν βυζαντινὸν δὲ πολιτισμὸν ἀποτελοῦν ἐν συνόλῳ τὰ λογοτεχνήματα καὶ τὰ δημογραφήματα τῆς τέχνης ὅλων τῶν τμημάτων τῆς Ἀυτοκρατορίας. Ὁ Diehl ὁμιλῶν περὶ Συρίας ἐνθα ἠμῶν πολιτισμὸς ἑλληνικὸς, ὁπόθεν ἐξῆλθον τόσοι πατέρες τῆς Ἑκκλησίας ἐν ἑλληνικῇ γλώσσῃ δοξασιέντες, ἐμφράζεται ὡς περὶ ξένης ἐπαρχίας, ἐνθα ἀνεπτυχθῆ σιριακὸς πολιτισμὸς εἰς τε τὴν λογοτεχνίαν καὶ τὰς εἰκαστικὰς τέχνας, ὅχι μόνον διάφορος τοῦ ἑλληνοβυζαντινοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀντίθελος μὲ τῆσιν πρὸς δημοφιλῆν καὶ διατήρησιν ἰδίας ἐθνικῆς συνειδήσεως, σιριακῆς. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν δύναται νὰ τὸ ἀποδείξῃ ἱστορικῶς.

Παρά τὰς κρίσεις ταύτας, αἱ ὁποῖαι δὲν σπανίζον καὶ εἰς ἄλλους ξένους ἐρευνητὰς τοῦ μεσαιωνικοῦ ἡμῶν βίου καὶ αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀκατάληπτοι εἰς ἡμᾶς τοὺς αἰθανομένους ἀκόμη τὸν βυζαντινὸν πολιτισμὸν, συνεχιζόμενον ἀπὸ τῶν νεοελληνικῶν, ἡ ἐργασία τοῦ Γαλιῶτου σοφοῦ ἀποτελεῖ τὴν λαμπροτέραν συμβολὴν εἰς

τὴν ἱστορίαν τῆς βυζαντινῆς τέχνης καὶ γενικώτερον τοῦ βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ. Βόχης ἔργον ἐάν οἱ Ἕλληνες ἠρεῖνοι μὲ τὴν αὐτὴν ἀγάπην τὰ μνημεῖα τοῦ προγονικοῦ παρελθόντος καὶ συνέβαλλαν αὐτοὶ ὡς πρωτεργάται εἰς τὴν διακρίσιν τῶν ποικειῶν τοῦ βυζαντινοῦ σιμαίου. Τούλάχιστον θὰ ἤμεθα ἀπληλαγμένοι τῶν ὑπερκριτικῶν συμπερασματικῶν τῶν ξένων.

Κάρον Δ. Κ.

ΘΕΑΤΡΟΝ

Θέατρον Ἀττικόν: «Οἱ Μπαμπάδες τῆς Ἀφροδίτης», φάρσα εἰς τρεῖς πράξεις ὑπὸ τῆς κυρίας Φούλας Δερλιῦ.

Ἡ πρώτη ἐμφάνισις ὡς δραματικῆς συγγραφέως τῆς γνωστοτάτης ἀθηναίας δεσποίνης δὲν ἠπέρχε βεβαίως ἀνταξία τῶν καλῶν κοσμητικῶν τῆς ἐμφανίσεως. Ὅστε τὸ περιβάλλον τοῦ ἑλαφροῦ κόσμου, τὸ ὅλον εἰς αὐτὴν ἀγνωστον τὸ ὅποιον ἐπεχρίθησε ν' ἀναπαραστήσῃ, ὅστε ἡ πρόθεσις τῆς δραματικῆς σατύρας ἡ τὴν ἀντιθετικὴν πρὸς τὴν ἐπείραστον χάριν καὶ μελιχρότητα τοῦ μειδιάματός της, ἦσαν τὰ διὰ τὴν ἐμφάνισιν ταύτην καταλληλότερα. Ὁ ἑλαφρὸς κόσμος περιβλήθη ὅστω τὰ φανταστικώτερα τῶν χρωμάτων, οἱ δὲ ὑπὲρ τὰ 34 γεγονότες, καθ' ὃν διεξήχθη ὁ θεατρικὸς αὐτοῦ ἀγὼν, δὲν ὑπάρχει ἑλλείψις νὰ ἐνδύθησαν κἀν. Ὁμολογεῖ τούλάχιστον εἰς ἐξ αὐτῶν ἐνταῦθα ὅτι εἶνε ἔκτοτε παράτατος ἀμετανόητος.

«Ρίτα», δράμα εἰς πράξεις 3 ὑπὸ Κώστα Δαδοπούλου.

Εἰς τὴν πρώτην πράξιν τοῦ νέου τούτου κοινωνικοῦ δράματος περιστρεφόμενον καὶ αὐτὸ εἰς τὴν ἐβδόμην ἐντολήν, ὑπάρχουσι τὰ τρία ἀπαραίτητα πρόσωπα, τὸ ζεῦγος τῶν συζύγων καὶ ὁ ἐραστής, ἐπὶ πλέον δὲ καὶ τὸ ἀπαραίτητον πρόσωπον τοῦ παλαιότερου θεάτρον, ὁ ἐξ ἀπορηθῆν τοῦ συζύγου, ἐξαιρωμένης ἔπειτα δι' ὅλον τοῦ ἐπιλοίπου ἔργου. Ὁ ἐραστής δὲν ἀστέγει τὸν τρισυπόστατον γάμον ἢ συζύγους συμφωνεῖ μὲ αὐτὸν ὁ συζύγος ἐγκλιταίσκεται μὲ μίαν πικρὰν παρηγορίαν, τὴν μικρὰν τοῦ κόρη. Ἄν ἐξαίρεση κανεῖς κίποιαν διαφορὴν τῶσιν πρὸς ἀφηγηματικότητα ἡ ὁποία ἀτυχῶς δὲν παρῆναι ἀλλ' ἄρα, ἡ πράξις αὐτὴ ἀκούεται ὅχι δυσάρετος, ὡς πάντα ἄλλως τε ἀφίγησις συζυγικοῦ σκανδαλίου. Ἀλλ' ὅμως ἑλλείπει τελείως ἀπ' αὐτῆς τὸ κᾶτι τι νέον, εἰς τὴν φράσιν ἢ εἰς τὸν χαρακτήρα, εἰς τὴν ψυχολογίαν ἢ εἰς τὴν ἐπιμένονος ἀποδοῦσαν συγγραμικὴν ἰδιαιότητα τὸ ὅποιον θὰ ἔδικαιολογεῖ τὴν ἐκλογὴν θέματος τόσῳ τετριμμένου. Ἡ ἑλλείψις αὐτὴ χαρακτηρίζεται καὶ τὰς δύο ἄλλας πράξεις. Ὁ ἐραστής εἶνε φθισικός, ἡ κόρη οὐκ ἀνθυμίστα ὅτι ἔχει κόρην καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ τὴν ἴδῃ. Μολοντοῖ ἐν τούτοις παρακινεῖται ἀπὸ τὸν ἐραστὴν, ὁ ὁποῖος μισθάνεται ὅτι ἐπικεῖται ὁ θάνατός του, ν' ἀναχωρήσῃ ὅσῳ τὸ δυνατόν ταχύτερον πρὸς τοῦτο εἰς Ἀθήνας διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ καὶ ταχύτερον καὶ τὸν προσφάθον εἰ δυνατόν ζῶντα ἀκόμη, ἐνδοιάζει ἀντιλαμβάνομένη καὶ αὐτὴ τέλος τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον καὶ, διακρούσης ἀκόμη τῆς μεταξὺ τῶν συζυγίσεως, ὁ ἐραστής θνήσκει. Ἡ τρίτη πράξις ὑπόκειται παρὰ τὴν μεγαλοφρονεῖα τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ κρῆν οὐκ ἔσται, ὅπως ἐπιτύχη παρὰ ταύτῃ λαθραίαν συνέντευξιν μετὰ τῆς θυγατρὸς της ἡ ὁποία ἐτοιμάζεται διὰ τὸν πρῶτον χορὸν, καταναλίσκεται τὰ 7/8 τῆς πράξεως, καθ' ὃ ὁ ἀφορατὴς ἀκούει ἐκ δευτέρου σχεδὸν ὅλην τὴν ἱστορίαν τοῦ δράματος· ἐπέρχεται ἔπειτα ἡ τῆς μητρὸς ὑπὸ τῆς κόρης ἀναγνώρισις διὰ τὴν ὁποίαν καὶ ἐγράφη τὸ ὅλον ἔργον,

ἀναγνώρισις ἡ ὁποία διεξάγεται μετὰ ὀλοῦναι τιχυδακτιλοφυγικῆς ταχέτητος, μολοντοῖ ἡ μήτηρ δὲν θέλει ν' ἀποκαλυφθῆ παρουσίαζομένη μὲ ἑνδοξια ραιπεργατρία, καὶ ἀπὸ τὴν ὁποίαν δὲν κατορθώθη νὰ προικισθῆ οὔτε μὲ ἐν ἐξαιρετικῶν κάπως trait ἡ σιανὴ αὐτῆ καὶ τέλος ἡ κρῆν σὺζυγος κἄπερ παρακαλομένη ὑπὸ τοῦ συζύγου νὰ παραμείνῃ παρ' αὐτῆ, φεύγει μακρὰν «διότι θὰ τοὺς ἐχάρειε πάντοτε τὸ φῶσμα τοῦ ἐρασμοῦ».

Ἀπὸ τοῦς ἠθοποιούς βεβαίως δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἔχη καμμίονα ὁ συγγραφεὺς, ἀποδόσαντας ἀκριβῶς ἡ καὶ τι πλέον τοῦ ὅτι παρεδόθη εἰς αὐτούς· ἀλλ' ὅστε καὶ ἀπὸ τὸ κοινὸν τὸ ὅποιον ἐχειροκρότησε ζωηρῶς.

«Τὸ Πανόραμα», ἐπιθεώρησις εἰς πράξεις 3 καὶ εἰκόνας 5 μετὰ 25 φημάτων, ὑπὸ Τιμοῦ Μαζαίτην.

Τὸ νέον ἔργον τοῦ συγγραφέως τοῦ «Μαζαθωνίου Δρόμου» ἔχει τὴν σφραγίδα τοῦ ἰδιαιτοῦ ἴλους πνεύματος τὸ ὅποιον διακρίνει ὅλα τὰ προηγουμένα ἔργα του, πνεύματος ἑλαφροῦ, χαριέσεως καὶ ιηδέποτε λιπούσης σατύρας καὶ εὐθυμολογίας, ἡ ὁποία πολλὰς ἐκπλήττει, ἀλλ' ὅμως ἐνέχει παρὰ ποτε καὶ τὸν χρομακτῆρα τοῦ βιαστικοῦ, τοῦ «ἄποξ ὁποιος» διεσκευασμένου, τοῦ μᾶλλον δημοσοφιστικοῦ ἢ θεατρικοῦ κατασκευασμένου, κἄποιου οἷου πρωτογενήρου τὸ ὅποιον δὲν ἀνεθεωρήθη.

Ἐπὶ τοῦ θύσου τῆς δεσποίνης Μαρίκας Κοτοπούλη ἐξετελέσθη καὶ ἐκτελεῖται μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ ἐπιτυχίας, ἰδιαίτερος δὲ χειροκροτοῦνται πολλὰ σιναῖ ἀπὸ τὰς ὁποίας περισσότερο ἡ τῆς ἐμφανίσεως τῆς δεσποίνης Μαρίκας Κοτοπούλη ὡς κοῦκλας καὶ τῶν δύο βενιζέλων, τοῦ μὲν ἐκπροσωποῦντος τὴν συμπολίτευσιν καὶ τοῦ ἑτέρου τὴν ἀντιπολίτευσιν.

Θέατρον Κυβέλης: «Τὸ Ἀερόπλανον», lever de rideau. «Οἱ Ἐρασιτέχναι», σκίτσο «De effusis», φάρσα ὑπὸ Β. Κολοκοτρῶν.

Τὸ πρόγραμμα κατεῖχεται ὀλόκληρον τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ἀπὸ τὰς τρεῖς ὡς ἄνω μονοπρακτικῶς κομψοῦς ἡ πρώτη καὶ ἡ τρίτη, σιηρῆζόμενα εἰς παρεξηγήσεις, ἀρκετὰ γοργῶς καὶ κομικῶς, δὲν παρουσίασαν ἐν τούτοις κανὲν σημεῖον ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἦτο ἐπιθυμητὸν νὰ εὐρίσκονται εἰς τὰ ἔργα τῶν νεωτέρων, ἔπειτα ἀπὸ τὸν θησαυρὸν εἰς πρόσωπα ψυχολογικῆς ἡ ἠθογραφικῆς παρατηρήσεως ἡ καὶ ἀπλῶς σινηθηροβόλου διαλόγου τῶν ὁποίων παρεχουσι τὰ ξένα ἔργα. «Οἱ Ἐρασιτέχναι», ἴσως διότι χαρακτηρίζονται ὡς ἄπλοδὸν σκίτσο, εἶνε χαρῆν παίγιον περισσότερο ἰκανοποιητικόν· κατ' αὐτὸ γίνονται δοκμαὶ ὑπὸ ἐρασιτεχνῶν, τὰ φῶτα, λόγῳ θεατρικῆς ἀνάγκης, πρὸς σινημὴν ἀβύσσοντα καὶ ὅταν καὶ πάλιν ἀνάπτονται, οἱ ἐρασιτέχναι ἠθοποιοὶ δὲν εὐρίσκονται πλέον εἰς τὰς θέσεις τῶν ἔχουν ἀποτελέσει ζεῖγῃ ἐρωτικῆ, πλην τοῦ οἰκοδεσποτοῦ ὁ ὁποῖος προσπιθῶν ν' ἀνεύρη εἰς τὸ σκότος τὴν ὑπερηστῆριαν του, εὐρίσκει τὴν οὐρανὸν ἀπὸ τὴν δαοίαν καὶ ραπίζεται. Ἀπὸ τοῦ ὅμως ἔξεταρῃ διὰ νὰ σατυροθῆ ὁ τύπος ἐκεῖνος τοῦ σινηφώδους δραματικοῦ συγγραφέως, — ὁ τόσῳ ἀνύπαρκτος εὐτυχῶς πλέον σήμερον;

«Ὅταν βραδυῶν», δράμα εἰς μίαν πράξιν ὑπὸ Γ. Α. Κορομηλά.

Ὅταν βραδυῶν ἡ ἡμέρα ἀλλὰ καὶ ὅταν βραδυῶν ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων. Εἰς τὴν ἀγωνιῶδη μελαγχολίαν τῆς διττῆς δουλοῦσιν αὐτῆς ὥρας εὐρίσκειται ἡ Ἀγυρῶ, γυνὴ ἐγγαμος ὅταν μετὰ εἰκοσιν ἔτη ἐλασφλέπη

κατεχόμενον ἀπὸ τὴν αὐτὴν ἀγωνιῶδη μελαγχολίαν τῶν Δημήτριον, τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀγαπήσῃ πρὸ τοῦ γάμου της καὶ τὸν ὁποῖον δὲν ἐνημερώθη διὰ νὰ προτιμήσῃ τὸν ἀνετον βίον μετὰ τοῦ εὐπόρου Γρηγόρη. Ἡ ὥρα αὐτὴ παρ' ὀλίγον νὰ ἐπιφύγῃ τὴν πᾶσιν της, ἐνῶ τὰ τέκνα της εἶνε ἤδη εἰς ὄριαν γάμον. Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἀκριβῶς τὴν σῶζει. Ὁ ἐπαγορευτὸν αἰχμηγὸς ἐμφανίζομενος ἐπισκίπτει καὶ ἑκαίρει, δεικνύει ἠθροαμίαν ἀπόλυτον, προσποιεῖται μάλιστα ἅτι οὐδὲν ἀντιλαμβάνεται. Ἀλλ' ὅμως ἡ Ἀγυρῶ διατελοῦσα ὑπὸ τὸ κράτος τῆς τριπλῆς ταραχῆς, — τὸν πρῶτον ἀργυρῶν τριχῶν, τοῦ πρῶτον σκοτοῦ τῆς νυκτὸς καὶ τὸν πρῶτον μετὰ τόσα ἔτη ἐρωτικῶν ἐκδηλώσεων τοῦ Δημήτρη, — τρέμει αἰφνης περισσότερο πρὸ τῆς ψυχολογίας αὐτῆς ἢ πρὸ οἰασιόητε ἐκρήξεως ὁργῆς· καταλαμβάνεται ἀπὸ φόβον ὀλοῦναι μιστηριῶδη ὁ ὁποῖος τὴν ἀφραντίζει καὶ τὴν σῶζει.

Τὸ πρῶτον τοῦτο ἔργον τοῦ υἱοῦ τοῦ Δημήτρου Κορομηλά δικαιοὶ θὰ ἔλεγε τις τὴν περὶ κληρονομικότητος θεωρίαν. Τὸ «Ὅταν βραδυῶν» παρὰ τὸ σινηνοτενὲς ἴσως ἐνιαυτὸ τοῦ διαλόγου ὅστις ἄλλως τε εἶνε ἐδῶλον νὰ σινημευθῆ καὶ παρὰ τὴν σιμηῖα αὐτοῦ δὴθεν εὐεργάτελα ὡς κἄποινα «τοῖκοῦμα γεμάτα δάκρυα» τὰ ὁποῖα τὸ κωκοστανιστὸν ὡς «ἀσπιλοῦπιον» ἐνῶ πρᾶγματι ἐν τῷ συνόλῳ εἶνε μὲ πολλὴν ἐπιμέλειαν καὶ πολλὴν λεπτότητα γραμμένον, προδίδει ἐπαρκῶς τὸν ἔχοντα ἔργου τὸ δραματικὸν εὐλάντον.

Ἡ ἐκτέλεσις του ὑπῆρξεν ἀρίστη, ἰδίως ὑπὸ τῆς κυρίας Κυβέλης Ἀδριανοῦ καὶ τοῦ κ. Π. Λέοντος.

«Ἡ Γυναῖκα», κωμωδία ἐμμετρος εἰς πράξιν, ὑπὸ Ἰωάννου Πολέμη.

Ἡ θεατρικὴ αὐτὴ διασκευή γνωστῆς ποιητικῆς τῆς γυναικῆς ἐξ ἀνατολικῶ ἀπολόγου παρουσίασε τούτον μὲ νέαν ἴλους ζωῆν, — ἴσως παραπολύ πραγματικῆν, — ἀπὸ τοῦς στίχους τοῦ ποιητοῦ καὶ μὲ ἀπαράμιλλον χάριν καὶ πλαστικότητα χάρις εἰς τὴν ἐμφάνισιν τῆς κ. Κυβέλης Ἀδριανοῦ, ἐμφάνισιν ἀπὸ τὰς καλλιτείας ἐξ ἦσαν ποτὲ ἀνευροκομῆθησαν εἰς τὰς σελίδας τῶν «Χιλιῶν καὶ Μιάς Νυκτῶν». Ἡ «Γυναῖκα» διεσκευάσθη διὰ τὸ θεάτρον ἐπιτυχῶς, — ἂν καὶ ἀπορεῖ κανεῖς ἴσως, πῶς οὐκ ἔστιν ἐμφανὴς ἀπὸ ἔραπα, φεύγει ἐκ τῆς οὐκωγικῆς σινηῆς πέντε λεπτὰ μετὰ τὴν εὔσοδόν του εἰς αὐτὴν μὲ τὴν τούλάχιστον πειρητὸν δικαιολογίαν ὅτι ἀναγε το κεφάλι του ἀπὸ τὴν ἑλποκίαν καὶ θέλει νὰ πύρῃ ἄερα. Φεύγει, θὰ εἴπῃ βεβαίως ὁ συγγραφεὺς, διὰ νὰ δοθῆ καιρὸς εἰς τὸν κερυμμένον ἐν τῇ σινηῇ περιγητῆν φιλόσοφον νὰ φυγαδευθῆ. Ἄς φεύγῃ λοιπὸν, ὁ ἀτυχῆς, ἀλλ' ἡ αἰτία τῆς φυγῆς του ὡς μὴ ὑπάρχει ἐν αὐτῷ; ἂς ἐπέρχεται ἔξωθεν, ἀπὸ τὴν δούλην αἰρνης ἀνεγγέλλουσαν εἰς αὐτὸν ἅτι δὴποτε. Τὸ σιμηῖα διότι τὸ ἔργον τὸ ὅποιον εἶνε προφορισμένον νὰ παραμείνῃ ἐπὶ μακρὸν ἐν τῷ προσημαματι, παρέχει καιρὸν εἰς διορθώσεις. Ὁ ποιητὴς τοῦ «Ληλαγίου» ἐν τούτοις, ἐλπίζω, ὅτι ταχέως θὰ καταλίπῃ τὸ κνευματικὸν αὐτὸ ἐκώτερον ἐπανερχόμενος εἰς ἑψηλότερον καὶ ποιητικώτερον.

Ὁ κ. Χρυσομάλλης, ὡς περιγητῆς φιλόσοφος, εἰς τὴν ἀπυγγελίαν τῶν στίχων μᾶλλον σκεταῖος. Ὁ κ. Γαβριηλίδης ὡς φαρῶν, πολὺ ἐπιβλητικὸς, ἐμπνέει τὴν νυσταλίαν τοῦ γοργοῦ καὶ λιγυροῦ «λαριοῦ» τοῦ κοιητοῦ. . .

Ἡ Νέα Σινηῆ: «Τὸ Κοιμηθῆσθαι Παλάτι», φαντασμαγορία ἀλληγορικὴ εἰς πράξεις 4 ὑπὸ Ἀλέκου Γαλασοῦ.

ἈΛΛΗΓΟΡΙΑ ἀδραγμαμένη πρὸ τῆς ὁποίας θὰ ἐφαίοντο λεπτότατα ἐπεξεργασμένα αἱ παλαιαὶ φιοῦθρα τῶν καραβιῶν καὶ ἐν τούτοις ἀρκετὰ ἀσα-

φής, αλληγορία φαντασμαγορική μετά πολλών αξιό-
 σων θεαματιωτέρως, απευθυνόμενη αὐτοῦ πρὸς τὸ
 πολὺ λαϊκὸν κοινὸν τὸ ὅποιον ἄλλως τε περιλαμβάνει
 ἐπίστευσι μὲν μέρους τοῦ αὐτοαυτοκρινέου ἐκλεκτοῦ
 τοιοῦτου, ἰσοῦ τι εἶπε τὸ νέον ἔργον τοῦ κ. Ἀλέκου
 Παλιού. Καὶ δὲν βιά ἠσυχάζοιμεν περισσώτερον περὶ
 αὐτοῦ ἂν δὲν ἐμφάνουν ὅτι ἀκριβῶς εἰς τὸ πολὺ λαϊ-
 κὸν κοινὸν τοιαῦτα ἔργα δὲν θὰ ἐπρεπὲν ἴσως νὰ παρή-
 χωνται ἰσχυρῶς, νομίζω, ὑπερτάτη λεπτότης διατυ-
 πώσεως ἐκ μέρους τοῦ συγγραφέως ὅπως πλείστα ὅσα
 σημεῖα ἐνὸς τοιοῦτου ἔργου μὴ θεωρηθῶν ὡς ἡσαι-
 νημοὶ ἐναργεῖς καθ' ἑπιπέδον ἰσηλῶν προσώπων
 καὶ ὅπως οἱ ἀκροαταὶ μὴ παρασυρθῶν ἐκ τῶν σημείων
 τούτων καὶ τινάσων ἐντελῆς μετὰ τῶν ἰσηλῶν αὐτῶν
 προσώπων τὰ πρόσωπα τοῦ δράματος καὶ ὅλας αὐτῶν
 τὰς πονηρὰς ἢ ἀπλῶς μορῶς πράξεις· πολὺ δὲ φροσι-
 μα ὅτι ἡ ὑπερτάτη λεπτότης αὐτῆς καίμαται πολὺ
 βαθύς εἰς τὸ «Κοιμισμένο Παλάτι». Ὅσον ἀφορᾷ
 τοὺς ὑπαναγωγίους θέλει νὰ πιστέωσιν ὅτι δὲν ἀπαρτίζονται
 πρῶτον. Τὸ ἀντίθετον δὲν θὰ ἦτο μόνον ἀνόητον,
 θὰ ἦτο καὶ ἐπικίνδυνον διότι ἐπὶ τέλους ἡ Βισαγγελλική
 Ἄρχη ἠδύνατο νὰ τῆν ἔχουσα λαϊκωτέρων τὴν ἀντι-
 ληψὴν καὶ τότε: . . .

ΧΡ. ΘΕΩ. ΔΑΡΔΑΡΕΣΙΣ

Ἄρτιον: «Στέλλα Βιολάντη» δράμα εἰς 3 πράξεις
 ὑπὸ Γρ. Σενοπύλου.

ΜΕ τὴν ἐπανάληψιν τῆς «Στέλλας Βιολάντη» ση-
 μαιώμενος τὰς ἐντυπώσεις μου ἀπὸ τὸ ἔργο
 δράμα τοῦ κ. Σενοπύλου. Ἐμπροσθεν εἶναι, ἀληθινά.
 ἔχει τὴν ἐμοσφίαν τοῦ δὲν ἠμπορεῖ νὰ τοῦ ἀμνησθη-
 τήσῃ. Γραμμῶν ἀπὸ τεχνίτην πολὺ καλόν. Ἐλεγα
 τότε πὸς ἡ ἀξία του εἶναι μεγάλη. Ὑπερβολικὸν
 δὲν εἶναι τὸ ἐπιθετικόν. Κάθε λέξις ἔχει μέσα της μίαν
 ἔννοιαν, μίαν εἰκόνα εἰς διαφόρους τόνους: ἑλαφρόν,
 βαθόν, πύ βαθόν. Κάμνει τὴν διάκρισιν αὐτὴν, ἀναγ-
 ναίαν εἰς ἂν θέλω νὰ εἰπῶ σήμερον. Θὰ μεταχειρισθῶ
 τὴν ἰδίαν φράσιν γὰρ νὰ προσηγορήσω εἰς τὸν χαρακτη-
 ρισμὸν τοῦ δράματος: Καὶ ὁ πῶς βαθύς τόνος, ἡ πῶς
 σκοτεινὴ σκιά ἔχει ἡ καλύτερα, ἠμπορεῖ νὰ ἔχη κάποιον
 φῶς. Τὸ φῶς αὐτὸ ἂν δὲν φροσιζῆ, θὰ μαντεύεται
 ἄλλως, θὰ τὸ διαβλέψῃς ἔτσι ἐνόμισα πὸς τὸ εἶδα τότε
 κατὰ τὴν πρῶτην καράστασιν τῆς «Στέλλας Βιολάντη».

Εἶναι τέτοιοι πατέρες, ἀλήθεια. Καὶ θὰ εἶναι πάντα.
 Προσοχὴ ὅμως, γιατί ἡ ζωὴ ἢ πραγματικὴ εἶναι συχνὰ
 τίμωτος τοῦ προσπαθεῖ νὰ πύξῃ τὸ καλλιτέχνημα.
 δὲν θὰ τὸ ἀρήσῃ ν' ἀπλοῦσῃ, γὰρ πλατόνῃ, γὰρ ζήσῃ. Ὅχι
 μόνον εἰς ἐπαγγελματικὴν πύξιν, ὅπως τὸ θέλει ὁ συγγρα-
 φεὺς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ μεγαλυτέρα κέντρα ἠμπορεῖ νὰ
 εὐρεθῶν Βιολάντηδες. Μικροσχηματισμοὶ τοῦ τρέφον-
 ται καὶ μεγαλώνουν μέσα εἰς τὸν μέγαν οργανισμὸν
 μᾶς κοινωνίας, καὶ τῆς πῶς πολιτισμένης. Ἀπομένει εἰς
 τὸν τεχνίτην νὰ δώσῃ πλάσιον πῶς πλατῶν τὸ πλάσιον
 τῆς τέχνης.

Εἰς τὸ διήγημα χωρεῖ καλύτερα ἓνα θέμα σὺν αὐτό,
 ζωγραφισμένον ἔστι μ' ἓνα φροσιμὸν ὁμομορφον.
 Ὁ Παναγὴς Βιολάντης, ἡ γυναῖκα του, ὁ γυῖός των,
 ὅλοι ἴσον μὲ τὴν θέλησιν τοῦ ἀκαρδου αὐτοῦ πατέρα,
 πῶς ἔχει γίνει καὶ θέλωμεις ἰδικῶς των, πῶς σωματικὰ
 κάθε παλμὸν σφαιρικῶς ἀγάτης. Ἀπομένει ἡ θεία
 Νιδνία. Αὐτὴ εἶναι, νὰ εἰποῦμε, συμπλήρωμα τῆς Στέλ-
 λας. Χρῆσθῃς παντοῦ ἡ μονότονη σκιά πῶς ἐπύξεν
 ἄλλως τίς ψυχῆς, μέσα σὺν δῆθεν ἀρχοντοσέπτο αὐτό.
 Τεχνιστοσπία, πῶς ἔχει μέσα της ἐμπροσποισμὸν, κου-
 ριστικὴ ὅμως, καὶ πῶς δεσμευεῖται, ὅπως εἶπα, τὸ δράμα
 μέσα σὺν ὅμοιο σενά. Τὸ λίγον φῶς πῶς ξανοίγει μέσα
 εἰς ὅλον τὸ ἔργον, βγαίνει πάλιν ἀπὸ τὰ λόγια τῆς
 Στέλλας: «κ' αἰσθάνομαι, θεία Νιδνία, πὸς ἐγὼ εἶμαι

σὺν δίκαιον καὶ πὸς ὁ πατέρας μου εἶναι σὺν ἄδικο.
 Δὲν ξέρω νὰ πῶ, μὰ μοῦ φαίνεται πὸς ἐγὼ κάνω πῶς
 σύμφωνα μὲ τὴ φῶς καὶ μὲ τὸ νόμον».

Μὰ τέτοιαζωὴ, χωρὶς ἀέρα, κατανετῆ τεχνιτῆ. Ἐξωτε-
 ρικαὶ περιστάσεις ἠμπορεῖ νὰ προκαλέσων διάκρυα:
 μονομερῆς σαγηνεὶ τέχνη, τὸ πάθος τῆς ὑποκρίσεως —
 καὶ ἦταν ὑπερστος ἢ Βαρδία Κοτοπούλη εἰς τὴν ἐπα-
 νάληψιν τῆς «Στέλλας Βιολάντη». — Ὅμως ἡ αἰσθη-
 τικὴ σαγηνεὶς λείπει. Αὐτὴ θὰ βγῆ ἀπὸ τὰ σπλάγχνα
 τοῦ ἔργου. Θὰ συνιστάσῃ μὲ αὐτὸ. Συνυφασμένη,
 πλάσμενη μὲ τὴν γένεσιν τοῦ δράματος, πῶς μεταδί-
 δεταί εἰς τὸν θεατῆν, ὄχι παροδικῆ, μὰ βιανὴ νὰ
 ἀκλαβίωσῃ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν σκέψιν του.

Κριτῆς τῶν ὁρίων αὐτῶν τοῦ ἔργου εἶναι πρῶτα-
 πρῶτα ὁ συγγραφεὺς. Ἐρχεται κατόπιν ὁ θεός, οἱ δῖοι,
 οἱ λίγοι. Αὐτῶν ἡ αἰσθητικὴ θὰ μιλήσῃ ὅταν τὸ
 ἔργον ἔγινε κτήμα ὅλων.

ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

ΔΙΕΚΟΜΗΘΗΝ δι' ἑφέτος αἰ εἰς θέσιν Βοῦδολεΐβαδον
 τοῦ Π. Φαλήρου ἀνασκαφαὶ τάφου, ἐπειδὴ ἀνηφο-
 ρήσαν τῶν ὁδῶν, συνετελεῖται τῶν τελευταίων βροχῶν,
 ἡ ἔρευνα τῶν τάφων καθίστατο πολὺ δυσχερῆς.

Ἐυρέθησαν ἐν ὅλῃ ἑβδομηκοντα τάρφοι ἐπὶ ἀνασκα-
 φῆσις ἐκτάσεως 20 περίπου τετρ. μέτρον.

Οἱ τάρφοι εἶνε κυρίως τεσσάρων εἰδῶν. 1ον πυρᾶι,
 δηλαδὴ γῆρι, ἐν οἷς περιέχονται τὰ ὑπολείμματα τῆς
 πυρᾶς ἐν ἢ ἐκάθ ὁ νεκρὸς μετὰ τῶν κεκαυμένων ὀστέων
 τούτου 2ον ἀπλοὶ λάκκοι, ἄνευ τινος περιβλήματος, ἐν
 οἷς εἶνε τεθαμμένοι οἱ νεκροί, 3ον τάρφοι ἐκτισμένοι
 διὰ πωρίνων πλάκων καὶ κεκαλυμμένοι ὀμοίως, ἐν οἷς
 εἶθ' ἀπύοντο ἐπίσης οἱ νεκροὶ ἀκαυστοί, καὶ 4ον ἀμφο-
 ρεῖς, ἐν οἷς εἶνε τεθαμμένοι σκελετοὶ μικρῶν παι-
 δῶν. Οἱ τελευταῖοι οὗτοι εἶνε πολυπληθέστεροι τῶν
 ἄλλων.

Πάντες οἱ τάρφοι οὗτοι εἶνε, ὡς εἶπομεν εἶδη, τῆς
 ἐποχῆς τῶν πρώτων ἀττικῶν ἀγγείων, εὐρέθησαν δὲ
 βιανὰ μικρὰ πρὸ πάντων ἀγγεῖα, πρῶτοι, σκεῖφοι καὶ
 πυξίδες ἔχοντες κασιμέματα τῆς ἐποχῆς ταύτης, τῆς
 φραγητικῆς λεγομένης τεχνοτροπίας, ὁμοῦ μετὰ ἀγγείων
 πρωτοκορινθιακῶν καὶ κορινθιακῶν.

Ἐν Σουνίρ ὁ διευθυντῆς τοῦ Ἑθνικοῦ ἀρχαιολογι-
 κοῦ μουσείου κ. Β. Στάης εὗραν ἐν τῇ ἐπιχώσει τοῦ
 ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς, ὅστις ὡς γνωστὸν εἶνε ἐπὶ τοῦ χα-
 μηλοτέρου λοφίσκου ΒΑ τοῦ μεγάλου πολυτελοῦς ναοῦ
 τοῦ Πυσειδῶντος, ὑπὸ τὴν λατῆρην ἤτις ἐσωρεύθη κατὰ
 τὴν κατασκευὴν τοῦ ναοῦ πλούσιον στρώμα ἐξ ἀρχαῖ-
 κῶν καὶ παναρχαίων ἀκέρῃ πραγμάτων, μεταξύ τῶν
 ὁποίων διακρίνονται πρὸ πάντων πλείστοι σκαμνιστοί,
 διάφορα πλάτῃμα σήλινα ἀγγεῖα καὶ εἰδῶλια, ἐν μο-
 λύβδιναν εἰδῶλιον Ἀπόλλωνος, ἐν μαρμαρίνον ἠσιου-
 τικὸν εἰδῶλιον καὶ ἄλλα.

Ἐν Ἀθῆναις ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἀριστείδου ἐργάται σκά-
 πτοντες ἀνεῦραν τυχαίως μικρὸν ἀγαλματιον γυμνῆς,
 ὀρθίας Ἀφροδίτης ἀκέραιον.

Ὅμοίως ἐκ τυχαίας ἀνασκαφῆς εὐρέθη ἐπὶ τῆς δια-
 σταυρώσεως τῶν ὁδῶν Πανεπιστημίου καὶ Ἀρσάκη
 ἐφθαρμένη μαρμαρίνη κεφαλή ἐξ ἐπιτυμβίου ἀνα-
 γλύφου.

Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σαλαμίνος καὶ ἐν τῷ ὑπογεῖρ τῆς
 οἰκίας Καραμανώλη εὐρέθη ἐπιτύμβιος μαρμαρίνη
 λήκυθος μὲ παραστάσιν ἐφθαρμένην δύο γυναικῶν,
 ὧν ἡ ἑτέρα κάθηται, καὶ ἐπιγραφῆν.

ΦΑΙΝΩ
 ΚΗΦΙΣΙΩΣ ΘΥΓΑΤΗΡ

Κ.

ΔΙΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ

Τμήμα ἀρχαιολογικόν

Η διεθνὴς ἀρχαιολογικὴ ἐκθεσις εἰς τὰς Θέρμας τοῦ
 Διοκλητιανοῦ εἰς τὴν Ρώμην, ἐπρόκειτο νὰ λήξῃ
 κατὰ τὸ τέλος τοῦ προσεχοῦς Νοεμβρίου. Ἀλλ' ἐπειδὴ
 δὲν ἠμπορέσαν νὰ ἐπισκευθῶν αὐτὴν μέχρι σήμερον
 ξένοι ἐπισκεπτοὶ ἀρκετοί, ἐπικρατεῖ τὴν ὥρην σήμερον,
 ὡς πληροφοροῦμεθα, νὰ παραταθῇ ἡ ἐκθεσις μέχρι τέλους
 Ἀπριλίου τοῦ 1912.

Εἰς τὴν ἐκθεσιν αὐτὴν ἀντεπροσωπεύη ἡ Ἑλλὰς
 πλουσιώτατα. Τὸ ἑλληνικὸν τμήμα, τὸ ὅποιον μόνον ἐξ
 ὅλων εἶχεν ἴδιον περίτερον αὐτοτελεῖς εἰς τὰς Θέρμας,
 ἀνομοιογένῃ παρ' ὅλων τοῦ τύπου ὡς τὸ ἀριώτατον
 καὶ τὸ ἀριστον τῆς ὅλης ἐκθέσεως.

Τὰ ἑλληνικὰ ἐπιθέματα συνίσταντο 1) ἀπὸ ἀντίτυπα
 τῶν ἀγαλμάτων τῶν ἐθρυσκομένων εἰς τὰ μουσεῖα τῆς
 Ἑλλάδος. 2) ἀπὸ εἰκόνας τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρα-
 τῶν καὶ 3) ἀπὸ «φωτογραφίας τῶν ἀρχαίων καὶ
 μεσαιωνικῶν μνημείων τῆς Ἑλλάδος».

Ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ τμήματος εἰς τὴν διε-
 θνή ταύτην ἐκθεσιν ἐξέδωκε τρεῖς καταλόγους, ὅπου
 δημοσιεύονται αἱ εἰκόνας τῶν ἐπιθεμάτων καὶ περι-
 γραφῆ αὐτῶν ἐκάστου δὲ καταλόγου προτάσσεται εἰσα-
 γογὴ, ἐξηγητοσὰ βιανῶς τὴν γενομένην ἐργασίαν. Ἄν
 καὶ εἶναι γινωστὰ κατὰ μέγα μέρος αἱ λεπτομέρειαι
 ἐπὶ τῆς συμμετοχῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν ἐκθεσιν, τὰ
 «Παναθηναῖα» δὲν θεωροῦν ἀκόσμον νὰ παραθέσων
 ἐν μεταφράσει ἀποσπάσματα τῶν εἰσαγωγῶν αὐτῶν,
 ὅπως οἱ ἀναγνώσται τῶν σχηματίσων ἀκριβῆ ἰδέαν
 τῶν γενομένων.

Α'. «... Διὰ τ' ἀντιπροσωπευθῆ ἡ Ἑλλὰς εἰς τὸ
 ἀρχαιολογικὸν τμήμα εἰς τὰς Θέρμας τοῦ Διοκλητιαν-
 οῦ ἡ ἐπιτροπὴ ἀπεφάσισε νὰ ἐκτελεθῶν ἀντίτυπα τῶν
 ἀπουδιαστέρων ἔργων τῆς ἑλληνικῆς τέχνης τῶν ἐθρυσ-
 κομένων εἰς τὰ μουσεῖα τῶν Κράτους καὶ πρὸ πάντων
 εἰς τὰ μουσεῖα τῶν Ἀθηνῶν.

Διὰ τὰ εἶναι δὲ ὅσον τὸ δυνατόν πλήρης ἡ σειρά
 αὐτῆ τῶν ἀντιτύπων ὁ κ. Καββαδίας, ὁ τότε γενικὸς
 ἑφορος τῶν Ἀρχαιοτήτων, κατεσκεύασε διὰ τοῦ καλλι-
 τέχνου—ἐκτυπαστοῦ κ. Ι. Βουβιά, διὰ πρῶτην φοράν,
 ἀντίτυπα ἀριθμὸς τινος γλυπτῶν τοῦ Μουσείου τῆς
 Ἀκροπόλεως καὶ ἰδιωτικῶν τῶν περιήμιον γυναι-
 κείων ἀγαλμάτων, τῶν εὐρεθῆντων εἰς τὰς ἀξιοσημο-
 νεύτους ἀνασκαφὰς τῆς Ἀκροπόλεως κατὰ τὸ 1886. Ὁ
 ἴδιος κ. Καββαδίας κατέταξεν εἰς τὰς Θέρμας τοῦ Διο-
 κλητιανοῦ τὴν συλλογὴν ταύτην καὶ συνέταξε τὸν κα-
 τάλογον τῶν δημοσιευθέντων ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς.

Εἰς τὴν κατάταξιν τῶν ἀντιτύπων ὁ κ. Καββαδίας
 ἠκολούθησε τὸ ἴδιον σύστημα, τὸ ὅποιον ἐφίησεν
 διὰ τὴν κατάταξιν τῶν πρωτοτύπων εἰς τὸ Ἑθνικὸν
 Μουσεῖον καὶ εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Ἀκροπόλεως.

Ἀπὸ συλλογαὶ τῶν ἀντιτύπων, τῶν εἰκόνων τῶν Βυ-
 ζαντινῶν αὐτοκρατῶν καὶ τῶν φωτογραφικῶν ἀνα-
 παραστάσεων τῶν μνημείων τῆς Ἑλλάδος συνεκεντρώ-
 θησαν καὶ δημοτετήθησαν ὑπὸ τῶν κ. κ. Καββαδία καὶ
 Σ. Λάμπρου εἰς τὰς Θέρμας τοῦ Διοκλητιανοῦ, ὅπου
 κατέχουν τιμητικὴν θέσιν, τὸ «ricolo eliostrato», τεθῆν
 εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τῆς Γενικῆς Διευ-
 θύνσεως τῆς Ἐκθέσεως, ἡ ὁποία κατενόησε τὴν μεγάλ-
 ην σπουδαιότητα τῶν μνημείων αὐτῶν τοῦ ἑλληνικοῦ
 πολιτισμοῦ. Εἰς τὸ ἀρχαιολογικὸν τμήμα τῆς ἐκθέσεως,
 τὸ μοναδικὸν αὐτὸ σύνολον ἀποτελεῖ τὴν ἑλληνικὴν
 δύναμιν.

Β'. «Ἡ ἰδέα τῆς κλήσεως συλλογῆς τῶν εἰκόμων τῶν
 Βυζαντινῶν αὐτοκρατῶν, τῶν σωζομένων μέχρι σή-
 μερον εἰς τὰς μικρογραφίας τῶν βιβλίων, τὰ ἐλεφαν-
 τοστᾶ, τοὺς ἀνδριάντας καὶ ἄλλαζοῦ, συνελήφθη διὰ

πρῶτην φοράν, πρὸ εἰκοσιν ἐτῶν, ἀπὸ τῶν καθηγητῶν
 τοῦ Ἑθν. Πανεπιστημίου κ. Σπ. Λάμπρου, ὁ ὁποῖος
 ὑπέδειξε τὴν σπουδαιότητά της μὲ διαφόρους δημο-
 σεύσεις.

Οἱ κ. κ. Strzyzowski καὶ Λάμπρος ἐμίλησαν περὶ
 τούτου εἰς μίαν συνεδρίαν τοῦ πρῶτου διεθνούς
 ἀρχαιολογικοῦ Συνεδρίου, τοῦ συγκροτηθέντος εἰς
 Ἀθῆνας κατὰ τὸ 1905. Τὰ Συνέδριον τοῦτο ἐξέφρασε
 τὴν εὐχὴν νὰ δημοσιευθῇ συλλογὴ εἰκόμων τῶν Βυ-
 ζαντινῶν αὐτοκρατῶν καὶ ὥρισεν διὰ τὴν παρασκευὴν
 τῆς συλλογῆς ταύτης διεθνὴ ἐπιτροπὴν μὲ γραμματεῖα
 τῶν κ. Λάμπρου. Οὗτος προετοίμασε μόνος τὴν ἀναγ-
 ναίαν ἐργασίαν καὶ τὴν παρουσίασεν εἰς τὸ δεύτερον
 διεθνὲς Συνέδριον τοῦ Καίρου κατὰ τὸ 1909. Ἀλλὰ
 μόνον μὲ τὴν ἐυκαιρίαν τῆς ἐκθέσεως τῆς Ρώμης ἡ
 Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἀποδεχθεῖσα τὴν πρότασιν τῆς
 ἐπιτροπῆς τῶν Ἀθηνῶν, κατέστησε δυνατὴν τὴν ἐκτε-
 λεσθῆν τοῦ σχεδίου ἐκείνου, μὲ τὴν συλλογὴν τῶν ὁποίων
 ἐξέθεσαν εἰς τὸ ἑλληνικὸν τμήμα.

Ἡ συλλογὴ δὲν ἐφθίασεν ἀκόμη εἰς τὴν τελειότητα
 μολατιῶτα παρουσιάζεται ὡς ἀξιόλογος συμβολὴ εἰς
 τὴν Βυζαντινὴν εἰκονογραφίαν καὶ εἰς τὴν γένεσιν τῆς
 μεσαιωνικῆς τέχνης τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Γ'. «Ἡ Ἑλλὰς δὲν ἠμποροῦσε νὰ λάβῃ μέρος εἰς
 τὴν ἱστορικὴν καὶ ἀρχαιολογικὴν ἐκθεσιν τῆς Ρώ-
 μης χωρὶς νὰ παρουσιάσῃ εἰς τὰ ἔργα τῶν ἐπι-
 σκεπτῶν της, ὡς συμπλήρωμα τοῦ Ἑλληνικοῦ τμήμα-
 τος, τὰς ἀπόψεις τῶν ἀρχαίων καὶ μεσαιωνικῶν μνη-
 μείων της, ὅποια διετηρηθῶσαν μετὰ τόσους αἰῶνας
 παρακῆς καὶ δουλείας καὶ ὅποια ἡ ἀρχαιολογικὴ ἐπι-
 στημὴ τὰ ἀπέδοκεν εἰς τὴν σπουδὴν.

Ἐπὶ τὴν προστασίαν λατῶν καὶ μὲ τὴν ἀδειαν τῆς
 προσωπικῆς Κυβερνήσεως ἐπετρέθη ὅπως ἡ ἐπιτροπὴ
 τῶν Ἀθηνῶν δινηθῇ νὰ φωτογραφῆσῃ τὰ μνημεῖα
 τριάντου ἐννέα μερῶν τῆς Ἑλλάδος μὲ τοὺς ἀπεστιλ-
 μένους τοῦ Ἰνστιτοῦτου κ. κ. Κάρλ Σίλε, φωτογράφου,
 καὶ Μάξ Μπένντορφ, μηχανικόν, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν
 αὐτῶν τοῦ κ. φῶν Λέσκα.

Αἱ ἐκτιθέμενα φωτογραφία, εἶναι 555 τὸ ὅλον.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Στέλλα Βιολάντη ὑπὸ Μανώλη Καλομοίρη

ΕΙΣ ὀλίγας γραμμὰς ἔσται ἐν ὁ κύριος Σενοπύλος
 τὴν ὑπόθεσιν τῆς Στέλλας Βιολάντη καὶ ἐνεπεύσθη
 ὁ συνθέτης. Ἐτσι ἐτινίσθη τὸ λιτὸν ἠθογραφικὸν
 δράμα τοῦ συγγραφέως καὶ ὁ κ. Μανώλης Καλομοίρης
 μᾶς ἔδωκε τὴν ὄραϊαν ἐκείνην μουσικὴν ὑπόφωρον
 μὲ τὸ γλυκὺ, τὸ παθητικὸν μοτίβο. Ὀλίγες νότες συν-
 δεδεμένες κατὰ τὴν ἀπλούστερον τρόπον μεταξύ των
 ἔδωκαν τὴν τραγικὴν μελωδίαν τῆς ὅλης ὑποκρούσεως.
 Σὺν νὰ ἦσαν ραμμῆνα δάκρυα τὸ ἓνα μὲ τὸ ἄλλο, δάκρυα
 ἤσθητες πνευματικῆς λύτης. Βέβαια ἡ ἰσάκρυσσις δὲν
 ἦτο εἰς τὸ ἐπίπεδον τοῦ ἔργου. Ἀλλὰ ἀκριβῶς δι' αὐτὸ
 ἔγραψα παραπάνω τὴν ἱστορίαν, νὰ εἰποῦμε, τῆς συνεγ-
 γασίας συνθέτου καὶ συγγραφέως. Ὅχι πὸς ἡ Στέλλα
 Βιολάντη δὲν ἦτο ἀρκετὰ δράμα διὰ νὰ ἐμπνευσθῇ
 κανεὶς μουσικὴν ἀνοστήρας κατευθύνσεως, ὅπως ἐλι-
 θινὰ ἦτο ἡ μουσικὴ τοῦ κ. Καλομοίρη. Ἀλλὰ ὅσο
 κ' ἂν ἦτο δρᾶμα συμπαθητικὸν τὸ ἔργον τοῦ κ. Σeno-
 πύλου, ἔμενε πάντα τὸ δράμα τοῦ ἀραιομένου τόπου,
 τὸν ὀρισμένον ἐθίμων, τὸ δράμα τῆς Ζακίνθου ἐπὶ
 τέλους.

Ὁ μουσοσχηγὸς ἠπερέθη. Κι' ἐπῆρε τὸ πνεῦμα τῆς
 συνθέσεώς του ἀπὸ τὰ ὑψηλότερα ἐπίπεδα, πῶς συγ-
 γέονται κ' ἐξασθενῶν τὰ σύνορα. Κι' ὅσο ὑψηλότερα
 ἀνεβαίνει κανεὶς, θὰ ἰδῇ πὸς πειρὸν δὲν ἀπαντᾷ ἐκεῖ δρό-
 μους καὶ φράγτες καὶ τοίχους πῶς νὰ σημάζων τὴν

δησιμένην ιδιοκτησίαν και τὰ ταπεινά δικαιώματα. Παραπάνω χάνεται ὁ τοικισμός και μιὰ γενικότερη πλατεία ὑπάρχει, ὡς ἂν ἀτελείωτος γιλιημένος πόντος πού τόν διαπλέκουν λίγα μιά μεγαλόπρεπα ανεύματα.

Ἄς' ἐκεῖ ἔχει κίλιον ἀρχήν ἡ Στέλλα Βιολάνη τοῦ κ. Καλομοίρη, — ἂν και δέν παρουσίασαν ἐκεῖνον τὸν ἁμιλὸν εἰρημὸν τῶν ἔργων, πού ἔρχονται ὅσπερ ἀπὸ μεγάλης ἐξίστασης, μεγάλης πείρας, μεγάλης μελέτης ἀντικειμενικῆν ἀλλὰ και ὑποκειμενικῆν, νὰ εἶπῃ κανείς, δηλαδή μελέτην τῶν ἰδίων δημιουργικῶν τάσεων, πᾶν νὰ εἶνε και ξεχωριστὸν ὁ καλλιτέχνης πού μελετᾷ και ἡ πνευματικὴ του φύσις πού μελετᾶται ἄς' αὐτὸν τὸν ἴδιον.

Ὅμως εἶχε τὸσον ὄρατα ἐσωτερικευμένην τὴν ταρῆν και τὴν ἀνησιζίαν ἡ μουσικὴ ἐκεῖνη ὑποκρούσει, ὅπως κάθε ἀνώτερον ἔργον, παρουσιάζοντας ἡρεμὴν ἐπιφάνειαν και τὸ ἄλιθερόν κἀθῆμι αἰν ὅσοιαιμῆνον εἰς κίλιον ἀνεγγρασιῶν ἡμερῶν τοῦ περρωμένου. Ὅρχήστρα ταλεῖα ὡς ensemble πού ἐπλάτανε, ἐπλάτανε ἀργὰ και μὲ ρυθμὸν ὀκνοῦ κίματος. Μά ὅταν ξεπαύσαν εἰς κανένα κορυφῶμα ἐξάρσεως, ἦταν πραγματικῶς σπασματικῆ. Τὸ μοτίφον θὰ τὸ ἤθελεν ὁ ἀκροατής, θὰ τὸ ἔζητοῦσεν ἡ ψυχὴ του νὰ τὸ ἀκούσῃ μὲ τὴν προῦδον τῆς ὑποκρούσεως πειρὸ πλατῶ, πειρὸ γενικευμένου, εἰς περισοτέρας μουσικὰς ἀποχρώσεις, μὰ δέν τὰ ἤθελαν εἶναι κ' ὁ μουσομαγῆς. Και τὸ ἄφησε νὰ ἀκούεται πότε — πότε πάντα τὸ ἴδιο σχεδόν ὡς μεγαλὴ γρημυγὴ τοῦ ἔργου και τῆς ἐμμενιστικῆς ἰδέας.

Εἰς τὸ θεᾶτρον δέν ἔκαμε τὴν ἐντύπωσιν πού ἔκαμεν εἰς τὸ φῶδρον ἡ μουσικὴ τοῦ κ. Καλομοίρη. Βέβαια οἱ ὄργανοὶ πλάττει τῆς στιγμῆς δέν ἡμποροῦν νὰ συγκρίσων τὸ ἐργαλεῖον τῆς τέχνης ὅπως οἱ ἀπόφοιτοι τοῦ Ὁδείου. Και δι' αὐτὸ παρετηρήθη ἔλλειψις πότε — πότε συγχρονισμοῦ τῶν ὄργων. Μά αὐτὸ εἶνε λεπτομέρεια τῆς ἐκτελέσεως πού σήμερα δέν ἐνδιαφέρει πλέον κανένα.

Ὁ κ. Καλομοίρης ἄς γράψῃ πολλές ἀκόμη συνθέσεις τοῦ ἰδίου στυλ και πάντα ἄς ζητήσῃ τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὴν ἀπλήν ἔκφρασιν μὲ ὁμοειδικὸν τὸ πάθος και πειρὸ φανερό τὴν ἰδέαν. Ἐκεῖ θὰ τὸν εὖρη ὅσπερ ἀπὸ μελέτης, μὰ ὑπὸ μορφῆν πρωτότυπον και θαυμαστῆν.

Ἑλληνικὸς Ὅμιλος Συναυλιῶν (Musique de chambre)

Ὁ κ. Καλομοίρης καθηγῆτης τοῦ εἰδικῶ μαθήματος τῆς ἀρμονίας και τοῦ κίανου τῆς ἀνωτέρας σχολῆς, εἶπε τὴν ἰδέαν κ' ἀμέσως τὴν ἐγκολπώθησαν οἱ γύρω του νέοι κ' ἐγαγατικοὶ καλλιτέχνη. Ἔτσι ἐσυστήθη ὁ Ἑλληνικὸς Ὅμιλος Συναυλιῶν — τὸ ἑλληνικὸν κοινῆ — δλο ἀπὸ μουσικοὺς δυνατοὺς. Πιάνο ὁ κ. Καλομοίρης, τὸν βιολὶ ὁ κ. Γ. Χωραφῆς, τὸν βιολὶ ὁ κ. Μ. Καζάκης, βιόλαν ὁ κ. Φ. Οἰκονομίδης και βιολοντσέλλο ὁ κ. Ρ. Γαϊδουρίδης. Ὅλα τὰ καλοκαίρι ἐργασθησαν ἀκούραστα μελετώντας και μὲ τὴν ἀρχὴν τοῦ Νοεμβρίου θὰ δώσουν εἰς τὸ Ὁδεῖον τὴν πρώτην των συναυλίαν.

Αἱ συνθέσεις πού θὰ ἐκτελεσθῶν εἰς τὰ τέσσερα κονσέρτα τοῦ χειμῶνος θὰ εἶναι ἐντελῶς νεωτέρα μουσικῆ. — Goldmark, Dvořak, Brahms, Schubert, Sinding, Saint-Saëns κ' ἄλλας τοῦ ἰδίου στυλ — και μόνον ἡ τελευταία θὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἔργα ἀποκλειστικῶς ἑλληνικά. Διὰ τὴν ποικιλίαν τῆς κάθε συναυλίας, σόλα διὰ τραγουδι και πιάνο τῶν ἰδίων συνθετῶν τῆς βραδυᾶς θὰ ἐκτελοῦνται ἀπὸ καλλιτέχνας και καλλιτέχνης ἀποφοίτους τοῦ Ὁδείου πού ἔχουν καταγῆν ἰδιαιτέρως εἰς τὴν νεωτέρα μουσικῆν.

ΕΠΙΜΗΝΗ ΠΟΛ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΡΙΣΙ

Charles - Louis - Philippe

ΣΤΟ Cerilly, σ' ἓνα χωριὸ τῆς κεντρικῆς Γαλλίας ἐστίθη τελευταία ἡ προτομὴ τοῦ Charles - Louis - Philippe, φιλοτεχνημένη ἀπὸ τὸν Bourdelle. Δέν εἶνε πολὺ γνωστὸς ὁ Φίλιπ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἄλλὰ ὅς προ ὀλίγου και εἰς τὸ Παρίσι ἀκόμη οἱ ἄνθρωποι πού τὸν ἐγνώριζαν, ἡμποροῦσαν εὐκολὰ νὰ μετρηθοῦν.

Ἡ μητέρα και τὸ παιδί, ὁ «Bubu du Montparnasse», ὁ «Κύρ Πέρδικας», ἡ «Marie Donatien» ἰδοῦ τὰ κυριότερα ἔργα τοῦ Φιλίπ. Μέσα εἰς αὐτὰ τὰ μυθιστορήματα ἡ ἀτομικότης τοῦ συγγραφέως ὑπέστη τὴν ἐξέλιξιν τῆς ζωρῆς νὰ χωρῆς πωτὲ δύο θεμελιώδη χαρακτηριστικά: βαλθεῖαν παρατήρησιν και ἐνωσθησίαν. Διότι ὁ Φίλιπ ἐμελετοῦσε τοὺς ἥρωάς του μὲ ἀγάπην. Δέν τοὺς ἐξωγράφισε ἐνδιαφερόμενος ἀπλῶς διὰ τὴν ἀκρίβειαν τῆς εἰκόνης, ἀλλὰ τοὺς παρακολούθησε εἰς τὴς περιπέτειάς των μὲ συγκίνησιν, μὲ ἀνησιζίαν, μὲ τρυφερότητα. Και τοὺς ἀγαποῦσε ὅλους ἀνεξαιρέτως καλοὺς και κακοὺς, ἴσως μάλιστα τοὺς κακοὺς περισότερον ἀπὸ τοὺς καλοὺς, ὅχι διότι ὁ Φίλιπ ἀντιπαθεῖ τὴν ἀρετὴν, ἀλλὰ διότι ἠσθάνετο πὸς οἱ παραστρατημένοι εἶχαν περισσοτέραν ἀνάγκην τρυφερότητος ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Ἡ ταπεινωμένη γυναίκα πού πολεῖ τὸν ἔρωτά της, ὁ μαοτροπὸς πού ἐκβιάζει ἀδύνατους και παραξάλισμένους ὑπάρχους, ὅλοι οἱ διάφοροι τύποι πού κλιτοῦνται μὲ ἀπόλαυσιν πλέον στὴν λάσπη, παρουσιάζονται εἰς τὴν αἰσθηματικὴν κρίσιν τοῦ Φιλίπ ὡς ἄνθρωποι νικημένοι, ὡς ἄθλιοι και ασιτισμένοι, τὸ σπλι τὸν πού ἔπαισε φροτιά. Στὴ βία τὸν ἐπετάχθησαν ἀπὸ τὴν πρώτην τυχοῦσαν διέξοδον χωρῆς νὰ προφθάσων νὰ συλλογισθοῦν και ὀδηγηθῶσ ὁ δρόμος ἐκείνου.

Σ' αὐτὴν τὴν ἀπειρὴ συμπάθεια πρὸς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, και ἰδιαιτέρως πρὸς τοὺς ταπεινοὺς ὁ Φίλιπ εἶχε κάτι τὸ κοινὸν μὲ τὸν Δοστοϊέφσκυ. Ἄλλως τε ὑπῆρχε φανατικὸς θαυμαστῆς τοῦ μεγάλου Ρώσσου μυθιστοριογράφου, ἀπὸ τὸν ὅσπαιον χωρῆς νὰ ἐπηρασθῆ, ἐδιδάχθῆ τὴν εἰλικρινείαν. Διότι ὁ Φίλιπ δέν ἐξεδηλιώθη εὐδὺς ἐξ ἀρχῆς ὅπως μὲς παρουσιάζεται ἀργότερα στὰ ὄρμη ἐργα του. Εἰς τὴν πρώτην του νεότητι ἐσκόλισε στίχους μὲ μεγάλην ὑπομονήν, ὅσον μὲ τέχνην «ἀδεξίως ἐπιτηδευμένην» ἔπνιγε τὴν πρώτην ὀρμὴν τῆς ἐμπνευσεῶς του. Ἐθύσε και ὁ Φίλιπ εἰς τοὺς θεοὺς τῆς ἐποχῆς και ἀκολούθησε τὴν μόδα τοῦ συμβολισμοῦ, ὅς ὅσον μίαν καλὴν ἡμέρα ἐνόησε ὅτι τὸ ἐνδῆμα τῆς τέχνης ἐκεῖνης ἦτο πολὺ εντρανὲ διὰ τὴν ἰδωσυγκρασίαν του. Ἐσπασε τὰ δεσμὰ και ἐλευθερὸς πλέον ἐκινήθη, ἔτρεξε, ἀνέντευσε μέσα στὴν κοιλιά της ζωῆς, ἡ ὅποια δι' αὐτὸν ἦτον ἀληθινὰ κοιλίης δακρύων.

Φερμένος ἀπὸ τὸ Cerilly στὸ Παρίσι ὁ Φίλιπ ἔχει ἀνάγκην νὰ κερδίῃ χρήματα, ἀφοῦ βέβαια ὁ πατέρας του πού ἔφτανε ξόλινα παπούτσινα γιὰ τοὺς χωρικοὺς, δέν εἶχε περισσεύματα γιὰ νὰ τὸν συντηρῇ. Τρέχει, φροντίζει δεξιά κ' ἀριστερά, χτυπᾷ πόρτες: ἐπὶ τέλους πετυχαίνει μιά θεοσβίλα στὴ Δημαρχία. Δέν εἶχε μὲν μεγάλο μισθὸ, δέν ἦτον ὅμως ὑποχρεωμένος νὰ πηγαίη στὸ γραφεῖο του παρὰ δύο φροφῆς τὴν ἑβδομάδα. Τὶς ἄλλες ἡμέρες ἀφοσιωμένος στὰ σχέδιά του και στὴ φιλολογικὴ ἐργασία ὁ Φίλιπ παρᾶγει χωρῆς νὰ βιάζεται, ἀλλὰ σταθερᾶ. Ἄλλοτε ἀποκαρταλλάσκει ἀναμνήσεις ἀπὸ τὸ χωριὸ του, ἄλλοτε βυθίζει τὴν ματιὰ του στὴν ἱλιγγιώδη κίνησιν τοῦ Παρισίου, μελετᾷ τύπους τοῦ Καρτιέ - Λατέν και μὲς δίδει τὸν «Bubu du Montparnasse». Εἰς τοὺς φιλολογικὸς κύκλους ἐμφρανίζεται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν. Πηγαίνει κάποτε νὰ ἰδῇ τὸν Μαλλαρμέ, συναντᾶται ἐπίσης μὲ ἄλλους λογίους ἀκουσμένους ἢ και ἔκκουσμένους ἦδη. Ἄλλὰ συνήθως περνᾷ εἰς βραδείας του μὲ φρογὰ κορίτσι

τοῦ Καρτιέ - Λατέν και μὲ φίλους πού δοκιμῶζουν τὴν πένα τους ἀκόμη, και οἱ ὅσοι ἀγαποῦν συγχρόνως τὸν Φίλιπ και τὸ ἰδανικὸν τῆς λεπτῆς τέχνης του. Σ' αὐτὴ τὴν συντροφίαν ἔρχεται τὴς Κυριακῆς μόνα, γιὰτὶ τότε εὐκαιρεῖ και μιὰ μοδιότρα πού ὅλη τὴν ἑβδομάδα ἀφανίζει τὰ μάτια της στὸ ριφιρὸ. Ἡ μοδιότρα πού αὐτὴ θὰ γνήνη ἀργότερα γνωστὴ ὄχι ἀπὸ τὴ βελόνα της, ἀλλ' ἀπὸ ἓνα ἔργον της φιλολογικῶ, τὴν «Maqi - Κλαίρ». Ἄπλᾶ και συγκινητικᾶ διηγεῖται ἡ Marguerite Audoux, τὴν ὅσπαιον ὁ Φίλιπ ἀγαποῦσε σάν ἀδελφῆ, καλῆς ἀναμνήσεως — πὸς ὁ συγγραφεὺς φίλος της τὴν ἐπερίμενε κάθε Κυριακῆ μὲ τὴν συντροφίαν του στὰ κάγκελλα τοῦ Αὐτσημβούργου γιὰ νὰ πᾶνε στὴν ἐξοχί — πὸς ἐπῆγαγε εἰς καθημερινὸς στὸ σπίτι της μὲ τὴν Marie Donatien, τὴν γυναίκα πού ἐλάτρευε τότε και πού ἔμνησε κατὰ τὸν ἰδικὸ του τρόπο ὑστερότερα σ' ἓνα μυθιστορημα πού φέρει ὡς τίτλον τ' ὄνομά της. Ἡ Marguerite Audoux ἐφρασε και ὁ Φίλιπ ἐπασπύετο εἰς ὑψίσματα και ἔλεγε:

— Γιατί κανένας μὲδὲς φροστές; Ἡ γυναίκες ἐφρασε ὅλες νὰ φροσθῶν λευκά.

Συχνὰ ἐπίσης οἱ φίλοι τοῦ συγγραφέως ἐμαζεύοντο σὲ μιὰ κρεματῶ. Ἄλλοτε στὸ σιενὸ και ὄγρὸ δωμάτιο πού εἶχε στὸ νησάκι τοῦ Σαιν - Λουί, στὸ καθικιὰν παλιὸ Παρίσι. Ἐνα τραπέζι γεμάτο χωριὰ και βιβλία και στὸν τοίχον σὲ θέσει τιμητικῆ ἡ φροσφραφια τοῦ Δοστοϊέφσκυ, τοῦ ποιητοῦ τῶν ταπεινῶν. Ἔως ὅσον μίαν ἡμέρα ὁ Φίλιπ ἔπαισε νὰ κατοικῆ ἐκεῖ. Ὑποίκοις τυφροειδῆς πυρετός, φρανομενικὸς ἀκίνδυνος στὴν ἀρχῆ, ἔφραφικὰ δυνατός μετὰ ὀλίγης ἡμέρας τὸν εἶχεν ἔξανελλῆσει. Τὸν μετέφεραν σὲ μίαν κλινικῆ ὅπου ἀπέθανε σὲ ἡλικίαν 30 περιπύου ἑτῶν ὅσπερ ἀπὸ τρομερῆν ἀγονία.

Ἡ Marguerite Audoux μὲς λέγει — σμμενόμεν ὁ André Gide — ὅτι ἡ τελευταία μισὴ ὄρα ἦταν τριμερῆ. Ἐπανελημμένως ἐνόησαν ὅτι ὅλα εἶχαν τελειώσῃ, ἡ ἀθαντοὶ σταματοῦσε. Ἡ μητέρα τότε ἔεφερε στὸ κρεβάτι: «Μεῖνε λίγο ἀκόμη μαζί μου, φίλε μου! Ἄνάπνεε ἀκόμη λιγάκι μιά φρογὰ!» Και ὅσπαιον ὁ Φίλιπ νὰ ἴκονε, ἐτέννετο μὲ τρυφερῆ προσπάθεια τοὺς μύθνας, δούκονε τὸ στήθος πολὺ ψηλά, μὲ δύναμι και ἐνανάπνετε... Στὴς ἐννεὰ τὸ βράδυ ἐκοιμήθη τελειωτικᾶ ὁ «petit bon sujet» ὅπως ἡ μητρικὴ στοργῆ συνήθιζε νὰ τὸν ὀνομάζει.

Α. ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ

ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΖΩΗ Φιλανθρωπία

Τὸ καλοκαίρι αὐτὸ, πού ἄλιν ἐπέραςε τὸσον βιαστικᾶ — ὅλο ἔτσι φαίνεται εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἦταν πρόκειται διὰ ὄραταν ἐποχῆν τῆς ζωῆς — ἐσημείωσε σχετικῶς σημαντικὴν γυναικειαν ἐργασίαν. Ἡ μονοτονία εἰς τὰς πνευματικὰς τάσεις τῆς γυναικῆς ἀρχίζει σιγὰ - σιγὰ νὰ ἐκλείη μὲ τὴν ἀντανάστασιν τοῦ εθνοπαϊκοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὸν μικρὸν ἀλλ' ἀπορροφητικὸν κάθε καλοῦ τόπον τῆς Ἑλλάδος. Και ἔφαρνα βλέπομεν ἓνα καρπὸν ἐκεῖ πού ὡς τώρα κανέναν κίλωνος ἐνεργείας της δέν εἶχε κατορθώσῃ νὰ φθάσῃ. Ἡ ἰδέα τῆς ἀγαθοεργίας ἐπλάτανε πλέον, ἐγγιγάντωσεν, ἀπῶσε τῶσον, ὅσπε νὰ κατανεῖ ἐμπνευσεῶς και ποιήσεως και ἔφαρσε διανοίας. Ὁ πόνος δι' ἐκείνους πού στεροῦνται και ὑποφέρουν δέν εἶνε δάκρυ πλέον, ἀλλὰ σκέψις. Και δέν εἶνε πλέον μάτιων ἀνθοεφάντισμα εἰς τὸν ἄφρον τους, ἀλλὰ ἓνα γερὸ ἀγκυροστῶν πού σφραηλατεῖται γοργὰ μὲ τὴν δόξαμιν τῆς ψυχῆς, ὅσπε νὰ ἀλιενοῦδν μὲν ὄρα ἐνωριότερα οἱ ἐξηγνημένοι και οἱ ἀδύνατοι ἀπὸ τὰ κίματα τῆς βιοπάλης και ἀπὸ τὰ τέλματα τῆς ἀρρώστιας.

Ἡ θαυμαστὴ γυναίκα πού ἀνέβασεν ἐκεῖ ἐπάνω τὴν

ἀγαθοεργίαν εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶνε ἡ κ. Σοφία Σηλιμ. Και μετὰ τὴν ἰδρυσιν τῆς «Σουτηγίας», ἡ πρώτη ἰδέα τῆς συστάσεως τῶν «Παιδικῶν ἐξοχῶν ἀρελείας» εἰς αὐτήν. Ὅπως ἔφαρσε παρᾶτα νὰ εὐρεθοῦν τὰ χροίματα, ἓνα πρὸν δυνατόν. Τὸ ὄνειρόν της φηδουρίζονον ἐφθασεν ἔως τὴν ψυχὴν τοῦ δημαρχου κ. Μερακούρη, πού τὴν εὖρηκεν ἀνοικτῆν και πρῶθυμον. Ἐξεφραξῆν εἰκοσιπέντε χιλιάδας δραχμῆς δι' ἄουλον ἀστέγον, — κληροδότημα τοῦ Πεσμαζόφλου —, δέκα χιλιάδας δωρεάν τοῦ Ἀχιλλεοπούλου και ἀκόμη ἄλλας τρεῖς δωρεάν κάποιος βαρωνίδος και τὰς παραδίδει ὅλας μετὰ τῶν τόκων των εἰς τὰς χεῖρας τῆς μεγαλοσηφῶν κενρίας.

Ἔτσι τὸ κτίριον γοργὰ ἀνυψώθηεν εἰς τὴν ἔρηρικὴν ἐποχῆν τῆς Καυλαγμένης, σύμφωνα μὲ τὰ ὑγιεινὸν σχέδιον τοῦ ἀρχιτέκτονος κ. Μιχαήλωνα, ἡ δὲ ἐγκατάστασις των ἐσποικίσεν ἔξηνα χιλιάδας δραχμῆς. Τὸν πρῶτον χρόνον πού ἐλειτοῦργήσαν αἱ «Παιδικαὶ ἐξοχαὶ» παρεθέρισαν εἰς αὐτὰς 200 μικροὶ μαθηταὶ — ἐκατὸν ἀγόρια και ἑκατὸ κορίτσια — και ἀπὸ αὐτὰ ὀλίγα ἐπέληφσαν. Ὅλα τὰ ἄλλα ἔγιναν δεκτὰ δωρεάν. Κανὸν τοῦ ἰδρυμάτος ἦτο ἡ ἐξέτισσις τῶν παιδιῶν ἀπὸ λατρός, μήπως κανένα ἐπασχεν ἀπὸ μεταδοτικὰ νοσήματα. Μετὰ τὴν πιστοποίησιν τῆς ὑγείας των ἡ ἐπιστάσις των ἦτο εὐκόλος και ἡ διαμονὴ των ἐκεῖ ἀνεως και τερπνῆ.

Διὰ τὰ ἐρχόμενον καλοκαίρι λέγονν ὅτι θὰ ἀθήσῃ ὁ ἀριθμὸς τῶν μικρῶν παιχῶν. Ἐνας μεγίλος ἀριθμὸς ἀπὸ χλίμια παιδιὰ λέγονν ὅτι θὰ ἀκορποῦσῃ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βαυλαγμένης νὰ σφραξῆ τὰ βιβλία των ἀνεμόν και νὰ χωρῆ τὴν ὑγείαν τῆς φροσικῆς ζωῆς.

Ἡ πρώτη «Παιδικὴ ἐξοχί» ἔγινεν εἰς τὴν Ζυρζίχην τὸ καλοκαίρι τοῦ 1876. Ὁ κάστωρ Walter Bion ἐπῆρεν ὑπὸ τὴν προστασίαν και τὴν φροντίδα του 68 παιδιὰ ἡλικίας 9 - 12 ἐτῶν, και τὰ ἀνέβασεν εἰς τὰ βιονὰ. Ἐκεῖ ἐπάνω ἔμειναν δύο ἑβδομάδας εἰς σπιτικά χωρικοῶν και ζοῦσαν ὅλα γύρω ἀπὸ τὸν γέροντα ἀνανεωτὴν τῆς ζωῆς των.

Τὸν ἄλλον χρόνον εἰς τὴν Κοπεγγάγην και τὴν Ζυρζίχην ἴχρισαν πολλοὶ νὰ μιμοῦνται τὸ φιλόανθρωπον ἔργον τοῦ καλοῦ κάστορος. Ἔς πού εἰς ὀλίγα ἔτη βλη ἡ Ἑυρώπη ἔχει νὰ παρουσιάζει «Παιδικὰς ἐξοχὰς» πλὴν τῆς Ἑλλάδος και τῶν Βαλκανικῶν κρατιῶν.

Πρῶτη εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν εὐεργετικῶν αὐτῶν ἰδρυμάτων ἔρχεται ἡ Δανία. Ἡ Κοπεγγάγη ἀπὸ τὰς 45 χιλιάδας τῶν μαθητῶν της στέλλει κάθε καλοκαίρι εἰς τὰς ἐξοχὰς 19 - 20 χιλιάδας. Ὑστερα ἔρχονται ἡ Ἑλβετία, ἡ Σουηδία, ἡ Νορβηγία, ἡ Ἀγγλία, ἡ Γερμανία, και ἡ Γαλλία ἀπὸ τὰς τελευταίας εἰς αὐτὸ τὸ εἶδος τοῦ πολιτισμοῦ. Ὅσο διὰ τὴν Ἀμερικὴν, κ' ἐδῶ ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ τὴν μεγαλυτέραν προῦδον, διότι ὄρηται τὴς περισσοτέρας και τελειοτέρας «Παιδικὰς ἐξοχὰς».

Ἔτσι ὁ ἄνθρωπος εἰς ὅλον τὸν κόσμον ἀρχίζει νὰ γίνεαι πρακτικώτερος και σοφώτερος και μάλιστα πλέον καλὸς και πλέον πονετικὸς κατὰ βίθης. Ἐάν εἶνε καλωσύνη νὰ ἀνακουφίζωμεν τὴν ζωὴν των ἀνιάτων και τῶν ἀχρηστων, ὅμως εἶνε γίλιες φροφῆς καλωσύνη τὸ νὰ φροντίζωμεν πὸς νὰ μὴ γίνονται ἀνιάτοι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι και πὸς νὰ προλαμβάνωμεν τὸν ζωντανὸν θάνατόν των.

Γράμματα

Ὅμως αὐτὸ τὸ καλοκαίρι ἡ δράσις των Ἑλληνίδων ἐξεδηλιώθη και πνευματικώτερα και τολμηρότερα. Εἶδομεν γυναίκα ν' ἀντιγρῶμῃ ἡμερικανικῆν φρασαν — εἰδικῶς πού δέν ἦτο ἰδικῆ της -- και νὰ τὴν ἀνεβάτῃ εἰς τὸ θεᾶτρον, λαχταρῶντας ἓνα γεροκατόχημα. Αὐτὸ εἶναι και μεγάλο, και ἀπίστευτον διὰ τὴν γυναίκα τοῦ τόπου μας. Και τὴν εἶδομεν ἀπὸ τοῦ ἴψους ἐνός

θεοφείου να χαιρετῆ τὸν κόσμον πού τὴν χειροκράτει εἰς τὴν δευτέραν προξίν, με ἐπισιμότητα καὶ με ἕρος δεκαπέντε μαζί καρδιαλίον. Θά εἶπῃ πὸς ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὑπερφανέτο διὰ τὴν θέσιν τῆς ὡς συγγραφέως, ἥσθάνετο ὅτι ἔσπερε κάποιον ἡμελότερα καὶ ἤθελε νὰ φροθῆ ἀναλόγως τοῦ τίτλου πού ἔσπερε λαμπερὸς εἰάνω εἰς τὸ κεφάλι τῆς ἀπὸ τὸν αὐριανὸν τῆς φιλοδοξίας τῆς. Ἦτο ἡ κ. Φούλα Πατασκυρίδου, αὐτὴ πού ἔδοκεν εἰς τὸ Ἄττικὸν τοὺς «Μπαμπάδες τῆς Ἀφροδίτης». Ἀλλὰ ἐγὼ δὲν ἔρχομαι νὰ κρίνω τὸ ἔργον τῆς, με τοὺς ἀνηθικούς τύπους καὶ τὴν χυδαίαν φρασσεολογίαν, καὶ ἀκόμη με τὸ θρόσος μέσα τοῖ μελισσόμενον ἀνθρώπου τῆς ἀγορᾶς.

Ἔρχομαι ἀπλῶς νὰ σημειώσω ὅτι ἡ κυρία αὐτὴ ἔγραψε, εἶτε κατεχράσθη τὴν φράσαν ἐκείνην, — καθὼς κατόπιν διεδόθη — διὰ νὰ πατήσῃ τὸ βῆθρον τῆς συγγραφῆς μιά φορὰ, ἀντιληφθεῖσα ὅτι συγγραφεὺς, ἀνθρώπος δηλαδὴ τῆς τέχνης καὶ τῆς στερήσεως ἐδῶ, σημαίνει κατὶ παραπάνω ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Δι' ἐμὲ αὐτὸ ἦτο μιά μεγάλη καὶ ἐνθαρρυντικὴ ἀνακάλυψις. Σήμερον μιά γυναίκα ἄς υποθέσωμεν ὅτι κλέπτει διὰ νὰ φθάσῃ μεχοῖ τοῦ τίτλου τῆς συγγραφῆς. Δὲν σημαίνει. Ἀθρῖον εἶτε μεθαύριον μιά ἄλλη — ἀπλούστατα — θά κουρασθῆ μόνον διὰ νὰ κερδίσῃ τὸν ἴδιον τίτλον.

Ἡ κ. Καζαντζάκη εἰς τὸ «Μὲ κάθε Θυσία» ἔγραψε με σιβαζότητα ἀνδρικήν κάπως καὶ με ζηλυτεῖν γοργότητα εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ ἔλου μύθου. Δὲν σημαίνει ἂν διαφωνῶ μαζί τῆς εἰς τὰς ἰδέας καὶ ἂν δὲν εὐρίσκω εἰς τὸ ἔργον τῆς ἀτομικότητα πού νὰ διδῆ κάποιαν ἰδιαιτέραν θέσιν εἰς τὴν συγγραφέα.

Κι' οὕτε σημαίνει ἂν δὲν ἄκουσα νὰ μοῦ διηγῆται κανένα κρυφὸ ἀπὸ ἐκεῖνον τῶν ψυχῶν, πού ἅμα φανερωθῶν εἶνε σάν νὰ ἀστραποβολῆ ἴριαι ὁ κόσμος καὶ σάν νὰ κερδίξῃ κατὶ ἡ τέχνη. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶνε ὅτι εἰργάσθη με τὴν πεποίθησιν πὸς δὲν θά ἐκέρδιζε τίποτε.

Ἀλήθεια, οἱ καλλιτέχνη εἰς τὴν Ἑλλάδα δίδουν ὡς φέρον θαυμασμοῦ τὸν ἴδιον ἑαυτῶν τῶν εἰς τὴν θεάν με τὰ γοητευτικὰ μάτια, τὸ σκερῶν μέτροιαν καὶ τὸ ἀδειανὸ καλῶσι εἰς τὰ χέρια. Εἰς ἔλον τὸν ἄλλον κόσμον συμβαίνει τὸ ἐναντίον, — ἡ Θεὰ πετᾷ με γεμάτα καλάδι στὴν ἀγκαλιὰ κι' ἔλο σκορπῆ εἰς τοὺς ἑραστάς τῆς τὰ δῶρα καὶ τὰ μέσα τῆς ζωῆς.

Καὶ τελευταία ἡ κ. Δέλτα, κόρη τοῦ ὑπουργοῦ κ. Μπενάκη καὶ συγγραφεὺς μαζί. Εἶνε περίεργος ἀλήθεια αὐτὴ ἡ σύμπτωση. Καὶ θά ἀρκοῦσεν — ἂν ἀκόμη καὶ τίποτε ἐξαιρετικὸν δὲν θά εἶχε νὰ παρουσιάσῃ ἡ κυρία Δέλτα ὡς συγγραφεὺς — ὥστε νὰ τὴν θαυμάσῃ κάθε ἕνας πού ξαύρει τὴν ζωὴν καὶ τὰ ὄνειρα τῶν κυριῶν τοῦ καλοῦ κόσμου μας. Εἶνε ἐξαριστιμέναι με τὰς κατ'οικονομικὰς δάφνας καὶ τὰ οἰκογενειακά τῶν ἀξιώματα καὶ με ἑλαφρὰν τὴν συνείδησιν ἀπολαμβάνουν τὸ φῶς καὶ τὴν τιμὴν πού τοὺς ἐκπέμπει ἀμνησικακία τὸ βαθὺ παρελθὸν ἀπὸ κίρκους τύρους ξεχασμένους.

Αὐταὶ ἀτομικῶς δὲν ἐννοοῦν νὰ κοπιῶσιν διὰ τίποτε, κι' οὕτε ἔχει σημασίαν δι' αὐτὰς ὁ αἰθερόκοσμος τῆς τέχνης με τὴν ἄλλον λάμψιν καὶ τὸν εἰκονικὸν πλοῦτον καὶ τοὺς ἄτλους ἀνθρώπους πού περιπατοῦν κυττάζοντες ἔλο τὴν γῆν. Ἔτσι ἀπομένουν ἐντελῶς ἴλοι καὶ αἱ πλούσιαι γυναῖκες μας, καὶ ζοῦν εἰς ἕνα στενὸν κύκλον αἰσθημάτων καὶ ἰδεῶν φρουρούμενες ἀπὸ χρυσὰ κάγκελα. Διότι δὲν εὐρήθησαν ἀκόμη αἱ μητέρες αἱ τολμηραὶ νὰ γαρνίσωσιν τὸ σύστημα τῆς σάπιας ἀνατροφῆς πού τοὺς δίδεται ἀπὸ μικρὰ παιδιὰ, — πὸς νὰ τεντώνουν τὰ μάτια εἰς τὸν πλοῦτον τοῦ χρήματος καὶ

πὸς νὰ τὰ κλείνουν ἐμπρὸς εἰς τὸν πλοῦτον κάθε πνευματικῆς εὐμορφίας.

Ἀπὸ ὅλους αὐτὰς ἐξεχώρισεν ἡ κ. Δέλτα, πού ζῆ ἐντελῶς πνευματικὰ εἰς τὴν Γερμανίαν. Ἔχει γράμην ὡς τώρα πολλὰ πράγματα. Εἰς «Τὸ Δελτίο τοῦ παιδαγωγικοῦ δαίλου». Τὸ «Παραμῦθι χωρίς ὄνομα» τὸ «Γὰ τὴν πατρίδα» ὅλα παιδαγωγικά, με τὸν γενικὸν τίτλον «Παιδικῆς Σελίδας». Τώρα δημοσιεύει εἰς τὴν «Ἀκρόπολιν» «Τὸν καιρὸ τοῦ Βουλγαροκτόνου» ἔργον με γοργότητα πλοκῆς εἰς τὸ ὅποιον ἡ συγγραφεὺς δεικνύει γνώσεις στρατιωτικὰς ἰδίως. Δὲν ἀρνίει τὸν μελετητὴν νὰ μιαντεῖται κανένα βῆθος ψυχολογίας εἶτε ἐρευνῆς τῶν αἰσθημάτων, με εἶνε ζοηρὸν μυθιστόρημα καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ μύθου σοῦ ἐπιβάλλει νὰ συγχωρήσῃ εἰς τὴν συγγραφέα κάθε γλωσσολογικὸν του λάθος εἶτε ἀκαλαισθητὸν διατύπωσιν — καμμὰ φορὰ.

Δύκειον Ἑλληνίδων

Μετὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ Σεπτεμβρίου ἤρξατο τὰς συνεδριάσεις του εἰς τὸ πλοῦσιον μαρμαροκτισμένον αἶτι τῆς οδοῦ Ὀθωνος. Ἑλληνικὴ ἐπιπλοσις παρηγγέλλη ἀπὸ βαρεῖά ἔξλα εἰς καλαισθητοὺς ἐπιπλοκιοῦς, κι' ἐκάνω τῶν αἱ καλλιτέχνιδες τοῦ τριήματος τῆς ζωγραφικῆς καὶ γλυτικῆς θά σκαλίωσιν ἀρχαίας παραστάσεις. Τὰ ἔργα τὰ θά γίνωσιν πολὺ γοηγορα καὶ με ἐπισιμότητα. Εὐγενῆς ἡμογενῆς ἐξ Ἀιγύπτου προσέφερον εἰς τὸ ταμεῖον του 5 χιλιάδας δραχμῆς. Ἄς εἶνε ἡ δούρα τῶν «Λυκίου τῶν Ἑλληνίδων» ἐνισχυτικὴ διὰ τὰς γυναῖκας τῶν γραμμίων καὶ τεχνῶν — σύμφωνα με τὴν Ἰδαν πού συνεκέκριντοσε τριγύρω τῆς τὰς εὐγενεικῆς κι' ἐργατικῆς κυρίας πού τὰ ἀποτελοῦν.

Π ΑΘΗΝΑΙΑ

ΑΘΛΗΤΙΚΑ

Μετὰ τὴν ἔνεκα τοῦ θέρους ἔφρασιν τῆς κινήσεως εἰς τοὺς διαφόρους Ἑλληνικὸς γυμνασιακὸς ἀντλόγους ἀρχίζει καὶ πάλιν ἡ περίοδος τῆς δριάσεως. Καὶ πρῶτον εἰς τοὺς συλλόγους τῶν Ἀθηνῶν παρατηρεῖται ἐξαιρετικὴ κίνησις, ἡ ὅποια ὑπόσχεται ὅτι ἡ ἀρχομένη περίοδος θά παρουσιάσῃ κατὶ εὐχάριστον καὶ συστηματικώτερον εἰς τὴν ἐν γένει γυμναστικὴν ζοῖην. Ὅχι ὄλγον θά συνελέσῃ εἰς τοῦτο καὶ ἡ ἐπιχειρημένη ἐκ νέου προσχώρησις τοῦ Ἑθνικοῦ Γυμναστικοῦ Συλλόγου εἰς τὸν Σύνδεσμον τῶν Ἑλληνικῶν ἀθλητικῶν καὶ γυμναστικῶν σωματείων.

Ἐννοεῖται, ὅτι ἄλλῃ ἡ ἐργασία τῶν ἀθλητικῶν καὶ γυμναστικῶν σωματείων μας στρέφεται τώρα εἰς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἀθλητῶν διὰ τὴν συμμετοχὴν εἰς τοὺς τελοῦμένους κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος διεθνεῖς Ὀλυμπιακὸς ἀγῶνας εἰς τὴν Στοκχόλμην τῆς Σουηδίας. Τὸ πρόγραμμα τῶν ἀγῶνων ταῦτων ἐξεδόθη ἤδη καὶ καθιστῆ γνωστοὺς τοὺς ἔρους τῆς συμμετοχῆς εἰς αὐτούς. Περιλαμβάνονται ὅλα τὰ ἀθλητικά καὶ γυμναστικά ἀγωνίσματα, ὀπτασικία, σκοποβολή, λεμβοδρομιαί, κολυμβητικῆ, φουτ-μπόλ, λὸν-τένις, ποδηλατικὸς ἀγῶνας, ἱππικὸς ἀγῶνας. Εἰς τὸ πρόγραμμα αὐτὸ ἔχει τις νὰ παρατηρήσῃ τοῦτο τὸ ἐξαιρετικόν: ὅτι, ἐνῶ οἱ Σουηδοὶ καθήγγασαν πρὸ ἑτῶν τὸ λεγόμενον Γερμανικὸν σύστημα τῆς ἐνοργάνου γυμναστικῆς, ἡτοῖ τὴν χρῆσιν ἀλτήρων, κορινθῶν, δίζυγυ κλπ. ὡς ἐπιβλαβῶν εἰς τὴν ὑγείαν τῶν γυμναζομένων, καὶ παρεδέχθησαν μόνον τὴν ἀνόργανον γυμναστικὴν, τώρα εἰς τοὺς προσκηρυχθέντας ἀγῶνας περιλαμβάνουν καὶ τὴν ἐνόργανον γυμναστικὴν. Τὸ πρῶτον εἶνε ἄξιον ἰδιαιτέρας παρατηρήσεως καὶ οἱ ἀθλητικοὶ κύκλοι τὸ σχολιάζωσιν πολὺ.

Ἐιδικώτερον διὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἀθλητικὴν κίνησιν

ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν τὰ ἑξῆς: Ὅτι κατὰ τοὺς γενομένους μερικὸς γυμνασιακὸς ἀγῶνας εἰς διάφορα μέρη τοῦ ἔσου καὶ ἔξω Ἑλληνισμοῦ ἐσημειώθησαν ἀρκεταὶ καὶ αἰκιδόσεις: ἀλλ' αἱ ἄξιαι ἰδιαιτέρας ἀναγραφῆς εἶνε ἡ σημειωθεῖσα κατὰ τοὺς ἀθλητικὸς καὶ σκοπευτικὸς ἀγῶνας τῶν Βουρβούρων εἰς τὸ ἀγώνισμα δρόμου τῶν 800 μ. ὅπου ὁ νικητῆς κ. Κίντς, διέτρεξε τὸ διάστημα τοῦτο εἰς 2', 6" καὶ 1/5, καὶ ἡ ἐπίσσις εἰς τὸ ἀγώνισμα τοῦ ἑλληνικοῦ ἀκοντισμοῦ, κατὰ τοὺς αὐτοὺς ἀγῶνας, ὅπου ὁ πρωταθλητῆς κ. Μ. Νομοκὸς ἔφρασε τὸ ἀκόντιον εἰς ἀπόστασιν 48, 11 μέτρον.

Τὴν 25ην Σεπτεμβρίου ἐτελέσθησαν ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγῶνων οἱ ἐτήσιοι σκοπευτικὸ ἀγῶνας, εἰς τοὺς ὁποίους πλὴν τῶν φιλάθλων ἔλαβον μέρος, κατόπιν ἀδείας τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν, καὶ ἀξιωματικοὶ, ὑπαξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται. Οἱ ἀγῶνες ἐτελέσθησαν εἰς τὸ πεδῖον βολεῆς τοῦ εὐζωνικοῦ τάγματος ὅπισθεν τῆς θέσεως Παγκροῦ. Ἑλλανοδίκαι ἦσαν οἱ κ. κ. Γ. Ὀφριανίδης, Α. Βρυζάκης καὶ Ν. Κοινόπουλος.

Πρῶτον ἐξετελέσθη τὸ ἀγώνισμα ὅπλου Μάνλιχερ ἀπὸ 300 μέτρο με σκόπευσι. Ἀποτελέσματα: 1ος Στ. Μόστρας, δολιτῆς τοῦ Πυροβ, συντάγματος με 206 ἐπιτυχίας εἰς 30 βολὰς, 2ος Α. Χειλακῆς, ἐπιλοχίας 1ου Πεζ. συντάγματος με 200 ἐπιτυχίας εἰς 29 βολὰς, 3ος Γ. Ζήσηος με 136 ἐπιτυχίας εἰς 29 βολὰς. Δεύτερον ἀγώνισμα ὅπλου Μάνλιχερ ἀπὸ 300 μ. (τραχεῖα βολή). Ἀποτελέσματα: 1ος Α. Χειλακῆς με 82 ἐπιτυχίας εἰς 14 βολὰς, 2ος Ν. Λεβίτης, Ἰακκός, με 75 ἐπιτυχίας εἰς 15 βολὰς, 3ος Βάσσαθίδης με 23 ἐπιτυχίας εἰς 6 βολὰς. Τὴν 20ην Ὀκτωβρίου θά συνεχισθῶσιν οἱ ἀγῶνες καὶ θά ἐτελεσθῶσιν ἀγωνίσματα κινήτικα, περιστράφον στρατοῦ καὶ πιστολῶν ἀπὸ διαφόρους ἀποστάσεις.

Ἐπίσης τὴν 25ην Σεπτεμβρ. ἐτελέσθησαν εἰς τὴν Λάρισσαν ἱππικὸς ἀγῶνες. Πρῶτη ἱπποδρομία ἔγινεν ἡ τῶν 2500 μέτρο. Ἐλαβον μέρος 3 ἀξιωματικοὶ. Νικητῆς ὁ κ. Παχῶν δεύτερος ὁ κ. Πακανοκόλλου. Δεύτερη ἱπποδρομία διὰ θεσσαλικῶν ἵππων 2000 μ. Ἀγωνιστῶν 10. Νικητῆς ὁ κ. Γαύνης, δευτέρος ὁ κ. Περιφάνης. Τρίτη ἱπποδρομία ἡ τῶν 2500 μ. μετ' ἐμποδίων. Ἀγωνιστῶν 15 ὑπαξιωματικοὶ. Νικητῆς ὁ κ. Τσαμτσάκοπουλος, δευτέρος ὁ κ. Δήμιου. Τετάρτη ἱπποδρομία ἡ τῶν 3000 μ. Ἀγωνιστῶν 8. Νικητῆς ὁ κ. Στέγκας, δευτέρος ὁ κ. Περιφάνης. Τὴν ἐπομένην ἔγιναν οἱ τρίτοι Πανελληνικοὶ ποδηλατικὸς ἀγῶνες 500, 1000, 1500, 2000 καὶ 5000 μ. καὶ ὁ μέγας ἀγὼν 35000 μ. μετὰ τῶν Ἀγώνων καὶ Λαρίσεως. Νικητῆς εἰς τὸ τελευταῖον αὐτὸ ἀγώνισμα ὁ κ. Ματαλῆς τοῦ Ποδηλατικοῦ Συλλόγου Λαρίσεως, διανύσας τὴν ἀπόστασιν εἰς 1 ὄραν καὶ 25'.

Κατὰ τὸν μῆνα Ὀκτωβρίου θά γίνωσιν οἱ ἀθλητικὸ ἀγῶνες τοῦ Γυμναστικοῦ Συλλόγου «Ἀχιλλεύς» εἰς τὸ Γε.βάλιον τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐπίσης ἐτοιμάζονται ἀγῶνες διεθνεῖς ἀθλητικοὶ καὶ ποδοσφαιρησεως εἰς τὴν Σμύρνην, Παγκύριον ὑπὸ τοῦ Γυμναστικοῦ Συλλόγου «Ὀλύμπια» εἰς τὴν Λεμεσὸν (Κύπρου), γυμναστικοὶ εἰς τὸ Ἀμαρούσιον ὑπὸ τοῦ ἐκεῖ Γυμναστικοῦ Συλλόγου καὶ Β' Πανελληνιοῦ ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὀμίλου Φιλάθλων τῆς Ἀλεξανδρείας.

ΚΛΕΑΝΔΡΟΣ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ — ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ — ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Φιλολογία

ΓΡΑΦΕΙ ὁ Ἰούλιος Τυπάλδος εἰς τὴν ἐπιστολήν του πού δημοσιεύομεν, διὰ τὴν πλήρη ἐκδοσιν ὅλων τῶν ἐπιτοχῶν του ποιητικῶν ἔργων, ἡ ὅποια θά περιελάμβανε καὶ ἀνέκδοτα ποιήματα καὶ εἰσαγωγὴν τοῦ

φίλου του Πέτρου Βράιλα. Τὸ σχέδιον τοῦ ποιητοῦ εἶμινε σχέδιον. Εὐτυχῶς εἶδαμε τὸ ὄνομα τοῦ Τυπάλδου εἰς τὴν Λογοτεχνικὴν Βιβλιοθήκην τοῦ κ. Φέξη. Θά γείνη ἄρα γε φροντίς νὰ περιληφθῶν καὶ τὰ ἀνέκδοτα:

Εἰς τὸ τελευταῖον τεῦχος τοῦ παρισιοῦ περιοδικοῦ Γαλλοῦ δημοσιεύεται μετάφρασις τοῦ δηγηματοῦ τοῦ κ. Γ'. Δροσίην «Ἡ ἀσχημὴ» καὶ ἐκ τοῦ ἐπισκοπικοῦ ποιήματος τοῦ κ. Πολ. Δημητρεσκοπούλου «Ἡ κατὰκτισις τοῦ Ἄερος» τὸ πρῶτον μέρος («Ἰακρός»).

Ἡ Γαλλικὴ «Ἐικονογραφημένη Κομωδία» (1 Σεπτεμβρίου) παρουσιάζει εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς τὸν Μιτυληναῖον ποιητὴν κ. Ε. Χ. Ἀθανασιάδην, ὅστις γράφει ὀρασιωτάτους στίχους εἰς τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν. Τὴν βιογραφικὴν περὶ αὐτοῦ σημείωσιν συνοδεύουν καὶ μερικὰ ἀνέκδοτα ποιήματά του, διὰ τὰ ὅποια τὸ Γαλλικὸν περιοδικὸν ἐκφράζεται με πολὺ κολικαυτικὰ λόγια. Ὁ κ. Ἀθανασιάδης εἶνε γνωστός εἰς τοὺς φιλολογικὸς κύκλους καὶ τὸ κοινὸν τῶν Παρισίων καὶ ἀπὸ τὸ δράμα του «Ἡ Νέα Τουρκία», τὸ ὅποιον ἐπαλξθῆ πέρυσιν εἰς τὴν Γαλλικὴν πρωτεύουσιν καὶ ἐκρίθη εὐνοϊκώτατα. Εἰς τὸ ἀρχαῖον θέατρον τῆς Ὀράγγης ἐπρόκειτο νὰ παιχθῆ ἔρπετος ἡ τραγωδία του «Περλάνδρος» ἀλλὰ τὸ ἔργον δὲν παρεδόθη ἐγκαίρως καὶ οὕτω δὲν περιλήφθη εἰς τὸ πρόγραμμα.

Ἰδοῦ εἰς κερχειρον μετάφρασιν μερικὸι στίχοι τοῦ τοῦ κ. Ἀθανασιάδη ἀπὸ τοὺς δημοσιευομένους εἰς τὴν «Ἐικονογραφημένην Κομωδίαν».

Σπῆσεν

Ἐπαι ὁ κυρίαρχος ἐνὸς βασιλείου ἀτέλειοτος: Ἐρημομένους χάρτες, δπου κλαίει ἕνα μικρὸ φθινόπωρον. Εἶνε οἱ νιοὶ μου ἐρείπια, σάξεται ὁ θρόνος μου καὶ μύρονται στὰ πόδια του μιάς εδοχίας τὰ λείψανα. Ἐφραγε τὸν χαροῦμενον συντρόφιον μου τὸ πλῆθος, καὶ μάταια σπῆβω γιὰ ν' ἀκούσω ἀκόμη κανένα γέλιο ἀπόμακρο, κανένα δυνατὸ κλάμα. Μά τίποτε δὲν ἔρχεται τὸ πληχτικὸ μου τὸ βασίλειον [νὰ ταράξῃ.

ἈΠΟ ἕν ἄρθρον, τὸ ὅποιον ἐδημοσίευσεν εἰς τὸ τεῦχος τοῦ Ἀγοῦσσεου τοῦ περιοδικοῦ «Νέα Ζιὼν» τῆς Ἱερουσαλήμ ὁ κ. Μαργ. Κωνσταντινίδης περὶ τοῦ γεννηθέντος εἰς τὸ Μονοδένδρι τῆς Ζαγοράς τῆς Ἱπείρου κατὰ τὸ 1760 λογιου Διονυσίου Παπᾶ Ρουση ἢ Ζαγορίτη — λησμονηθέντος ἐντελῶς σήμερον — μανθάνομεν ὅτι ὁ ἐργατικὸς αὐτὸς λόγιος ἀρῆκεν εἰς ὀγκῶδες χειρόγραφον ἀτελες λεξικὸν τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσης. Τὸ χειρόγραφον σώζεται εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς σχολῆς τοῦ Μονοδενδρίου.

Ὁ καθηγητῆς τῆς Τουρκικῆς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Σόφιας κ. Κατζάνοφ ἀνεκάλυψεν εἰς τὸ Δελὴ Ὅρμῶν τῆς Βουλγαρίας παλαιὸν καὶ μεγάλῃς ἀξίας ἱστορικὸν ἔγγραφον, τὸ ὅποιον εἶνε συνεταγμένον εἰς τὴν Ἀραβικὴν γλῶσσαν καὶ ἀναγρῆρει τὴν κατάλιγμιν τῶν Βαλκανίων ἀπὸ τοὺς Τούρκους.

Ἐθνογραφία

Ἡ ἀρχαία Ἑλλάς καὶ ὁ δοῦλος πληθυσμὸς τῆς εἶνε τὸ θέμα μαθήματος, τὸ ὅποιον ἔκαμεν εἰς τὴν Ἀνθρωπολογικὴν Σχολὴν τῶν Παρισίων ὁ κ. S. Zaborowski — ὁ συγγραφεὺς τοῦ κλασικοῦ βιβλίου «Ἡ Γένεσις τῆς Γλώσσης» — καὶ τὸ ὅποιον ἐδημοσιεύη εἰς τὸ τεῦχος τοῦ Ἰουλίου τῆς «Revue Anthropol. κίρνε».

Ἡ βιομηχανία, λέγει ὁ κ. Ζαμπορόβσκι, ἡ βιοτεχνία,

τό έμπορίον ήμισαν πολύ εις την αρχαίαν Ελλάδα και πολλά πόλεις κερμαίζοντο διά την ειδικήν επίδοσιν των εις ένν των κλάδων αυτών. Είναι πλέον ήμος τό να νομιζομεν ότι οι δημοουργοί της άκμής αυτής ήσαν οι ελεύθεροι πολίται. Όλος εκείνος ό βιομηχανικός και έμπορικός πλούτες ήτον έργον των δούλων. Οι ελεύθεροι πολίται μετά την πληθώραν των δούλων, οι όποιοι κατέκλυσαν τās πόλεις και έκαμαν κάθε έργασίαν χειρωνακτικήν, περιεφρόνησαν εις τό τέλος την βιομηχανίαν και την βιοτεχνίαν και έθεσαν υπεράνω πάντων άλλως και καθωρός την άνηθρίαν. Ώς εκ τούτου από του 4ου π. Χ. αιώνος ήρχισαν ή χειρωνακική των, άφού εις την κοινοικήν άφρονήσιαν των δεν έσκόρπησαν να κρατήσουν άσβεστον την φλόγα, που τους έμψύχωνεν. Έπίστευσαν, ότι ήμπορούσαν να διατηρήσουν την άρεξιν διά τὰ θρωπαία πράγματα χωρίς ποτέ να πραγματοποιήσουν ή ανάληψιν μεγάλης πράξης. Εις την άπραξίαν του αυτήν ό Έλλην άνέπτυξε τās ρητορικός του ιδιότητας και δεν ήθελε πλέον να έργασθ ή συνειπώς πῶσα μὴ διανοητική έργασία περιήλθεν εις χείρας των δούλων. Τούτο ήτοις, ως αποδεικνύει ό κ. Ζαμπορόβσκι δι' ιστορικών παραδειγμάτων και γεγονότων, ειχεν ως αποτέλεσμα τό να παίξουν πλέον οι ελεύθεροι πολίται δευτερεύοντα ρόλον, Όλοι αυτοί οι δούλοι, οι προσεχόμενοι από διάφορα έκτός της Ελλάδος μέρη, με τόν καιρόν και την έργασίαν των άπέκτον χρήματα και με τόν πλούτον των άπηλευθεροούντο, εισήρχοντο εις τās καθαυτά έλληνικάς οικογενείας διά τής έπιγαμίας, και τὰ τέκνα των ήσαν οι μέλλοντες πολίται. Έξ άλλου αι έταίρη ήπακαθίσταν εις την κοινοικήν ζωήν τās νομίμους γυναίκας και δεν έμειναν ξένοι πρὸς τὰ δημόσια πράγματα.

Και συμπραίνει ό κ. Ζαμπορόβσκι: «τό τοιαύτας οικονομικός συνθήκας και υπό τοιαύτα ήθη, ή ήθική της οικογενείας κατάπτωσις και ή εις άριθμόν ελάττωσις της έπιψέζοντι: ό έκούσιος περιορισμός και ή μαλθουσιναισμός έλπιόμηντο την χώραν. Οι Έλληνες πλουτίζοντες με την έργασίαν των δούλων, άγοράζοντες έξωθεν άνδρας και γυναίκας, παρημέλουν ν' ανατρέφουν τέκνα. Εις τὰ γεγονότα αυτά τὰ τάσον άρχαία και εις τὰ περιστατικά, που τὰ συνάδων και τὰ επηκολούθουν, ήμπορεί να εβρη εκάλως περισσότερα από έν σήμερα στενης συγκρίσεως πρὸς τὰ φαινόμενα, τὰ όποια παρουσιάζουν αι σύγχρονοι μας κοινωνία. Είναι άφελίμιον να τὰ γνωρίζομεν και κολόν να τὰ ένθυμούμεθα πάντοτε».

Ο Ακμάς Μπέν Χίριτζι, άραφ ιστορικός, έγραψε κατά τό 1584 «έγχειρίδιον συζυγικής ευδαιμονίας», τό όποιον μετεφράσθη διά πρώτην φοράν τώρα τελευταίως από τόν κ. Ραυί Ραφιγίση, μέλος της Γαλλικής άποστολής εις Τσαγγέρην.

Ίδου και μερικά από τās συμβουλίας του σοφού Άραβος.

Νά μη νυμφεύσθε καθόλου τās έξής γυναίκας:

1ον Την κλαυμένην, δηλ. εκείνην που κίρνει κατάχρησιν των δακρύων και τών γογγυσμών, προφασισμένη, ότι είναι άρρωστος, επειδή κανέν κολόν δεν ήμπορεί να προκύρη από αυτήν.

2ον Την παρὰ πολύ ήποχρεωτικήν. Ή τέτοια γυναίκα ένθειάζει τόν έαυτόν της εις τόν άνδρα της, λέγοντάς του:

— Έκαμα τούτο κ' εκείνο για να σ' εδχαριστήσω.

3ον Την άπληστον. Αυτή ήίχνει τό μάτι της σε κάθε πράγμα και σιανοχωρεί τόν άνδρα της να της τό άγοράση.

Πρόπει ή γυναίκα να είναι πάντοτε κατώτερη από τόν άνδρα της σε τέσσερα πράγματα: την ήλικίαν, τό

άνάστημα, την περιουσίαν, τό γένος: άλλως τόν περιφρονεί».

Διάφορα

ΤΩΡΑ, που τό Μαροκινόν ζήτημα και ή Τυταλοτουρκική σύμφραξις κρατούν την Εβρώπην εις τόν διαρκή φρόνον της εκρήξεως γενικού πολέμου, έπίκαιρον είναι τό άρθρον «Ειρήνη και άφοκλισμός», τό όποιον ό Άμερικανός συνταγματάρχης Richard Gauckle έδημοσίευσεν εις την εικονογραφημένην μηνιαίαν επιθεώρησιν «Mc Clure's Magazine» της Νέας Ύόρκης. Ο συγγραφεύς εύρίσκει, ότι όλος ό πολιτισμένος κόσμος είναι διηρημένος έξ αιτίας των διεθνών άντιζηλιών, άν και όλοι επιθυμούμεν την παγκόσμιον ειρήνην, μίαν άδελφοποιημένην κοινωνίαν: αλλά την ειρήνην αυτήν έκαστον έθνος την φρονιμάζει δυνατήν μόνον διά της ύπεροχής του επί του άλλου. Συνεπώς τώρα περιστοιχίζόμεθα άκόμη περισσότερο από τὰ κινά πνεύματα του σοβινισμού και του ήμπεριαλισμού. Ο πόλεμος γεννή τόν πόλεμον, λέγει ό κ. Gauckle. Και απόδειξις ή Τυαλονία, που μετά την νίκην της κατά της Ρωσσίας φιλοδοξεί να γίνει κυρίαρχος του Ειρηναϊκού Ωκεανού και ως εκ τούτου θά έλθη εις ρήξιν με τās Ήνωμένες Πολιτείας.

Οι έξοπλισμοί έξοραλίζουν την Ειρήνην: εν μέρει, άπαντ ή ό κ. Gauckle: έν ή εξ άλλου οι έξοπλισμοί αυτοί έγιναν άπασία μάστιξ διά τους λαούς. Την πρώτην αιτίαν του πυρετού των έξοπλισμών εις όλα τὰ έθνη, μικρά και μεγάλα, έδοκαν ή Γαλλία και ή Γερμανία μετά τόν πόλεμον του 1870 - 71. Ή έξήρατος των δύο τούτων έθνών κατά τὰ τελευταία έτη έξημερήσθη κάπως, αλλά συμφιλίσεως δεν υπάρχει καθόλου μεταξύ των και καθένα από αυτά διεροιάται, άν ήμπορή να έξη έμπιστοσύνην πρὸς τό άλλο. Ο,τι ήμως άπειλεί κυρίως την Εβρώπην, είναι ή έχθρότης Άγγλιας και Γερμανίας: αυτή έδραλίσσε την πολιτικήν των έξοπλισμών, τόν μέγιστον τούτον κίνδυνον διά την άνθρωπότητα. Ολόκληρος ή Εβρώπη ήμοιάζει πρὸς μέγα ήπλοστάσιον, όπου όλα αι όπλα, διανοητικά και ήθικά δυνάμεις χρησιμοποιούνται διά την έξημερήσθη μίαν μόνον ιδέαν: της καταστροφής, του «αιματηρού περί ήπάρξεως άγώνος». Την ανταγωνιστήν των δύο τούτων έθνών εις τούς έξοπλισμούς παρακολούθηδον άνιγκαστικώς και τὰ άλλα μεγάλα έθνη και όλοι σήμερον ή Γερμανία, Άγγλία, Ρωσία, Ήνωμένα Πολιτεία, Γαλλία, Αυστρία, Ίταλία, Ιαπωνία έξοδεύουν κάθε έτος διά στρατούς και στόλους υπέρ τὰ το δασκαί. φρ. Βεβαίως ούτε ή Άγγλία, ούτε ή Γερμανία επιθυμούν τόν πόλεμον. Άλλ' ή δυσπιστία, ή όποία έταρατεί μεταξύ των, ό έξακολούθητικός ανταγωνισμός των έξοπλισμών, τὰ οικονομικά βάρη, που πιέζουν τούς λαούς, καθίσταν πολλή πιθανή την έξαφνικήν και βίαιαν έκρηξιν. Ένας πόλεμος ήμος μεταξύ των Γερμανικών κυρίως έθνών θά είναι άληθής καταστροφή, θά είναι ή μεγαλύτερα συμφορά, που ήμπορεί να πλήξη την άνθρωπότητα. Διότι εκτός των άλλων, οι λαοί οι μὴ άνήκοντες εις την λευκήν φυλήν και μη άνεχόμενοι την υπεροχήν της, θά είναι έτοιμοι να τόν υποδεχθώιν. Πόλεμος μεταξύ των Γερμανικών έθνών (δηλ. κυρίως μεταξύ Άγγλιας, Γερμανίας και Ήνωμένων Πολιτειών) δύναται να καταστρέψη την υπεροχήν της λευκής φυλής.

Τό μόνον μέσον, τό όποιον θά ήμπορούσε να έξασφαλίση βαθμηδόν μεταξύ των πολιτισμένων έθνών βεβαίαν ειρήνην, είναι αι συνθήκαι αυτές, συνδέουσαι πρὸς άλλήλους τούς πολιτισμένους λαούς, δύνανται ν' άπομακρύνουν τούς κινδύνους που μίς άπειλούν κάθε στιγμήν. Εις τό μεταξύ ήμος οι έξοπλισμοί θά έξακολουθώιν, θά διατελοήμεν επί πολύ εις έμπόλεμον ειρήνην, διότι ό άφοκλισμός θά έλθη πολύ άργά και βραδέως.

Ο ΛΙΓΟΣ ΤΙΧΑ

Την 1ην Σεπτεμβρίου κατέπλευσεν εις τόν άρμον του Φαλήρου τό νέον έλλ. θωρηκτόν «Αβέρωφ». Άμέσως άνήλθεν εις αυτό ό Διάδοχος και όλοι οι Ύπουργοί. Ο πρωθυπουργός κ. Βενιζέλος έπροσφώνησε και άντεφώνησεν ό Διάδοχος. Από την Φαληρικήν παραλίαν έξητωκραύαζον και έξειροκρότων χιλιάδες θεατών.

Εις τόν κ. Άλέξ. Ζαίρην, του όποίου έλιξεν ή θητεία ως άριστού της Κρήτης, έδόθη από της Έλληνικής Κυβερνήσεως ό Μεγαλόσταυρος του Σατήρος.

Η «Ακρόπολις» έκαμε μίαν έρευναν επί του ζητήματος «πώς ήμπορούσαν να χρησιμοποιηθώιν τὰ νεκρά κεφάλαια εις την Ελλάδα». Ομιλήσαν τραπέζιται και άλλοι ειδικοί. Ή συνέλευξις με τόν κ. Ι. Βάταξιν, ύποδιοικητήν της Έβν. Τραπεζής, έκαμε ξεχωριστήν έντύπωσιν διά τās άληθείας που περιετρε.

Τό Γαλλικόν θωρηκτόν «Αιμπερτε» άνετινάχθη από πυρκαϊάς, έντός 19 λεπτών και κατεβυθίσθη. Από την άνετινάξιν του «Αιμπερτε» έβλάβησαν και άλλα πολεμικά εύρισκόμενα πλησίον του εις τόν λιμένα της Τουλώνος.

Την 7 Σεπτεμβρίου άπεβίωσε και εκηδεύθη με όλας τās τιμάς του βασιμύ του ό στρατηγός Ν. Γιαννηκόστας, ό όποιος κατά τόν πόλεμον του 1897 έπολέμησε γενναίατα, κυρίως κατά τό Ρεβένι. Ο άποθανών στρατηγός ειχεν εκλεγή δύο φορές και βουλευτής Άττικής.

Εις τό Κίεβον ό Έβρατος την καταγωγήν άναρχικός Μπραγκόφ έφόνευσεν έντός του θεάτρου της πόλεως τιάτης τόν πρωθυπουργόν της Ρωσσίας Σιαλόβιν, κυροβλήσις επανειλημμένους έναντιον του. Λέγεται, ότι έσκόπευε να δολοφονήη τόν Τσαρον.

Εις τό Κάιρον άπεβίωσεν ό Αιγύπτιος στρατηγός Άραμπή πασάς, του όποίου ή οικογένεια κυριάζει, ότι κατάγεται κατ' εθνην από τόν προφήτην Μωάμεθ. Ο Άραμπή πασάς έπολέμησε λυσσοδώς εις την Κάτω Αίγυπτον. Ένεκα τούτου ή Άγγλική Κυβέρνησις ειχεν έξορίσει αυτόν εις Κεβιλήν, όπουθεν έπέστρεφεν εις Κάιρον τό 1901.

Η έφημερίς «Beho d'Orient», την όποιαν έξέδιδεν εις τό Παρίσι ό φιλέλλην Γάλλος δημοσιογράφος κ. Μιχαήλ Παριμαρής συνεχωνεύθη με την μεγάλην ήμερησίαν έφημερίδα «Paris-Zornal».

Τό Δημοτ. Συμβούλιον Αθηναίων έψηφισε 5000 μάρκα όπως μετακληθθ ένταύθα ό διάσημος Βερολιnéζος υδραυλικός κ. Βρατσηπεργκ. Κατόπιν της τηλεγραφικής προσκλήσεως του κ. Δημάργου ό κ. Βρατσηπεργκ έδήλωσεν ότι θά έλθη εις Αθήνας τό πρώτον 15θήμερον του Οκτωβρίου, ίνα έξεταίη όλας τās μέχρι τούδε γενομένας μελέτας περί της υδρεύσεως των Αθηνών.

Τρισχίλιοι περίπου γεωργικοί πίνακες καλλιτεχνικάτοι κομισθέντες υπό της Γεωργικής Έταιρείας διε-

νειρήθησαν εις τὰ Δημοτικά Σχολεία του Κράτους πρὸς χρήση των μισθιτών.

Τό συνέλθόν εις την Γενεήν της Έλβετίας συνέδριον των Νεοαιγυπτίων έπιλεγράφησεν εις τόν Κεδίβην διά να παραχωρήση ότος σύταγμα εις την Αίγυπτον. Επίσης υπέμνησεν εις τόν κ. Άσκούθ την ύπόσχεσιν της Άγγλιας να εκκενώση την χώραν των.

Εις την Νέαν Ύόρκην έτελέσθη μεγαλοπρεπέστατα την 1ον ηβρίου έορτή της Πανελληνίου Ένώσεως, παρισταμένων άντιπροσώπων πολλών Έλληνικών σωματείων και Συλλόγων της Αμερικής.

Εις τās Βρυξέλλας συνήλθε την 14 ηβρίου τό διεθνές συνέδριον της χειρουργικής, εις τό όποιον παρευρέθησαν 500 περίπου χειρουργοί από όλα τὰ μέρη του κόσμου. Την έλληνικήν χειρουργικήν άντεπροσώπησαν οι καθηγηται του Πανεπιστημίου κ. κ. Καλλιωνεζής και Φωκιάς, οι όποιοι έκαμαν και αποδείας άνακοινώσεως. Οι αυτοί καθηγηται μετέβησαν και εις Παρισιους, όπου έλαβον μέρος εις τό συνέδριον της Γαλλικής χειρουργικής.

Η προμγγελθείσα διά τόν Νοέμβριον Έκθεσις της Σιροτροφίας και Μεταξουργίας αναβάλλεται διά την 6 Μαίον 1912. Δηλώσεσις συμμετοχής μέχρι 15 Μαρτίου.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Τό Δόγμα της Έκκλησίας περί Άγίας Τριάδος υπό Δημ. Σίμου Μπαλάου. Έν Αθήναις.

Τό βιβλίον αυτό είναι μινωγραφία άσχαλουμένη κυρίως εις τό ζήτημα, ότι τό δόγμα της Άγίας Τριάδος είναι ή θεμελιώδης του Χριστιανισμού διδασκαλία, και εις την θέσιν, την όποιαν πρέπει τό δόγμα τούτο να έξη έν τη δογματική.

Ψυχολογικαι και ψυχιατρικαι μελέται πρωτότυποι υπό Άντωνίου Γ. Μωρονουάκη.

Ιστορία της Ιδέας, Γαβατάμας-Αστάρης υπό Ιωάν. Ζερβού. Αθήναι, Φιλολογική και Κοινωνιολογική Βιβλιοθήκη Φέξη δρ. 4.

Περί γλώσσης και εκπαιδευτικού συστήματος διιάξει Α. Αμπρίτου, άντιτύποις Έκκλησιαστικού Φάρου Άλεξανδρείας.

Δελτίο του Έκπαιδευτικού Όμίλου, άριθ. 4. Αθήναι, δρ. 1,50.

Η Πειραματική Παιδαγωγική των καθ' ήμās χρόνων υπό Θεοφίλου Βορέα. Άνατύποις εκ της Μελέτης. Αθήναι.

Νεοασθενική Οδηγηρόρροια, υπό Ία. Ρεγκούζη Α. Ι. ανατύποις εκ των Αρχαίων Ιατρικής Αθήναι.

Μαθήματα διδασκέντα έν τῇ Έθνικῇ Πανεπιστημίου υπό Ι. Μ. Θεοδοριδου ύφηγητοῦ της έσωτερικής Παθολογίας. Αθήναι.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ
ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΩΣ
ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΩΣ
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ 22ΟΥ ΤΟΜΟΥ

Α. Β. Γ.

Πρόχειρα κριτικά σημειώματα :
Περί Παιδοκομίας υπό Άννας Κουσούρη Μελά, σ. 28.
«Αγιοστέφανος Δρόμος», Στεφ. Λόγγη, σ. 171.
«Συντρίμματι», Μαργαροπούλου, σ. 171.
«ΕΠ Πατριάς Σχολής», Μαργαροπούλου, σ. 171.
«Ποιήματα», Φερρετιάνου, σ. 171.
«Παραμύθι χωρίς όνομα», Π. Σ. Δέλλα, σ. 171.
«Ρόδα στον Άρσεν», Ρώμου Φιλόμου, σ. 218.
Δελτίον 'Εκπαιδευτικού Όμίλου Τεύχος Γ', σ. 266.
Λόγοι Λυσίου, Έκδοσις Ζάου, σ. 266.

Η 'Εθνομίτης των Μακεδόνων, σ. 139.
Η Ζωγραφική των Σπηλαίων, σ. 196.

ΑΓΓΡΙΑ

Το νέον Στάγμι, σ. 186.

ΑΖΙΑΤΕΣ

Η κοσμική ζωή. Προτομαγιά. Άνθεστηρι, σ. 91.

ΑΘΗΝΑΙΣ

Γυναικεία Ζωή :
Φιλανθρωπία, Γράμματα, Λόγιων Έλληνίδων, σ. 313, 314.

Α. Μ. ΑΝΔΡΕΑΔΗ

Μαγικός Κοσμιολόγος, σελ. 16.

ΑΧΟΒΟΥ ΘΕΑΤΟΥ

Οι χοροί, σελ. 87.

Θ. Π. Β.

Πρόχειρα κριτικά σημειώματα, σ. 218.

Δ. Π. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗ

Το δάδιον, σ. 51, 89.

ΘΑΝΟΥ ΒΑΕΚΑ

Το «Γερμανικόν Θέατρον» του Βερολίνου, σ. 292.

ΘΕΜΙΣΤ. Π. ΒΟΛΙΑΔΗ

Η Α. Β. Υ. ή πραγμαγίαση Θρησκεία της Βιεννής, σ. 145.

ΗΑ. Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΔΗ

Λουκιανός. Γράμματα, σ. 194.
Παλιές Σελίδες. Αί' Αθήναι κατά το θέρος από 60 ετών, σ. 215.
Παλιές Σελίδες. Ο τρύλος, σ. 262.
Η Ζωή του Μαρκοῦ, σ. 284.

ΙΩΑΝ. Α. ΓΚΙΚΑ

Τὰ στεφανώματα της πεθαμένης, σ. 35, 70.

ΠΑΥΛΟΥ ΓΝΕΥΤΟΥ

Αί τελευταίαι ημέραι του Χάινε, σ. 191.

ΣΤΕΦ. ΓΡΑΝΙΤΣΑ

Ο Βαντζέλος στο σπίτι του, σ. 183.

Ι. Ν. ΓΡΥΠΑΡΗ

Γνώμη περί Μαρκοῦ, σ. 282.

Δ.

Αί Κοινότητες, σ. 286.

Χ. Θ. ΔΑΡΔΑΚΕΣ

Θέατρον, σ. 91.
Αιτικόν θέατρον, θέατρον Κυβέλης, σ. 124.
Τὸ Ψευδοβιβλίον, σ. 171.
Παλιές ἀγίας, σ. 172.
Τὸ 'Ελεξήριον της πόλεως, σ. 173.
Η γαίθη, σ. 173.
Μήλα, σ. 174.

Με κάθε θυσία, σ. 219.
Ο Κινηματογράφος τοῦ 1911, σ. 220.
Κριτική Ἀράτη, σ. 220.
Λέων Μαυρίτης, σ. 220.

Τὸ Νέον Παναθήναιον τοῦ 1911, σ. 221.
Η Πάργα, σ. 221.
Χερουβείμ, σ. 266.

Τὸ Τετόνικο γαβιάρι, σ. 267.

Ὅταν ἀργεῖται, σ. 267.

Τὸ δάδιον Χέρι, σ. 268.

Μελάνες, σ. 268.

Οι Μπαμπάνες της Ἀργολίδος, σ. 308.

Ρίτα, σ. 308.

Τὸ Πανόραμα, σ. 309.

Τὸ Ἀνατολικόν, Οἱ Ἑρμαιοῦς, De offusis, Ὅταν βρο-
διάζει, Η Γυναίκα, Τὸ κομμημένο παιδί, σ. 309.

ΣΤΕΦ. ΔΑΦΝΗ

Κάτου ἀπ' τὸ φεγγάρι, Ὅπως θηήσας, Τὸ κωμικοσάκι,
Ἀργολίδης, σ. 11.

ΒΙΡΗΝΗ ΠΟΛ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Μοναχὴ: Περαζέ, σ. 269.

Μυροῦ, σ. 285.

ΔΩΔΕΚΑΙΟΥ

Ἀρχαῖον προικοσύμφωνον, σ. 49.

Μισθός φέρος, σ. 115.

ΕΜΒΡΥΣΟΝ μετὰφρ. Θ. Χ. ΦΑΩΡΑΣ

Οἱ ἀντιπρόσωποι της ἀνθρωπότητος, σ. 15, 81.

Δ. Κ. ΕΣΣΕΛΙΟΥ

Βυζάντιον καὶ Βυζαντινὸς πολιτισμὸς, σ. 296.

ΑΥΡΑΣ Σ. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

Η Μοναχὴ διὰ τῶν Αἰώνων, σ. 99.

Μαθήματα ἐκτεχνίας, σ. 170.

ΙΔΑ

Ὅσοι ζωοτανοί, σ. 296.

Δ. Κ.

Κριτικά σημειώματα :
Charles Diehl: Manuel de l'art byzantin, σ. 307.

ΚΑΘΑΝΑΡΟΥ

Ἀθλητικά, σ. 314.

Θ. ΚΑΠΡΟΝΟΜΟΥ

Ο Παυλός, σ. 20.

Στ' ἀνάθεμα, σ. 120.

Η συμβουλή τοῦ γέρο-κλέφτη, σ. 191.

ΚΝΟΥΤ-ΧΑΜΣΟΥΝ μετὰφρ. Τ.

Τὸ Μυστήριον, σ. 116, 148, 198, 249, 302.

ΔΑΜΙΑΝΟΥ ΚΥΡΙΑΖΗ

Ἑλληνικά πράγματα, σ. 126.

ΓΡΗΓ. ΚΩΣΤΑΝΤΑ

Διαμορφωμένοι Σελίδες. Ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τοῦ γλωσσικοῦ
ζητήματος, σ. 12.

Ν. ΛΑΠΙΘΙΩΤΗ

Ο Διαλαλήτης, σ. 197.

Γ. ΜΑΡΚΟΡΑ

Η ἀπατημένη, σ. 275.

Ἐργασία, σ. 275.

Α. ΜΑΥΡΟΥΔΗ

Ἀπὸ τὸ Παρίσι: Charles - Louis - Philippe, σ. 312.

ΣΙΜΟΥ ΜΕΝΑΡΑΟΥ

Γνώμη περί Μαρκοῦ, σ. 282.

Κ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗ

Ἐκθεσις θαλάσσιου Φλωρῆ Καραβία, σ. 93.

Σάββα Ἀγριακιά, σ. 114, 260.

Στέλλα Βολάντη, σ. 310.

ΑΝΔΡΕΑ ΜΙΧΑΛΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Τὸ Πανεπιστήμιον, σ. 229.

(ΦΡ. ΜΙΣΤΡΑΔ μετὰφρ. (Α. Β. Γ.)

Ο Ζαυζαὶ στὸν Παράδεισον, σ. 244.

Α. ΤΥΠΙΑΛΑΟΥ ΜΠΑΣΙΑ

Η εὐθροποιία καὶ μετρική τοῦ Καρδοῦστου, σ. 111.

Π. ΝΙΡΒΑΝΑ

Λόγοι καὶ ἀντίλογοι :

Ἀδικοποιία, σ. 27.

Ἀπολογία της ἀδικίας, σ. 60.

Οἱ πολλοὶ καὶ οἱ ὀλίγοι, σ. 92.

Τὸ λουλούδι, σ. 123.

Η καταστροφή, σ. 169.

Δικρατικά, σ. 217.

Νέον ἐδαξίαθη, σ. 264.

Γράμματα ἀπ' τὸ χωριό, σ. 307.

Γνώμη περί Μαρκοῦ, σ. 284.

ΓΡΗΓ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

Κυλοκαιριναί Ἀθήναι, σ. 179.

Ἡέρος Κωνσταντίνου, σ. 264.

Γνώμη περί Μαρκοῦ, σ. 284.

ΜΑΡΙΓΑΡΙΤΑ ΟΥΤΟΥ, μετὰφρ. Κ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗ

Μαγὴ Κλαίρη, σ. 22, 55.

ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ

Οι παρὰδεισοι, ἀποσπάσματα, σ. 261.

Γνώμη περί Μαρκοῦ, σ. 282.

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

Τὸ σπίτι καὶ τὰ κατά, σ. 28, 61, 93, 170.

Τὸ «Παναθήναιον» πρὸς τοὺς ἀγαγόντας των, σ. 227.

Ζ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Η Διπλὴ Βουλὴ, σ. 143.

Μαυρίκιος Μαντιρόν, σ. 211.

Γ. Μαρκοῦς, σ. 276.

ΚΩΣΤ. ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗ

Ἡσκιος, σ. 5.

Σεντεμὸς, σ. 5.

Τὸ μουσολδὶ της Ἄρνας, σ. 83.

Α. ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΥ

Στὴ φωτεινὴ Σάντη, σ. 181.

ΕΜ. ΡΟΪΔΗ

Ἱστορία ἐνὸς πιθήκων, σ. 288.

ΜΑΡΙΝΟΥ ΣΙΓΟΥΡΟΥ

Οἱ ἡρώες τοῦ Κάρλαϊλ, σ. 186.

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Προκήρυξις Διαγωνισμοῦ, σ. 176.

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Οἰδίπους ἐπὶ Κολωνῶ. Μετὰφρ. Ἰλ. Βουκιρίδη, σ. 167.

Ἡλέκτρα. Μετὰφρ. Ἰλ. Ἀγγέλη, σ. 168.

ΑΝΤ. ΤΣΕΧΩΦ μετὰφρ. ΑΙ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ

Οἱ ὑποκριταί, σ. 81.

ΙΟΥΛΙΟΥ ΤΥΠΑΛΑΟΥ

Ἀνεκδοτος φιλολογικὴ ἐπιστολὴ μετὰφρ. Σαυμάκου

ἀπὸ Βιάζη, σ. 216, 297.

ΡΩΜΟΥ ΦΙΛΑΥΡΑ

Μαγιάτικη Μπαρὰ, σ. 110.

ΧΑΪΝΕ μετὰφρ. Π. ΓΝΕΥΤΟΥ

Ὀπτισία, σ. 131.

ΣΙΠΗΛΙΟΥ ΧΑΡΑΜΗ

Τὸ Μάτι μας, σ. 247.

ΚΩΣΤ. ΚΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

Στὸ σκοτάδι, σ. 6.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ἱταλικὴ Ἀρχαιολογικὴ Σχολή, σ. 30.

Βυζαντινολογικὴ Ἐταιρεία, σ. 95.

Αἱ ἀνακατασκευαὶ της Κερκύρας, σ. 125.

Ἀρχαιολογικὰ ἐπὶ Κ., σ. 222.

Ἀποσκαφαὶ Πηλίου ἐπὶ Κ., σ. 270.

Ἀρχαιολογικὰ ἐπὶ Κ., 310.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ, ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ, ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Σελίς 30, 63, 125, 222, 270, 315.

Η διὰθήκη τοῦ Μαρτίνου Κοργιλιάνου, σ. 62.

Διεθνὴς ἐκθεσις της Γόρμης, σ. 311.

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ ΝΕΑ

Σελίς 30, 63, 96, 127, 175, 223, 271.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Σελίς 95, 175.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Σελίς 32, 128, 176, 223, 272, 317.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Σελίς 32, 64, 96, 128, 176, 224, 272, 317.

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΚΑΛΑΓΕΧΝΙΚΑΙ

- Διονύσιος Αδ Βίνοι: *Η Τζοκόντα*, σ. 220.
 Άλεξ. Δημητρίου: *Έξοχικό*, σ. 178.
 Σπουδή, σ. 187.
 Θαλασσογραφία, σ. 190.
 Αραπόπουλα, σ. 238.
 Κόρη Φελέχισσα, σ. 239.
 Πορτραίτο, σ. 241.
 Ε. Ίωαννίδης: Κατηγορήσιμος, σ. 57.
 Σκίτσο από τὰ «Παναθήναια», σ. 243, 245.
 Σκίτσο από τὸν «Κινηματογράφον», σ. 250, 251, 255.
 Τὸ ἑλληνικὸν εἶδρονον ὀργανικὸν «Γιόργιος Ἀθέρωφ». Σκίτσο, σ. 274.
 Μαρία Κοταπόδη. Σκίτσο, σ. 289.
 Ἐπίστω εἰς τὴν γέφυραν τοῦ Ἀθέρωφ. Σκίτσο, σ. 289.
 Δ. Θεοτοκοπούλου: Ὁ Ἰησοῦς πρὸς τὸν σταυρὸν, σ. 292.
 Θαλέας Φλωρᾶ Καραβία: Σκίτσο Κυβέλης Ἀδριανῶν, σ. 34.
 Πορτραίτα, σ. 130, 136.
 Κωνσταντινούπολις, σ. 138.
 Σπύρος Σαμάρας, σκίτσο, σ. 140.
 Μετὰ τὸ λοιπὸν, σκίτσο, σ. 141.
 Σπουδή, σ. 141.
 Δημοικεῖται βουλευταὶ ξενιζόμενοι ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, σ. 142.
 Γ. Α. Κωνσταντινίδης: 4 σκίτσο, σ. 113.
 Α. Ρίκε: Καλὸν τὸ ποῦλι, σ. 16.
 Α. Ροντέν: Ἡ ἄνοιξις, σ. 1.
 Σπουδή, σ. 24.
 Π. Ροῦμτσου: Τὸ δίπλωμα τοῦ συνδέσμου τῶν Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν, σ. 98.
 Α. Σώγου: Τὸ μνημεῖον Παύλου Μελά, σ. 58.
 Έρ. Χέρτζερ: Ὁ Ἀχιλλεὺς ἀποθηήσκων, σ. 66.

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑΙ

- Ἀδτι ἡ βροχόδα θὰ κάμη πολὺ καλὸ εἰς τὰς σπηρ-
 μένας γείας.
 — Τοῦλάχιστον θὰ εἰσπράξωμεν τὰ διπλάσια, σ. 32.
 Ἡ Κασσάνδρα τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, σ. 176.
 Ὁ Σπυρὶς (δεκαετησίης), σ. 224.

Παρατηρήσατε κίτριον καλὰ, διότι μετ' ὀλίγον δὲν θὰ βλέ-
 πετε τίποτε, σελ. 224.
 Ν. Παλιούρας (Κοδρατελής) ἐπὶ Γ. Ν. Ροῦλοῦ, σ. 299.

ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑΙ

- Μαθῖνος Κορναλένιος, σ. 47.
 Ἐρδίκος Βεργμερέι, σ. 52.
 Ἠλέκτρα Παπαγεωργακοπούλου, σ. 71.
 Ὁ Γάλλος ὀργανιστὴς στρατηγὸς Ἔντοῦ, σ. 102.
 Ν. Στάσιος. Πρόεδρος τῆς Διπλῆς Βουλῆς, σ. 145.
 Ἡ Α. Β. Υ. Ἡ Πηγυκήσια Θηροφία τῆς Ρωμανίας, σ. 146.
 Ἠλέκτρα Παπαγεωργακοπούλου, σ. 175.
 Θηραὺς Πίνδιος, σ. 175.
 Ἐλευθέριος Βενιζέλος, 4 εἰκόνες, σ. 184, 185.
 Πέτρος Κωνελλίδης, σ. 265.
 Γεράσιμος Μαυροζᾶς, σ. 277.

ΠΟΙΚΙΛΑΙ

- Ἀθηναϊκὰ τοπία. Ὁ ἐλαιὸν, σ. 25.
 Ἀρθεοτήρια, 4 εἰκόνες, σ. 68, 69, 73, 75.
 Ράδιον. 3 εἰκόνες, σ. 90, 91.
 4 εἰκόνες ἀπὸ τὰ τελευταῖα μεγάλα γυμνάσια, σ. 103, 105, 107, 109.
 8 εἰκόνες ἀπὸ τὰ τελευταῖα μεγάλα γυμνάσια τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, σ. 154, 155, 156, 157, 159, 160, 161.
 Ἡ ζωγραφικὴ τῶν σπηλαίων. 3 εἰκόνες, σ. 196, 197.
 Ἀθηναϊκὰ τοπία. Ἀπομυξ τοῦ Ζαπκείου καὶ τοῦ Σταδίου ἀπὸ τῆς Ἀκροπόλεως, σ. 200-201.
 Ὁ Λυκαβητὸς ἀπὸ τοῦ μνημεῖον τοῦ Φιλοκάππου, σ. 203.
 Βυζαντινὴ εἰκὼν τοῦ Ἁγ. Ὁσίου εἰς τὴν Βιέννην, σ. 207.
 Τὸ νέον Ἑλληνικὸν ἐπιθεωρᾶριον «Δελφί» τὴν στιγμὴν τῆς καθελκύσεως, σ. 272.
 Τὸ γραφεῖον τοῦ Μαυροζᾶ, σ. 278.
 Τὸ σάλον τοῦ Μαυροζᾶ, σ. 279.
 Ὁ «Ἀθέρωφ» κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ κατάπλου εἰς τὸ Νέον Φάληρον, σ. 287.
 Ὁ «Ἀθέρωφ» τριγυρισμένος ἀπὸ τὴς βάρκας εἰς τὸν κόλ-
 πον τοῦ Νέου Φαλήρου, σ. 287.
 Ἡ Ὀρταντα εἰς τὸ Γερμανικὸν θέατρον. Ἡ κρῖσις τῆς Ἀθηνᾶς εἰς τὴς Ἑθνεφίδια, σ. 293.
 Ἀξίωματι ἐπιπέκτων μελῶν τῆς Ρωμανίας κοινωνίας ἐπὶ Α. Τ. Μπασιᾶ, σ. 297.
 Εἰκόνες τῆς ζωῆς, σ. 303.

